

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Polyantheæ Novæ Liber XVIII.

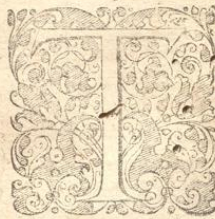
[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

POLYANTHE NOVÆ LIBER XVIII.

Tabula.

DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

Abula, Græcè *επίσημος*, dicitur. Tabula secunda post naufragium, peccatorum est penitentia, & veritatis. *secund. B. Thom. 3. part. 9. q. 84. art. 60.*

LOCI BIBLICI.

Tabule testimonii Mosi datur, *Exod. 31. 18. & 32. 15.* lapideæ erant, & digito Dei scriptæ, *31. 18. & 32. 16.* Deut. 9. 10. Tabula lapideæ, *2. Cor. 3. 3.* Adumbrabant humani ingenii summam duntaxat, à qua cor hominis non regenerati lapidem denominatur. *Exech. 11. 19. & 36. 26.* cui opponitur cor carneum, non quod in carne vestatur, sed è contrario, quod vi Spiritus Dei factum est mollius, ut in eo tanquam novus lapis Evangelii gratia possit insculpi, ut prædictum fuit *Jer. 31. 31.* Tabule testimonii franguntur, *Exod. 32. 19. Deut. 9. 17.* Dei iussu alteræ fiunt, *Exod. 34. 9. 14.* in arca reconduntur. *Deut. 10. Hebr. 9. 4.*

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

De tabulis pictis. Dial. xi.
Franc. Petrarch.
Dor.

Pictis tabulis delector. R. Inanis delectatio, nec minor vanitas quam magnorum hominum sæpe fuit, nec tolerabilior quam antiqua. Siquidem omne malum exemplum tunc fit pessimum, quando illi vel auctorem pondus adiungitur, vel annorum vndeunque ortæ consuetudinis robur ingens consueverit, & ut bona in melius, sic mala in peius ætas prouehit. Sed vitium, qui maiores nostros vanis in rebus facile vincitis, eosdem in seriis æquauertis, virtutemque cum illis gloriam miramini, cum quibus pictas tabulas sine fine miramini. G. Valde vitiosæ pictas tabulas miror. R. Omitus humani feror animi omnia mirantis nisi se! quo inter cuncta non solum artis, sed nature opera nullum mirabilius. G. Pictæ delectant tabula. R. Quid de hoc sermone ex iam pictis intelligere potuisti. O. Inanis quidem terrena delectatio si consilio regetur, ad amorem celestis erigeret, & originis admoneret. Nam quis vnquam querit appetens fontem odit. As vos graues, humi accliuës, affixiq; cœlum suspicere non audent, & obliuiscunt illum solis ac lune tantam voluptatem nullas picturas aspiciunt, atq; vnde transitus erat ad alta dispositis, illic metam ingens intellectus. G. Pictis tabulis delector vitice. R. Pencillo, & coloribus delectatis, in quibus & precium & ars placet ac varietas, & curiosa dispersio. Sic exanguium vitii gestus atq; immobilium motus imaginum & postibus erumpentes effigies, ac vultuum spirantium lineamenta suspendunt, ut hinc erupturas paulo minus præstoleris voces, & est hac in re periculum quod his magna maxime capiuntur ingenia. Itaq; ubi agrestis hinc & breuitate prætereat, illic ingeniosus suspitans ac venæ abundans inhæreat. Operosum sane, neque tamen huius est operis ab initio artis originem ac incrementa retexere & miracula operum & artificum industrias & principum insanias & enormia precia, quibus hæc transmaria mercati Romæ in templis deorum aut Cæsarium in thalamis inque publicis plateis ac porticibus consecraverunt, nequid satis nisi ipsi hinc arti dextras atq; animos maiori exercitio debitos applicarent, quod iam ante nobilissimi Philosophorum Græciæ fecerant. Vnde effectum ut pictura diu quidem apud vos ut nature connectior ante omnes mechanicas in pretio esset. Apud Græcos vero (si qui Plinio creditis) in primo gradu liberalium habetur. Mirro hæc, quoniam & intentæ breuitati, & præfenti proposito, quodammodo sunt aduersa, videri enim possunt morbum ipsum, cuius remedium pollicebatur alere, & rerum claritas stupentis

amentiam excusare. Sed iam dixi, nihil errori detrahitur magnitudo. Immo hæc quidem ideo attingim, ut liquoribus ius quanta vis esset, ad quam tot tantiq; lic ingenio cui & vulgus errorum princeps, & consuetudinum generosus dies, cum multis; ingens omnium malorum semper autem cesserint, ut voluptas stuporq; animos ab altiore summo tione dimoueat, distrahatur. Tu autem, si hæc ficta delectatione facis manibus vsq; adeo delectant, attolle oculos ad humanum sensibus, animam intellectus, cœlum altæ, iam pinxit, spernes quos mirabar artifices.

Taciturnitas.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Taciturnitas, Græcè *ἰσχυρία*, dicitur. Tacet dicitur. Hebr. *Demis*, & *Dem abah*, à verbo *Dama* mut, compescit, subiecit. Hinc dicitur *Dem abah*, à verbo *Dama* domas, domare. Victoria magna, compescere linguam pertinacis silentio. Est autem taciturnitas, qua mentes contentes quid deceat, & quid noo, silent cogitabundæ, nec prouidendum, antequam mature cunctis, examinis disputatione magis quam ex pectore erumpat oratio. Huius opprobria linguacitas. Vnde dicætes, locu uelut, blaterones, litigiosos balones & fustiles à veteribus sunt nominati.

Taciturnitas in dicendis, & locutio in tacendis est, *secund. B. Thom. 2. 2. q. 73. art.*

Taciturnitas est obseruantia genus, in silentio ac fortitudo constituta. Terreni in Andeia. *Sed his, qui semper in iustis, & sile & taciturnitate.*

Tacitus, qui tacet, & seipse tenere secreta. Taciturnitas, quæ facile tacet. Diminutiuum, taciturnulus.

LOCI BIBLICI.

Taciturnitas laudatur, *Prou. 10. 19. & 17. 27. Iacobi 3. 1.*

PATRYM SENTENTIÆ.

Quam plures vidi loquendo in peccatum incidit, ut tacendo: ideoq; tacere nosse difficilior est, quam loqui. Plerosq; cum tacere nesciant. Rarum est tacere quædam, ubi loqui nihil prodest: sapiens est ergo, qui nouit tacere, ubi loqui non potest.

Silencii patientia, opportunitas loquendi, & concomitantia, sunt maxima fundamenta virorum *ibid.*

Diu considera, quid loquendum sit, & ad huc tacet, quod dixisse peccat: sapiens ut loquatur, multa prouidet, qui datur cui, quo loco, vel tempore dicat. *Hieronym. in epist. p. 1.*

Ille seipse recte dicere, qui & ordinate nouit tacere. *Moral.*

Plerumq; nimis taciti, quum iniuste aliqua patientia criorem dolorem prædicunt, vulnera quippe clausa plures, quia quum putredo, quæ in eis seruet, elicitur, ad salutem peritur. *in pass.*

Sancti viri, quum prodesse audientibus nequeant, tacentes volunt. *in quidam bonis.*

Quali quoddam nutrimentum verbis est cœtura. *ibid.* quandoq; exerecentiam sermonis accipit, qui prius cœtura humilitatem tacet. *in Exech.*

Sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita inidoneum tium eos, qui erudiri poterant, in errore reliquit. *in pass.*

Vtinam recedendo vel tacendo compesceret, quos cogitatione de malum hominem tacendo melius, quam respondendo potes. *Chrysost. sup. Math. c. 21.*

Et loqui, & tacere, perfectio est. Est autem virtus, quæ causa, verborum tenuisse mensuram. Aliquoties multa taciturnitas stultitie adscribitur, sicut verborum nimitas ad taciturnitatem, secundum illud sapientis; est tacens non habet

...tacens sciens tempus apti temporis: de qua re si no-
...requiras arbitri tam malo aliqui s in tacendo stul-
...loquendo iudicetur infanus. Pal. Episcop. in

...in domo non suscipiendam, id est, garrulos & ver-
...rectio non habendos, dicebat Aristot. Hiero. l. 2. con-

...proculdubio vittus celerius necessaria sentire, & tar-
...prosumere: neicit enim poenitentia loqui, qui pro-
...patus tradit examini. Cassid. l. 3.

...pertum est, vtomibus artibus hoc sit scientie pre-
...quo rarior.

...discipulis aduenientibus, prius legitur tacendi pa-
...loquendi monitralle doctrinam, & incipientem

...disputantium coactancorum cathedras mutuum
...quorum, ut etiam celeriora quorumpiam ingenia
...laudari, quam deberet a gnoci. Quia donceien-

...comobendis, non maior est gloria dixisse quod noueris,
...quod neicias. Sylan. epist. lib. 7.

...hanc in studis suis conuictudinem seruasse legitur,
...septem liberalium artium

...storum de his, quae ab ipso dicebantur, ratio-
...fidem da e verbis magistri, quousq; om-
...Scholares vero nostri, aut nolunt, aut neiciunt mo-

...dicendo feruare, & idcirco multos studentes,
...inuenimus. Hug. in didascalicon l. 3.

...melius potest tacendo aliqui vincere, quam
...infrui tur sermonibus, sed excita-

...malitia non refruitur, quos respondendo
...super. Marb.

...verba pauca. Tollit verborum fermonis superflui,
...non effugit culpam. Linguosus homo imperitus

...vero paucis vultur verbis. Sidor. Soliloquior. c. 31.
...non reprimi, ad noxia cito transit. Sic sermo

...expectatione audientium vtilis est. sbr-

...P O E T I C A E S E N T E N T I A E.

Lucian.
...ἐπιταγήν ἔχειν ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Palladas.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Multis resposum silentium est.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Lingua multorum est causa malorum.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Vel oportet tacere, vel dicere meliora.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Melius est tacere quam loqui quam non decet.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Nihil silentio est vtilius.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Silentium inter dnm eligibilis sermone.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Tacere nequeo, quod tacito usus est.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Tacita multa est bona semper, qudm loquens.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Tua quod nihil refert, percunctari desinas.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Eximia est virtus praesare silentia rebus.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Qui furor est, qua nocte laerant in luce fateri?
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Qua mihi praesertim memini semper que tenebo.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Non belle quaedam faciunt duo sufficit unus
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Abfentem qui rodit amicum
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Qui non defendit alio culpante solutos
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Qui capiat resus hominum sumanque dicatio,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Fingere qui non visa potest, commissis tacere
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caueo.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Loqui ignorabit, qui tacere nescit.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Ne hoc quoquam hominis dicerem, editum est mihi
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Magnopere, nec quoquam hominis credere em, omnes muni
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Loquerentur hoc quam ego.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Vnde istam merui non felix charta repulsum,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Spernit tam longo cessatio quam tua festus
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Hocis ab hoste tamen per barbaria Seres saluem
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Accipit & salve medius interuenit armis.
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Respondent & saxa hominis percussus ab antris
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Sermo redit, reboat memorum vocalis imago,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Littorei clamant scopali, dant murmur a riuu,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Sannus feruque canit sepe depassa susurrum,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

Est arundinis modulatio Musica ripis,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν,
...ἢ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιταγήν.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ex Cæcilio, de Taciturnitate.

Πολλοίς γὰρ ἀποφασίζουσιν φέρειν καὶ κενόν.
Σιωπὴ μάλιστα αἰεὶ ἐστὶν οὐκ ἔργου τέρπει.
Multis enim hominibus phararmacum malorum est
Taciturnitas, quæ peculiaris est frangi moribus.

Sophocles.
Ὁ πᾶσι σῶμα, πολλὴ ἔχει σιωπὴ καὶ ψυχή.
Γλαῦκος μάλιστα ἔργου καὶ σιωπῆς κρατεῖν.
O puer tace, multa continet bona silentium.

Linguam imprimis rubique moderari coneris.
Silentium & continentia linguæ omni vacent periculo.

Κεῖν ἔργου, καὶ σιωπῆς τὸ πλεονέκτημα.
Ἡ γὰρ σιωπὴ καὶ κενὸν καὶ κενὸν καὶ κενόν.
Tunc senu cum iuueni conciliat honorem
Empus silentii lingua tempestium.

Athenodorus.
Ἐστὶν καὶ σιωπὴ ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ ἀπὸ τοῦ ἔργου.
Silentii primum periculo vacat.

Amphius.
Ὁδὸν ἔχει κενόν τὸ σιωπῆς ἔργου.
Nihil est quidquam præstantius quam tacere.

Philomides.
Κεῖν ἔργου σιωπῆς ἐστὶν, ἡ δὲ σιωπὴ μάλιστα.
Satis est tacere, quam tenere loqui.

Euripides in Hippolyto.
Σιωπὴς ἀπὸ τοῦ φόβου ἐστὶν κακός.
Silentio non est opus in malis.

SENTENTIAE PHILOSOPHICÆ.

Nihil æque præcedit, quàm quiescere, & minimum cum aliis loqui & plurimum secum. Senec. Epist.

In hoc incumbere, ut libentius audias quam loquaris: quod tacitum velis, nemini dixeris. Auiibus frequentius quam lingua utere. Quicquid dicturus es, antequam aliis, tibi dixeris. Idem de Moribus.

Taciturnitas stulto homini pro sapientia est: tacere qui nescit, nescit equi. Idem in Proo.

Iam olim in proverbio est nobilis illa Simonidis sententia quæ celebratur, & apud Latinos proverbia loco: Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse loquutum. Etiam Valerius Maximus lib. 6. c. 2. sententiam hanc tribuit Xenocrati, Quis, inquit, Xenocratis responsum quam laudabile? Quum maledico sermone quorundam summo silentio interesset, vno ex eis quærent, cur solus linguam cohiberet? Quia dixisse me, inquit, aliquando pœnituit, tacuisse nunquam.

Zenon percellus est omnia potius, quam conscios delendæ tyrannidis indicaret. Cic. Tusc. q. 1.

Nihil æque proderit, quam quiescere, & minimum cum aliis loqui, & plurimum secum. Senec. Epist. 16.

Tardiloquum te esse iubet. Idem Epist. 39.

Nemo quod audierit tacebit. Nemo quantum audierit, loquetur. Qui non tacuerit, non tacebit auctorem. Idem in Epistola.

Alium silere quod voles, prius file idem in Hippolyto. Silentium præstat ornatum. Arist. l. Politicorum.

Hæc est una de virtutibus philosophiæ. Quia cum orator non aliter ulli orando probetur, philosophus non minus tacendo pro tempore, quam loquendo philosophatur. Macrobi. lib. 7. Saturn. cap. 1.

Nunquam enim patres conscripti taciturnitatem optimum ac tutissimum administrandarum rerum vinculum labefactari volebant. Val. Max. lib. 3. tit. de institutis antiquis.

Adeo magna patrum charitate tenebantur, ut arcana patrum conscriptorum, multis seculis nemo senatorum enuntauert. Ibid. lib. 2. c. 1.

Αὐτὸν γὰρ κενόν, τὰ αὐτὰ νομίζουσι καὶ ἐστὶν ἐν ἐργῷ κενόν. Quæ facta turpia, hæc putæ neque dicto esse pulchra.

Μαζδοὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀρχόντων τῶν κλημάτων παρακλιθεὶς, δὲ ἐν γὰρ τὸν ἐργῷ ἐστὶν ὁμοίως τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐργῷ κενόν. Magis serua sermonum quam pecuniarum deposita. Nam boni viri officium est, ita se gerere, ut eius mores plus fidei, quam aliorum deiterationes mercantur.

Δύο ποιεῖ κενός τὸ λῆγεον, ἢ πρὸς τὸν οὐρανὸν σιωπῆς, ἢ πρὸς τὸν ἀναγκαστικὸν ἐστὶν ἐν τῷ αἵματι τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐστὶν τῶν ἀρχόντων ἀμενοῦς σιωπῆς, ἢ λῆγεον. Duo factempora dicendi, vel de quibus scis manifeste, vel de quibus accessit est dicere. In his enim solis sermo silentio melior: In aliis vero præstantius tacere, quam loqui. Socrates ad Demonium.

Καλὸν ἡσυχία. Pulcrum taciturnitas. Perianther. Δάξαι δὲ λῆγεον. Loquere pauca. Eius.

Nunquam me pœnituit tacuisse: quod loquutus sum, sæpe. Plut. in Pericle.

Magna est sapientia tempestium silentium, & comone præstantius ibid.

Quid Xenocratis responsum? quam laudabile? quomoni quorundam summo silentio interesset, vno ex eis quærent, cur solus linguam cohiberet? quia, inquit, dixisse me pœnituit, tacuisse nunquam. Et illud, Nam nulli tacuisse nocet esse locutum. Val. Max. lib. 7.

Loqui ignorabit, qui tacere nescit, sapientis expedit quam loqui contra se. Seneca de Sen. orat.

Xenocrates loquaci cuidam, Audi, inquit, melius natura, aures duas accepimus. Audi, inquit, melius natura, aures duas accepimus. Perse magnam rem sustineri posse non credunt ob graue sit, quod homini facillimum voluerit esse. Val. Max. lib. 4.

Optimum ac tutissimum administrandarum rerum taciturnitas. Val. Max. lib. 2. cap. 2.

Mulier taciturnitas conuenientior, oblocutio verborum Heliodor. lib. 1.

Sermo in castris circumlatus, arcana conferre conueniam velociter protrucens vsque ad hoites diffundit. Val. Max. lib. 2.

Sunt etiam multi obseruandi, qui ingenis apparent moribus occultis præditi loquaq; pollut ab animo ac custodia munitendum os nec sinenda est lingua, quæ in tam septum & labiorum munitio nem euagari, quæ quasi duplici vallo est inclusa. Næc. Man. Com. lib. 1.

APHORISMATA.

Cleanthes. Cum quidam ad tacentem Cleanthes, quid taces? atqui iucundum est cum amicis confabulare, quidem, respondit Cleanthes. s. d. quo iucundius, sociis amicis oportet concedere. Stob. ser. de taciturnitate.

Apollonius, annidum esse dicebat, & quidem tacere, & quæ non decet esse. Eod. serm.

Diogenes ad quemdam qui se philosophum profitebatur, gabat vero contentiose, dixit: Val. Max. lib. 1. cur id quod in vita philosophi corrupis, & verbis aude te philosophare. Ibid.

Aristoteles quidam in vita difficillimum esse respondit Tacere quæ dicenda non sunt. Stob. serm. de taciturnitate.

Idem interrogatus, quomobrem cum aliis docere, taceret: dixit: Nempe eos quidem ipsa non facit, quæ acuit. Ant. & Max. serm. de taciturnitate.

Theophrastus iuuenem in consilio tacentem, animo dixit: Si imperitus taces, peritus es: in vero peritus, tacere. Eod. serm.

Democritus cum animaduertisset quendam multum loquutem: Hic, inquit, non dicendū peritus multum loquutus non tacendi imperitus. Ibid.

Plutarchus, Nemini inquit, dixeris quod vis tacere. Item, Tacere non solum sitim prohibet, sed Hippocratis tiam quoq; & dolorem. Item, silentii neminem, letum mos pœnituit. Item, Taciturnitas vbiq; turum ornatum ueni. in Moralib.

Basilius Magnus. Dicenda tacendaque nosse debent diuina omnia lingua verbis explicanda sunt, ne mens totum solem intueri volens, id enim quod habet: latet. Ant. & Max. serm. de taciturnitate.

SIMILITUDINES.

Maximi Monach. Ut corpora medicis laboribus sagax animus honestis & laetis sermonibus. Serm. 15.

Plutarchus: Ut monas non exit suum sinem, sed semper net, ynde & nomen habet: dyas autem initium diffinitum, protinus enim per se duplicatur ad multitudinem: nec apud vnum manet, vere arcans est & secretus: quorum tranferit, iam patitur in famam. in Moral.

ADAGIA.

Mutus Hipparchion. ἀφορὸς καὶ ἡσυχία. Vbi quis repente obmutescit, quam maxime Sox illius est id quod non raro consuevit qui iussum in catu dicitur in subito, velut attonis, uox fructibus boreat.

Ne gry quidem, μὴ δὲ γὼ φησὶ γρυ. Pro eo, quod est, ne tantulum quidem. Acanthia cicada. Ακανθίος τρέψ.

In indoctis atque infantibus, aut masculis ignarus turpiter bisoltrum.

Reddit Hippocratem. Carullus dixit, pro eo, quod est, impoſuit silentium. Statua taciturnior.

In hominem vehementer infantem ac taciturnum. Statua taciturnior exiit.

Idem in uenialis diuitem querentiam, sed infantem.

PC

POLYANTH

hanc foemina omnes imitentur: pauciloquum quidem, sed admirabilem sapientem. Lud. Vives de Christiana familia lib. 1.

Disertissimum Homerus Vlysem, maxime taciturnum expressit, filiumque eius & coniugem, & Nutrem: siquidem audis eam dicentem:

Εὐδὲ δὲ ἤρως ἔχεται ἰδὲ ἴσ' ἑσδ' ἄλλοις. Non secus ac fortis quercus ferrum de rabeo. Apud Spartanos in Phiditis natu maximus commotus foribus. ταύτην ἔχεται ἰδὲ ἴσ' ἑσδ' ἄλλοις, audientibus omnibus proclamabat. Plut. lib. 2. comm. 5. in Lycurgo.

Quum M. Catoni Vtenti, etiamnum puero, vitio daretur taciturnitas (nec enim cum pueris exercebatur, nec a quoquam audiri volebat) ait: carpant taciturnitatem: modo vitam probent. Et addidit: tum demum abruptam hoc meum silentium: cum ea loqui poteris, quae sunt indigna silentio. Plut.

Leana meretricula, cum nullis tormentis adducta potuisset: ut consilia Harmodii & Aristogitonis tyrannidarum detegeret: statim apud Athenienses anciam meruit. Iphicratis opus. Leana licet, cui ob taciturnitatem lingua adempta esset. Alexand. ab Alex. l. 1. c. 30. ex Plin. l. 3. c. 8.

Papirius ob taciturnitatem eorum, quae in Senatu consultabantur, puer etiamnum praetera a Romano Senatu donatus est. Macrobius l. 1. lib. 1. Saturn. c. 6. & Gellius lib. 1. c. 23.

Caius Caesar libertum mulieri, quod tormentorum nullo cruciatu adigi potuisset, ut patroni crimen proderet, octingenta donavit. Suet.

Dogma Pythagorae philosophi excellentissimi fuit: praeter Palingenesiam, & metempsychosin, id est, regenerationem, & transmigrationem, item abitinentiam ab esca carnium & fabarum, de quibus Ovil. lib. 15. Metamorph. & Virg. in 6. scribunt, & iustitia illud est: taciturnitas illa, qua discipulos clingebat toto quinquennio, ut apud se docere discerent, & loqui dederent.

Philippus Beroaldus in comment. in Quae. Tusculan. lib. 3. Diogenes Laert. lib. 8. de vitis Philosophorum, Raphael Volterranus lib. 28. Philologiae: Ravius Textor refert, triennium praetrium fuisse silentium, in secunda parte cap. Taciturnitas in officina.

§ HIÉROGLYPHICVM.

Per numerum 1095, Aegyptii soliti sunt Taciturnitatem iudicis, causas vide apud Pier. Valer. l. 38. p. 362. F. Vide supra, Lingua, Sermo, Silentium.

Tactus.

§ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

Tactus, Graece ἀφ' ἡδῆς, & ἀπὸ τανύ, tango dicitur. Est autem tactus sensus eorum, ex quibus componitur animal, & per quae corrumpitur. secundum B. Thom. in quae. de veri. aet. qu. 26. art. 3. cap. Tactus à tango venit, unde tangibile.

§ PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Omnes animantes sensus tangendi participes sunt. Lib. 2. de animalibus, c. 2. T. 17. Sine tangendi sensu nullus alius extare potest: cum tactus sine aliis adit. Lib. 2. de anim. c. 3. T. 31.

Cum ceteris sensibus à bestis longe multumque superemur: tamen tactus iudicium in nobis, quam in plerisque aliis, acutus est. Lib. 2. de anim. c. 9. T. 94.

Tactus & rei est, quae sub tangendi sensum cadit, & rei quae non cadit. Lib. 2. de anim. c. 11. T. 120.

Si solus nobis tactus datus esset: vnum duo esse iudicaremus. Lib. de Somniis c. 2.

Ea pars in qua inest tangendi principatus, terrena est: ea vero quae gustamus, quaedam species tactus est, ob eamque causam, & tangendi, & gustandi sensus cordi adiunctus est & annexus. Lib. de Sensibus, c. 7.

Tactus in parte corporis similari consistit, ut carne. Lib. 1. de Hist. c. 4.

Tactus multipliciter dicitur, & quod multipliciter dicitur, vel dicitur aequivoce, vel altera ab alteris, in prioribus. Arist. in 1. de gen. & cor. c. 2. tex. 14.

Tactus proprie dicitur de habentibus positionem. Arist. in 1. de gen. & cor. c. 2. tex. 44.

Tactus qui est in Mathematicis, dicitur secundum posterius a vero tactu, qui est in animalibus. Averroes in prim. de gen. text. 44.

Tactus tripliciter consideratur, ut est tactus tantum, ut est sensus tantum, & tactus, vel, prout est sensus & tactus, & huius compositionis.

hanc foemina omnes imitentur: pauciloquum quidem, sed admirabilem sapientem. Lud. Vives de Christiana familia lib. 1.

Disertissimum Homerus Vlysem, maxime taciturnum expressit, filiumque eius & coniugem, & Nutrem: siquidem audis eam dicentem:

Εὐδὲ δὲ ἤρως ἔχεται ἰδὲ ἴσ' ἑσδ' ἄλλοις. Non secus ac fortis quercus ferrum de rabeo. Apud Spartanos in Phiditis natu maximus commotus foribus.

Quum M. Catoni Vtenti, etiamnum puero, vitio daretur taciturnitas (nec enim cum pueris exercebatur, nec a quoquam audiri volebat) ait: carpant taciturnitatem: modo vitam probent.

Leana meretricula, cum nullis tormentis adducta potuisset: ut consilia Harmodii & Aristogitonis tyrannidarum detegeret: statim apud Athenienses anciam meruit.

Papirius ob taciturnitatem eorum, quae in Senatu consultabantur, puer etiamnum praetera a Romano Senatu donatus est.

Caius Caesar libertum mulieri, quod tormentorum nullo cruciatu adigi potuisset, ut patroni crimen proderet, octingenta donavit.

Dogma Pythagorae philosophi excellentissimi fuit: praeter Palingenesiam, & metempsychosin, id est, regenerationem, & transmigrationem, item abitinentiam ab esca carnium & fabarum.

Philippus Beroaldus in comment. in Quae. Tusculan. lib. 3. Diogenes Laert. lib. 8. de vitis Philosophorum, Raphael Volterranus lib. 28. Philologiae: Ravius Textor refert, triennium praetrium fuisse silentium, in secunda parte cap. Taciturnitas in officina.

§ HIÉROGLYPHICVM.

Per numerum 1095, Aegyptii soliti sunt Taciturnitatem iudicis, causas vide apud Pier. Valer. l. 38. p. 362. F. Vide supra, Lingua, Sermo, Silentium.

Tactus.

§ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

Tactus, Graece ἀφ' ἡδῆς, & ἀπὸ τανύ, tango dicitur. Est autem tactus sensus eorum, ex quibus componitur animal, & per quae corrumpitur. secundum B. Thom. in quae. de veri. aet. qu. 26. art. 3. cap. Tactus à tango venit, unde tangibile.

§ PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Omnes animantes sensus tangendi participes sunt. Lib. 2. de animalibus, c. 2. T. 17. Sine tangendi sensu nullus alius extare potest: cum tactus sine aliis adit. Lib. 2. de anim. c. 3. T. 31.

Cum ceteris sensibus à bestis longe multumque superemur: tamen tactus iudicium in nobis, quam in plerisque aliis, acutus est. Lib. 2. de anim. c. 9. T. 94.

Tactus & rei est, quae sub tangendi sensum cadit, & rei quae non cadit. Lib. 2. de anim. c. 11. T. 120.

Si solus nobis tactus datus esset: vnum duo esse iudicaremus. Lib. de Somniis c. 2.

Ea pars in qua inest tangendi principatus, terrena est: ea vero quae gustamus, quaedam species tactus est, ob eamque causam, & tangendi, & gustandi sensus cordi adiunctus est & annexus. Lib. de Sensibus, c. 7.

Tactus in parte corporis similari consistit, ut carne. Lib. 1. de Hist. c. 4.

Tactus multipliciter dicitur, & quod multipliciter dicitur, vel dicitur aequivoce, vel altera ab alteris, in prioribus. Arist. in 1. de gen. & cor. c. 2. tex. 14.

Tactus proprie dicitur de habentibus positionem. Arist. in 1. de gen. & cor. c. 2. tex. 44.

Tactus qui est in Mathematicis, dicitur secundum posterius a vero tactu, qui est in animalibus. Averroes in prim. de gen. text. 44.

Tactus tripliciter consideratur, ut est tactus tantum, ut est sensus tantum, & tactus, vel, prout est sensus & tactus, & huius compositionis.

§ EXEMPLA PROFANA.

Tempore taciturnitatis honesta D. Maria virgo, hanc virginem,

plexionari, & vt est tactus non accipitur nisi per coniunctionem materiz. *Alb. Magn. in 3. Eth. tract. 3. c. 4.*

Tactus quid sit vnum subiectum, non est manifestum vt auditui sonus. *Arist. in 2. de anim. c. 7.*

Tactus est rerum tactilium susceptio, atq; deprehensio, quæ tunc fit, cum id, quod contrectandi potentiam habet, ad similitudinem rei tactilis immutatur. *Alex. Aphrod. in 1. anim. c. 18.*

Tactus est abiectionissimus & infimus omnium sensuum. *The. in 2. de an. c. 2. text. 27.*

Tactus non est vnus sensus, quia circa plura paria contrariorum versatur. *idem in 2. de anim. c. 39. text. 116.*

Tactus in mediocritate tangibilium qualitarum consistit. *Idem in 3. de anim. c. 70. text. 60.*

Tactus & gustus non indigent medio, reliqui vero sensus medio indigent. *Auer. de sens. & sens. c. 2.*

Tactus non sensit rem, nisi per medium intrinsecum, nec aliquid, quod sibi non sit coniunctum. *Alb. Magn. de princ. mot. procef. tract. 1.*

Tactus est quasi subiectum non omnium sensuum, ad quem omnes sensus quasi referuntur. *idem in 2. de cal. tract. 1. c. 4.*

Tactus eorum est, quæ in materia permixta sunt. *Idem in 10. Eth. tract. 1. c. 10.*

Tactus est sensus præcipuus eorum, quæ pertinent ad consistentiam animalis, ex quibus animal constat & nutritur. *D. Thom. in 2. de anim. li. 6. text. 72.*

Tactus in parte corporis similari consistit, vt in carne: denique in parte sanguinea, vel in ea, quæ sanguinei proportionem respondet. *A. resp. hist. anim. 1. c. 4.*

Tactum omnia animalia genera habent. *idem hist. 4. c. 8.*

Tactus sensorum primum incertum est, nam non est caro, non pars eiusdem animalis, sed aliquod istimum. *idem de par. ad. c. 10.*

Tactus sensus omnibus primo inest, & vt vegetatum potest comparari ad tactum & omni sensus sic & tactus ab aliis sensibus. *Arist. in 2. de animi c. 2. text. 17.*

Tactus & gustus sensorum, est cor: quia est oppositum crebro, & calidissimum. *Arist. de sens. & sens. c. 2.*

Tactus & gustus, vt tactus solus necessarius est animali, & necessarium est sine quo res non est id quod est, & propter quod est, aut omnes sensus animalis sunt necessarii, vt necessarium intelligitur illud, sine quo res præseruari nequit. *Albert. Magn. de sens. & sens. tract. 1. c. 2.*

Tactum omnia animalia habent, quia est magis necessarius, quam alii sensus, et si visus sit perfectior. *D. Thom. in ca. 1. Metaph. lib. 1.*

Tactus & gustus immediate tendunt ad cor, & alii sensus fundantur in sensu tactus. *Per. de Auer. de inuent. & sens. c. 2.*

Tactum certissimum habet homo, vnde prudentissimus omnium animalium est, in hoc enim omnia animalia superat, cum in aliis sensibus à pluribus superetur. *Arist. in 2. de anim. c. 5. text. 94.*

Tactus homo egregie sentit, eo quod temperatissimum corpus habet. *Alex. Aphr. in 1. de anim. c. 16.*

Tanguntur præsentia, & non absentia. *idem ibid. c. 18.*

Tactus sequitur bonitatem discretionis in homine, non autem sic alius sensus. *Auer. in 2. de anim. text. 94.*

Tactum bonum qui habent, ac mollem carnem, ingeniosi sunt. *D. Thom. in 2. de anim. lib. 19. 94.*

Tactum meliorem habet animal, quando reductam habet complexionem ad medium. *ibid. li. 23. text. 109.*

Tactus est homini excellentissimus quia proportionatæ, vt nobilissima formæ: & tanto inter homines magis aptus mente, quanto est melior tactus. *idem de sens. & sens. lect. 9.*

Tactus affectiones omnes sorporum tribuunt, secundum inclinationem autem ad locum. Vitales enim facultates iudicat, caliditatem, frigiditatem, siccitatem, humiditatem, lenitatem, asperitatem, ceciditiam, retinentiam, mollia, dura, graue, & leue tactus præiudicat: ratio vero decernit, per mutationem à medio, & ad medium. *Tim. Loc. de anim. mund. & nat.*

Tactus non solum nuntiatur, atque tangit, quod aliquid sit propinquum, sed etiam quasi passus tangibilis ipsius nuntiat differentias, ac nisi quid obfiteretur, id etiam sentiat è longinquo. *Plat. En. 4. li. 4. c. 4.*

Tactus vbi acutissimus est, declarat optimam corporis inesse complexionem. *Mar. Fic. in Plat. Theol. lib. 10. c. 4.*

Tactus terre ascribitur, cum per omnes terreni corporis partes fiat, in neruis, qui terreni maxime sunt expleatur, facillime tangat, quæ soliditatem habent, & pondus quod terra corporibus tribuit. *idem in Plat. conu. or. 5.*

Tactus & gustus non tam facile momenti cedunt, vt visus & auditus, sed motuore fortiori sunt vehementem, idco obrusius sentiunt, sed sæpe dolorem & voluptatem vehementiorem habent, quæ passionis vehementia iudicium sensus impedit. *Idem in Plat. Timæum. c. 59.*

Tactus & gustus quatuor connumerant medici gradus, primum qui vix sensu percipiatur, secundum qui manifeste percipiatur, sed non offendat, tertium iam offendentem & lædorem, quartum breui interimente. *idem in Plat. leg.*

Tangere quod aliquid debet, deinceps ab illo quod tangitur situm esse oportet, ita vt contiguum locum tenent, ut dicitur. *Plat. in Parmen.*

Tangendi sensus à diis genitus est, vt calida & frigida, leuita, graua, lenia aspera dignoicat. *Alex. c. 19.*

Tarditas.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Tarditas, cunctatio, mora, pigritia. Gr. *ἀργαία* huiusmodi, a verbo *ἄργω*, piger fuit, & *ἄργα* protrahit est, longus fuit.

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

De grauis ingenii tarditate. *Dial. Franc. Petrar. Doi.*

At graui duroq; sum ingenio. R. Grauedo multo quoq; minuitur, si diligenter intendit. D. At pigritia ingenio. R. Quid tu igitur huic morbo indiguatam succurrendum putas? Longe alio remedio res egenda, quod somno, non libidini, non cibo, non vino, non mulis non captandæ excitatione caute & relictis in paupertate succumbendum, sed vigilandum, cogitandum, anhelandum, citandum, alligendum, incutendum, excutiendum torpori, propellenda seguitas, abstinentibus, incumbendum studijs. Nil tamen graue quod non durum quod non vrgat, deniq; tam desolatum, tam pigrum quod non vrgat, deniq; tam desolatum, tam quod non eruat, tam sopitum quod non exiret, tam non iusto tardo sum. R. Qui velocitatem ingenij laudem dicit dicturos infamiam certe scio. Malim tamen ingenij modestum, quam velox & præruptum. Nam vana gloria, nec spes operum magnorum, ita hinc erroribus turpis ignominia metus est, tolerabilis autem modum gloria quam infamiam. D. Ingenio legi sum. R. Quibus fieri solet, stimulos adhibe, non hinc tibi corpus sed laboris occasio data est. Sunt qui istam, quod non necesse est, ferendum putant, at tu preme, infa, contentum animum difficultas erigit, alit labor, illic maxime mirum æstimat, vbi resistentia plus inuenit. Factum illud Socratem legis, disertumq; Demosthenem, & quantum dicit, singulare quidem nomen pauci occupant. Raro meritum. D. Ingenio hebes sum. R. Non tibi profectum in pra, sed industrie inuenta necessitas. Gloriosus autem in medio prochi quam natura, quanto fatius propolito, quo quid agere, quam casu, D. Ingenio tardo prolix, dicitur. R. Siliteis non potes, at virtuti stude. Nemo ad illam niolius, vbi non acumen quaeritur, sed voluntas, ad quæ literas nihil prodesse, alii obesse etiam opinari sum. D. studijs in solitudines abire & eximia illis scientia, rancia literarum, de quorum iudicio pronunciat. D. (de quo constant) extremum accipe. Nemo te fatuus stupor, nec flucturum voces moueat. Manus curant, quam literis clarum fieri, itaq; semper illud optabile, formidabile res offendit, quod si ad virtutem animi accesserit, tum demum consummatum quiddam est, est ea quidem, si qua in rebus humanis potest esse perfectio.

SEMILITUDO.

Roterodami. Vt in inferendo calamus altius deponit, sed durat fortius: ita præstat sic rem aggredi, vt tardior potius, quam vt præsens species lucellum.

ADAGIA.

Intervallo perit fames, & optime perditur. *Διὰ τὸν ἴσηρον χρόνον ἡ ἀνάγκη ἀποδίδεται.*
Mora multis rebus adfert remedium.
Summi ingredi pedibus.
Qui clanculum & cautim, aut pedetentim, se animi, liqui, summis pedibus ingredi dicuntur.
Pulmo prius venisset. *Plautus.*
Dicitur est alim in lentis accessatores.
Coruus aquat, vbiq; ad gremio.
Dicit solitum, vbi quis non circa negotia atq; negotia queretur ea quæ cuperet. *Aus vbi quis rem suam accipere efficeret.*
Profectus ad Apaturia, rediit Maio. *Αἰθρία ἢ Αἰθρία.*
Dicit solitum in eos, qui licentius immutauerunt negotia.
Callipides. *Καλλιπιδὲς.*

PC

POLYANTHUS

impellit. Personne ne nous presse. Germani eodem modo. Es sa-
get ou s'niemandt was haben wir zu eslen.
Festina lente. arduo i' p'cedo.
Quadrat in illos, qui prapropere se man affectant, malumq; pa-
ratum ac magnam, quam solidam & perpetuam. Cum hoc & illud
Catonis conuenit: Sarcito, si far bene. Asses, s'ost' s' ass'z bien. E'p'o
le mit uent.
Pederentim. xat'ia' p'cedo' d'ois. Terent.
Dici solet de iis, qui non prapropere arq; inconsiderate sed sca-
sim & cunctanter negotium aggreduntur & arte magis quam im-
petu rem gerunt. Pas a pas.
Tacito pede. u' u'z'z' u'od i.
Sen Lento pede. V'sus: om' cautim ac pederentim ad rem aliquam
accedimus. Apud Latinos aliquando Tacito pede, pro sursum ac
clanculum & s'urpatur, teste Gudio.
Sero uenisti. & p' u' d'ois.
Aduersus eos, qui mercede aliqui faciunt, aut post tempus adue-
niunt. Du bist zu spaat kommen.
Post festum uenisti. xat'ia' u'is i' o' d'ois.
Dicitur in eos, qui negotio alicui egregio non inter fuerunt. Legi-
tur & hoc pacto: Post Panathenaea: Item. Post Pythia uenisti. Du
kommeft waim der Ablasf geben ist.
Tarditudo gradus.
Quadrat hoc prouerbiu in eos, qui lente & cunctanter negotiu
aliquid aggreduntur. Huic opponitur, Crallatorius gradus. Cuius
quis prapropere & festinanter aliquid suscipit. Plaurus.
Celerius Elephantum pariunt.
Lucebis his uerbis quorundam nimis lenta malimina, aut etiam
cunctationem immodicam significare.
Annus est. Seculum est.
Atque id genus alia. Terentius: Et nosti mores mulierum, dum
comuntur: dum poliuntur, annus est. Et: Seculum est quod nihil
abs te literarum reddidit. Item: Iam aduam ad atem, pro admodum
aduam. Et tempus per longum huiusmodi significatus.

impellit. Personne ne nous presse. Germani eodem modo. Es sa-
get ou s'niemandt was haben wir zu eslen.
Festina lente. arduo i' p'cedo.
Quadrat in illos, qui prapropere se man affectant, malumq; pa-
ratum ac magnam, quam solidam & perpetuam. Cum hoc & illud
Catonis conuenit: Sarcito, si far bene. Asses, s'ost' s' ass'z bien. E'p'o
le mit uent.
Pederentim. xat'ia' p'cedo' d'ois. Terent.
Dici solet de iis, qui non prapropere arq; inconsiderate sed sca-
sim & cunctanter negotium aggreduntur & arte magis quam im-
petu rem gerunt. Pas a pas.
Tacito pede. u' u'z'z' u'od i.
Sen Lento pede. V'sus: om' cautim ac pederentim ad rem aliquam
accedimus. Apud Latinos aliquando Tacito pede, pro sursum ac
clanculum & s'urpatur, teste Gudio.
Sero uenisti. & p' u' d'ois.
Aduersus eos, qui mercede aliqui faciunt, aut post tempus adue-
niunt. Du bist zu spaat kommen.
Post festum uenisti. xat'ia' u'is i' o' d'ois.
Dicitur in eos, qui negotio alicui egregio non inter fuerunt. Legi-
tur & hoc pacto: Post Panathenaea: Item. Post Pythia uenisti. Du
kommeft waim der Ablasf geben ist.
Tarditudo gradus.
Quadrat hoc prouerbiu in eos, qui lente & cunctanter negotiu
aliquid aggreduntur. Huic opponitur, Crallatorius gradus. Cuius
quis prapropere & festinanter aliquid suscipit. Plaurus.
Celerius Elephantum pariunt.
Lucebis his uerbis quorundam nimis lenta malimina, aut etiam
cunctationem immodicam significare.
Annus est. Seculum est.
Atque id genus alia. Terentius: Et nosti mores mulierum, dum
comuntur: dum poliuntur, annus est. Et: Seculum est quod nihil
abs te literarum reddidit. Item: Iam aduam ad atem, pro admodum
aduam. Et tempus per longum huiusmodi significatus.

Temeritas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Temeritas, Græce, ἀπειρία, ut, h, & ἀόλιος, u, o, temerarius
dicitur, & απειρία. Et temerarius is cenetur, qui leniter,
nullo consilio adhibito, sine ulla causa aliquid aggreditur. Gr.
ἀόλιος, ἀπειρία, πρῶτος, παρὰ τὸν δῆμον, & quæ; Hebr. Zedh, & Temeritas,
Zadhon, a uerbo Zadh, efferebuit, inuinit, superbuit, temerarius
fuit, temere egit. Hinc ἀέθρο, feruus, & Lat. æthrus, item æstus. Est
autē temeritas, cum inconsiderata dolorum perpessione gladiato-
ria periculorum susceptio. secund. Cic. lib. 4. Rhetor.
Temeritas siue præcipitatio, est defectus consilii & species im-
prudentiæ. secund. B. Thom. 2. 2. q. 45. art. 25. cap. 5. r.
Temeritas est per quam fieri dicuntur, quæ ratione non geruntur,
uel propter imperium uoluntatis uel passionis, uel ex contemptu,
quæ causatur ex superbia. Ideo continetur sub præcipitatione, quæ
respicit utrumque, sed magis primum. ex B. Thom. 2. 2. q. 55. art. 3.
Temerarius est ille, qui nihil omnino formidat, sed aduersus om-
nia uadit. secund. Arist. 1. 2. Ethic.

BIBLIOTHECA

Temeritas dambatur. Prou. 15. 22. 14.
Temeritatis exempla. Israelite, Num. 14. 40. 41. Dent. 1. 42. 43. Io-
saphat. 2. Chron. 20. 22. Iofias, 2. Chron. 35. 22. Petrus, Matth. 26. 51.
Thomas, Ioan. 11. 16. Exorcista, Act. 19. 13. 16.
Temeritatis puniæ exempla. Israelite, Num. 14. 45. Dent. 1. 44.
Iosaphat. 2. Chron. 20. 37. Iofias, 2. Chron. 35. 23. Ioseph, & Azarias, 1.
Macc. 5. 59. 60.
Temeritas euiciens cognoscere quæ Deus non patefecit, uel non
necessaria, uel ad nos non pertinentia, fugienda, quia hoc uitium
prohibitum est a Deo, Rom. 11. 20. Et 12. 16. 1. Tim. 6. 17. Redarguitur
item a Christo, Ioan. 14. 22. 23. Et 21. 22. Act. 1. 6. 7.
Temeritas hierata seu apparentis sapientiæ studium, uitium
est.

est nempe quum quid falsam sapientiam, id est, malas aut vanas artes sectatur. Ideo fugiendum, quia noxium. *Prov. 9. 8. Ter. 10. 2.*

¶ PATAVI DICTA.

Temeritas asserenda incertæ dubiæque opinionis, difficile sacrilegii crimen cuitat. *Aug. de Gen. ad lit. c. 1.*
Temeritas inficitia factus. *Naz. Janz. Crat. 6.*
Quibus consilium est, cadunt sicut folia. *Anton. serm. 30.*
Temeritate sua capiuntur præuaricatores. *idem ibid.*
Qualis ciuitas est, cuius diruta sunt mœnia: talis est vir, qui non omnino cum consilio agit. *ibid.*
Temeritas est, quando quis ira percitus conuiciatur, modo qui neminem decet, aut seipsum vlscitur, aut aliquo pacto iniuste quicquam auder. *Chrysost. in ep. ad Phil. homil. 5.*
Non intelligentes docemus, & nescientes arguimus, & dicta Dei homines commendamus. *Hilar. de Trin. 10.*
Vides fortitudinis matrem esse prudentiam, nec fortitudinem, sed temeritatem esse que salubrem ausum, quem non parturiuit prudentia. *Berward. de consider. l. 2.*

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Omnis actio vacare debet temeritate & negligentia. *Cic. 1. Offic.*
Nihil est temeritate turpius, neque quicquam tam indignum sapientis grauitate & constantia, quam aut falsum sentire, aut quod non satis explorare perceptum sit & cognitum, sine vlla dubitatione defendere. *1. de Natur. deor.*
Nihil est à grauitate sapientis, errore, leuitate, temeritate dissimilius. *4. Acad.*
Satius est id ipsum de quo arripitur, concedere, quam impudenter resistere. *1. de Nat. deor.*
Quid est tam futile, quam quicquam approbare non cognitum. *1. Acad.*
Insignis est temeritas: cum aut falsa aut incognita res approbatur. Nec hoc quicquam est turpius, quam cognitioni & perceptioni assertionem approbationemque præcurrere. *1. Acad.*
Quid est stultius, quam incerta pro certis habere, ac falsa pro veris. *Cato. maior.*
Ne cui rei temere aut arroganter assenserimus. *2. de Inuent.*
Ipsa consuetudo assentiendi periculosa esse videtur, & lubrica. *1. Offic.*
Temere affirmare de altero, est periculosum, propter oculos hominum voluntates, multiplicemque naturas. *Cic. Br.*
Cauendum est ne incognita pro cognitis habeamus, iisque temere assentiamus, sed adhibeamus ad considerandas res & tempus & diligentiam. *1. Offic.*
Periq; errare malunt, eamque sententiam quam adamauerunt, pugnantissime defendere, quam sine pertinacia, quod constantissime dicatur, exquirere. *4. Acad.*
Audacia & temeritati potius sero, quam nunquam obuiandum est. *Lucret. Decad. 1.*

¶ SENTENTIAE HISTORICAE.

Temerarii longe facilius audentes vocantur, quam cauti & prudentes. Qui enim præter officium sit quippiam ausus, ex aliorum beneuolentia, quibus forte vir accessit visus, honorem, Is vero qui prudenter & caute periculum subire fugerit, nec ramen pro votis rem gesserit, incidentium proculdubio rerum subiturus est noxam, & quid eius ex animo ac sententia egerit, nihil prorsus fecisset impertius videbitur. *Procop. de bello Goth. l. 3.*
Vbi primum inspectum effudit, velut quædam animalia amisso aculeo, torpet. Et licet felicitas aspirare videatur: tamen ad vltimum temeritati non sufficit. *Curr. l. 4.*
Hostium temeritas commodam dimicandi facultatem præbet. *Ces. l. 6. de bel. Gall.*
Ego id verum esse existimo quod dici solet, temeritatem sapienter memores homines ad insaniam & ad nihilum adducere solere. *Polyb. l. 4.*
Periculi contra sexaginta armatorum Peloponnesiorum ac Bæotorum dimicandum nullo modo visum est, etiam si de ipsis Athenis ea dimicatio fuisset futura: ideo ciues suos pugnam poscentes indigne hostium populationes ferentes, verbis mitigauit, docendo, atque quibus quidem excisis facile alias enasci, hominum iacturam reparatu haud ita procliuem esse. Præterea populum nequaquam in concionem aduocauit, ne aliquid præter animi sui sententiam agere cogereur. Ac quemadmodum nauis rector, vento mari incumbente, omnibus recte curatis instruitque armamentis, arte sua vitur, valere, iussis eorum qui nauis vehuntur, periculumque & nauis non ferunt, lachrymis precibusque, ita Pericles vrbe tum clausa, omnibusque locis præsidio firmatis, sua consilia secutus est, parui faciens obrektionem indignationesque ciuium, Enimvero & ex amicis multi precibus cum vrgebant, inimici minis, ac criminibus terribant, multi cantilenis ac dideris imperium eius exagitant, mollitiem & prodicionem obicientes: verum his omnibus nihil motus Pericles, æquo animo & tacitus ignominiam odiaque tolerauit, missaque in Peloponnesum classe centum nauium, ipse in vrbe remansit, resque domi ministravit tantisper dum hostes discesserunt. *Plutarch. in Pericle.*

Dies me deficiat, si reges imperatoresque temerem rationem transgressos cum maximis cladibus suis exercituum enumerare velim. Athenienses, prudentissima ciuitas, relicto, auctore æque impigro ac nobilissimum, magnum ciliam transfusa, vna pugna nauali florentem temporis perpetuum afflixerunt. Externa & nimis antiqua res, M. Attilius, insignis viriisque; fortunæ exempla, nobilissimæ sint. *Lin. Decad. 3. l. 8.*

Non semper temeritas est felix. *idem ibid.*
Impetus immodicus temerariusque; ab initio, facile casumque; temporis viger. *Dion. l. 8.*
Temeritatis subiti & vehementes sunt impulsus, quorum hominum mentes concussit, nec sua pericula dissipauerunt, ita iusta æstimatione profecti valent. *Fab. Max. l. 9. c. 1.*
Nonnullis quidem hominibus temere agere, limitibus tingit, quod ex nullo ante oculos exemplo coniecte potest, nam finem eorum temeritas sit habitura. *Procop. de bello Goth.*

¶ APOPTHEGATA.

Derivonax aliquando in balneis, cum resugeret, in balneo an hoc pro patria passurus essem? Sentiens, temeritatem titudinis, subire periculum, nisi ob causam grauem de qua at. *Erast. l. 8. apoph.*
Demosthenes. Quum Athenienses gestirent Harpalem, tias, iamque Alexandri armarent, decretae apparuit, quem Alexander maritimis negotiis præficerat. Harpale metu attonitus consulescens: Quid faceret, inquit Demosthenes, si solem videant, qui non possunt obtueri lucem? Harpale merarios motus exprobrauit. *Erast. l. 4. apoph. ex Plat.*
Antigonus cum audisset filium in extrarditionem hostibus interfectum esse, nil aliud dixit, quam: Sero nati iusti, mi fili, qui tam temere in hostes te conieceris, memoris, nec meorum monitorum memor. Senise vir prudens, cum merito perire, qui nec sua salutis, nec bonorum vniuersorum memor, temere in periculum se coniecit. *Erast. in oratione de morte.*
Fabius Max. audiens Minutium collegam, qui saluissimos hostes iam deiecerat, multum laudari, ait, se magis Minutium collegam fortunam, quam aduersam pertimescens, illius temeritatem periculosissimam esse Resp. quam successus attolleret, in extremum discrimen adducturam populum Romanum: sed aduersus casibus futuram mortem. *Plut. in Rom. apoph.*
Idem Minutius, cum Fabium tanquam cunctatorum infimulasset, quod præ timore pugnam detrectare, Minutius cum Fabio copias, coque inuito prælium cum Annibale fecit, inquit Fabius, non celerius quam timui deprehendi temeritatem. *Brut. l. 3. c. 16. ex Plat.*
Scipio Africanus dicere solebat, in re militari turpe vitium Non putaram: quod aliis in rebus interdum locus datur, tuta posterioribus, consiliis melioribus corrigere: cæterum in re peraguntur, ea non oportere temere aggredi, quod vitium re est inmendabilis. Idem dictum locum habet & in his facta mutari non possunt: vt in duenda vxore, in facienda Plut. in eius vita.
Augustus Cæs. eos qui leuem ob causam periculum se committunt, similes aciebat aureo hamo piscantibus: qui plus damnum semel hamo acciperent, quam multarum capturarum labor reparari. *Aug. l. 7. c. 2.*
Philo. Quæ abiq; ratione sunt, inquit, omnia sunt, tanquam vero cum ratione, omnia decora. Item, circa doctrinam contentam nihil decore fieri potest. Scientia enim à bono conuenitur: at inconstantia temeritas malorum omnium. *Genarig. l. 7. Meditatio vera lucrum non habet, & in exitu rei inutilis est. do. Ant. serm. de temerario consilio.*

¶ SIMILITVDINES.

Plat. Sol cum maxime tollitur in altum, arduus est periculis præntionalis, tum minimum mouetur, ita quo maiore est, hoc magis coercenda est animi temeritas. *In Moral.*
Roterodami. Columbo in volatu pernicitas: sed dum per aere, sibi placens, impletis strepitu pennis capitur ab alicubi accipit: ita multi dum ostentant suas vires, magis vtuntur, oblitii sui præda sunt inimicis. *In Simil.*
Thursueti. Quemadmodum nulli magis submerguntur qui natandi valent consuetudine: Sic in malis rebus quoque maior arte fex, eo in certioribus verfat periculis. *In apoph.*

¶ ADAGIA.

Oportet remum ducere, qui didicit. *2. a. xarvo. Dalmat. l. 1. Plutarch.*
Vnumquemque, decet eam artem exercere, quam aucta. *Horat. in arte poetica.*
Ludere qui nescit campis sibi ablinet armis, Indoluitque, pile, discere, trachibue quis sit. *Qui lusus non nouit legem, ablineat.*

PC

POLYANTHUS

...ratio. id est deus idem. ... Deum ad...

...quod noutatem in hac se exerceat. Cic. Horatius.

...agere ignarus nauis times, abrot anum agro...

...quod non sit. suscipienda simulata, aut lis...

...Mittet ingewasche...

...Lucanus. ... imperite rem...

...iudicio insectantur quippi...

...in alieno negotio, aut in adibus alienis...

...prudencia vero cunctationem...

...Theocritus in poemate...

...causa perire mortem...

EXEMPLA PROFANA.

...causa militibus audacionibus, qui nec...

...contentus, ne...

...in forum incidisset, alios ementes, vendentes alios...

...pernicio...

...temeritas fuit, qua imperium Asiae ani...

...Serotius cum aduer...

...sus Cimbro vna cum Mario pugnaret, mutata veste in hostium ca...

HIEROGLYPHICA.

Temerariorum hieroglyphica tabella is est, qui equum ferocissimum...

Non te quaesieris extra, inquit Ferus Sar. Hieroglyphicon...

EXEMPLA ALCIATA.

In Temerarios.

Dum dormis, dulci recreat dum corpora somno...

Alud.

Alud.

FABVLA.

Venator incolis & sagittis feris perquebatur, quibus fugitan-

Vide Audacia, Fortitudo.

Temperantia.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Temperantia, Graece σωφροσύνη, & σώφρων, temperatus...

Temperantia est moderatio cupiditatum rationi obediens...

Temperantia est moderatio cupiditatum rationi obediens...

Temperantia est affectio coercens & cohibens appetitum ab his...

Temperantia est virtus specialis: si sumatur antonomastice, vt...

refrenat à maxime allicientibus. Sed est virtus generalis communiter. secund. B. Thom. 2.2. q. 141. art. 1.19.

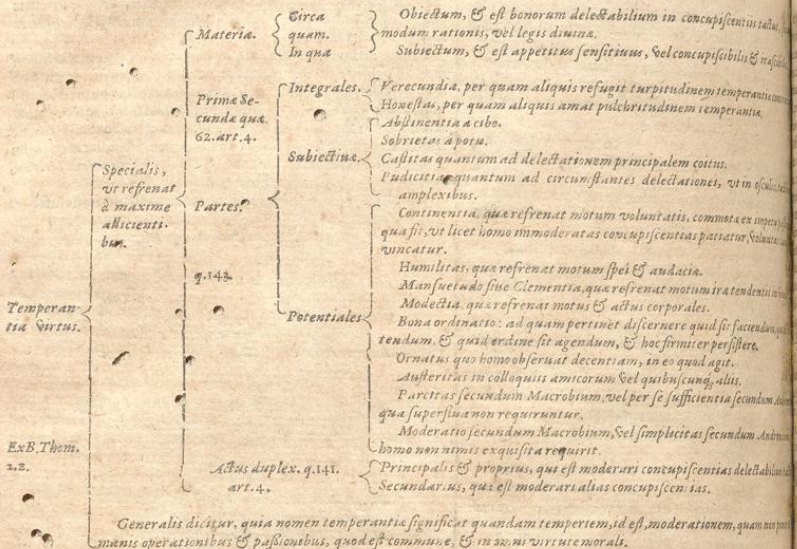
Temperantia, inquit Arist. virtus est de concupiscibili nascens parte. ob quam animi turpibus non subiciuntur voluptatibus.

Temperantia proprium est, corporis voluptates non suspicere turpibus; voluptatis vis nequaquam cupidam esse, ac iustam etiam veteri licentiam, componitq; animo in pruis, vt in magnis, quæ ad vitam humanam pertinent, rebus. Ad temperantiam vero accedit animi compositio, munditia, verecundia, reuerentia.

Temperantia est ratio in libidinem atq; in alios non tantus animi firma & moderata dominatio. Cuius virtutis temperantia & inensibilis. Græce eudæmonia vocatur.

Temperantia est affectio docetens & cohibens appetitum que turpiter appetuntur. D. Aurelius Aug. de lib. arbitrii moribus Ecclesie dicit, munus temperantie esse in cohibendo dandi; cupiditatibus, quæ nos à recto & bono acerrime impellunt, contemneret omnia corpora illecebra, laudabilem.

D I V I S I O.

Partes temperantia sunt. Mansuetudo, Liberalitas, Grauitas, Tristitia, Seueritas, Verecundia, Vibrietas, Amicitia, Beneuolentia, Concordia, Amor, Pax, Continentia, Clementia, Pudor, Castitas, Pudicitia, Honestas, Moderatio, Taciturnitas, Frugalitas, Parsimonia, Bonitas, Punitas siue Innocentia.

Mansuetudo est verborum suauitas, erga aliquos lenitatem mentis ostendens, morumq; facilitas, obuiq; voluntatis suæ in aliquem offensio. Cuius extrema, Iracundia immobilis.

Partes mansuetudinis sex sunt. Comitas, est cum animi verborum suauitate, quadam voluntis hilaritate, non grauate aliquid se agere aut acturos ostendunt, aut pollicentur.

Benignitas, cum animi excitatur ad facile excipiendum, quæ ab aliis dicitur. Hinc Plautinum illud: Mihi ad argumentum hoc enarrandum est comitas si ad auscultandum vestra erit benignitas: quum benigne alicui operam nostram præstamus planeq; iuuamus. Cuius contrarium Maliginitas.

Facilitas, est animi quædam iugunitas, qua sese submitunt acquiescuntque alterius sententiæ, nihil elatum de se significantes. Cuius contrarium est Peruicacia.

Humanitas est qua animi, humana id natura postulante, erga omnes iuuandos aliqua in re commouentur, præsertim quos vident calamitosos: Cuius contrarium, Inhumanitas, tum etiam insolentia. Est tamen etiam videre vbi humanitas pro eruditione sumatur: quod dicitur proprium sit hominis.

Humilitas est, qua animi, vbi expedit, honestumque sit, tum verbis, tum corporis gestu prudenter se suaque submitunt nihil de se aut arroganter acti, aut dici volentes. Cuius contrarium, Superbia.

Tranquillitas est qua mites & sedati ab omni perturbatione animi sunt, sumpta translatione à fluctibus. Cuius contrarium est Atricitas vel fluctuatio.

Liberalitas virtus est, ingenie, vbi honestas exigit, impendens. Liberalitas, inquit Aristot. est delectum pecuniarum in rebus laudabilibus adhibere. impensas, vbi decet postuler, infumere: auxilium ferre, vbi res postuler, non aufere, vnde non decet. Est autem inquit, liberalis amictu mundus non laurus, & domicilio ornatus, & preparatus ciuicæ, quæ honesta, quæque viuendo hauritatem habeant, vnde etiam nulla expectetur utilitas: qui alit animalia, vbi de capitur animus delectatione, aut aliqua nascatur admiratio. Liberalitatem conputatur humilitas, benignitas, humanitas, &

esse misericordem, amicitiosum, hospitalem, honestum, amatorem: denique ad sumptum facendum vniuersum & quando necesse sit, nihil grauate laentes sibi libere obsequium ius extrema, Avaritia & Prodigalitas. Partes autem, Puditia de qua supra dictum, munificentia, honestas, beneuolentia, continentia. Græcis appellatur idæmonia, Egregium librum ad litteras scripsit Iohannes Pontanus ad Atilium Simerum. Vnde autem in eogana recte pecunia.

Partes Liberalitatis sunt quatuor. Munificentia est, qua animi, vbi & quando opus est, & quibus contentis, erogant munera. Cuius extrema, Parsimonia.

Hospitalitas est, quum vltro & mihi & humano in vultu nullo nostro aliter conuicio hospites accipimus. Cuius extrema, Hostilitas & Prodigalitas. Partes autem, Puditia de qua supra dictum, munificentia, honestas, beneuolentia, continentia. Græcis appellatur idæmonia, Egregium librum ad litteras scripsit Iohannes Pontanus ad Atilium Simerum. Vnde autem in eogana recte pecunia.

Munificentia est, qua animi, vbi & quando opus est, & quibus contentis, erogant munera. Cuius extrema, Parsimonia.

Hospitalitas est, quum vltro & mihi & humano in vultu nullo nostro aliter conuicio hospites accipimus. Cuius extrema, Hostilitas & Prodigalitas. Partes autem, Puditia de qua supra dictum, munificentia, honestas, beneuolentia, continentia. Græcis appellatur idæmonia, Egregium librum ad litteras scripsit Iohannes Pontanus ad Atilium Simerum. Vnde autem in eogana recte pecunia.

Beneficentia est, qua mitis animus ad cuius beneficiis inuenitur, Cuius extremam vel contrariam est Malificentia, qui et vitio alligatur, maleficus appellatur. Græcis vocatur mala: dicitur quod aliis benefaciendo proficit.

Abstinencia est, qua inducuntur animi, vbi ad reuerentiam rebus. Cuius contrarium, Rapacitas. Vel, est secundum cohibito gula, luxurie, cupiditatis, auaritie, ambitiosæ fluctuatis. Græce eudæmonia.

Gracitas est, per quam loco, tempore, ac persone animi sententia inter morose aterni & delectationem veritatis, iam corporis ac sermonis habitum gerit cum dignitate. Cuius extrema, Morositas & Abiectio. Vt Apuleius singit placem, ipsius, tristitia, & seueritas: vel, Gracitas est firmitas ac constantia animi & in vultu, moribus, verbis, rebus agendis quædam fortas, Græce eudæmonia nominata.

Partes gracitatis dua. Tristitia est habitus sine totius corporis quidam (si quis qui) vultus, nec in seculis rebus gaudibus, nec in rebus cunctis, in dolorem: nec in nullo tempore se immittit aut relinendo, aut submitiendo. Cuius contrarium, Laetitia.

Seueritas est mentis quædam iusta duritia, & coarctatio factis, tam in se, quam in alios, prout res postulare moderat delictum remittens, legibus nimium atrociter ostendens.

PC
POLYANTH

BIBLICI LOCI.

que rim victo nullis precibus animo complectens. Cuentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius mundi. Idem hom. de villico in q.

temperantia in cibo potu & concubitu, Tob. 6. 15. Eccl. 3. 3. 6. Eccl. 31. 7. Dan. 1. 8. 11. Rom. 13. 13. 14. 17. 1. Cor. 7. 4. 5. 1. Gal. 5. 22. 2. Tim. 1. 7. 2. 6. 12. 1. Petr. 1. 13. 2. Petr. 2. 2. Temperantia nomen interdum stricte accipitur pro sobrietate, & in hunc modum definitur. Temperantia est virtus, qua motum & affectionem in voluptatibus continentem fugiens, regit & moderatur, sic ut illis fruatur, diuina voluntati, naturae & rectae rationi, ordini item naturae, locorum & temporum consentaneum est.

temperantiae & sic temperantis duo sunt. 1. honestas, & ab honestate corporis absterge moderatam ex parte. & praesentem moderatam sui. 2. illis voluptatibus sic uti & frui, ne quid ex eis committat, quod possit vel famam, vel valedicendum familiariter ledere.

hinc continenter studendum, I. Quia mandata est a Deo, Exod. 20. 1. Petr. 3. 7. omnibus quidem omnium & aetatum hominibus: 1. Tim. 3. 2. Tit. 1. 8. 2. 1. 2. 5. 6. 2. 9. II. Debita est pro redemptione nostris per Christum, & per Euangelium, Tim. 2. 11. 12. III. Vna cum pietate requiritur ad expectationem plenae redemptionis, & vitam tandem perficiendam? Tit. 2. 13. IV. Praeclarus effectus huius corporis, siue animam hominis praesertim. Contrauat enim huiusmodi ingenium, iudicium ac memoriam, adhaec prudentiam huius nomen & pulchritudinem accepit, & in primis reddit & conuenientem aptum ad cultum diuinum. Huic opposita est incontinentia, sensuum cupiditas, & hypocritica eorum temperantia, carnosae simulant & Bachanalia viuunt.

temperantiae sunt continentia, parsimonia, verecundia, continentia sobrietatem complectitur, vigilantiam, pudicitiam. De quibus omnibus suis locis actum est.

PATRYM SENTENTIAE.

temperantiae est in coercendis sedandisque cupiditatibus contrariamus in ea, quae nos auertunt a legibus Dei, & a bonitate eius, cuius officium est contemnere omnes illecebras laudemque popularem. August. lib. de morib. in libro 1.

temperantia in rebus huius vitae habet regulam veroque Temperantiam confirmatam, ut eorum nihil deliquit nihil per se appetentur. Ibid.

temperantia maxime honesti cura, decoris consideratio spectanda. Ibid.

temperantia rebus non excolitur, qui eas ad usum vanae gloriae accipit, qui solus possidet quod accepit, sed hoc indigentibus dicitur diuidi, sicut abundare. Qui acceptis alimentis non moderatam ventris vitium, sed ad reparationem virtutis, huiusmodi tribuit, quam necessitas petit, sicut fatiari. Qui autem moderatam inopia sine murmuracione tolerat, nec pro necessitate agit aliquid, unde anima laqueum peccati incurrat, sicut quae vides diuitias, aut gloriam, aut mundanam potentiam, & liberalitatem ipsorum, & illecebram effugias. Ambrosius Greg. hom. 1. in Eccl.

omni peccato vis esse superior, res alienas ne curiosè inquiras, multa enim in te sunt de quibus alium suspectum habes. Felicitate agentes ride, infelicibus vero condole. alterum enim felicitatis merces est, alterum vero philosophiae est documentum.

vera temperantia, nisi in Christi vita? soli temperantes dicitur, qui eius vitam imitari student. In casum quibus laborat inquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quam à Deo virtutum, cuius doctrina seminariū prudentiae, misericordiae, & iustitiae, vita speculum temperantiae, mors fortitudinis indicat. Bernardus sup. Cant. serm. 23.

temperantia in solis refecandis superfluis, est & in admittendis necessariis. Item, Temperantiam non absurde dicitur, qui nec procedere necessitatem, nec excedere dicit, iuxta illud philosophi, ne quid nimis. Idem de Confid. 1. 1.

temperantia est modus vitae in omni verbo vel opere. Haec autem moderata & verecundiae seu modestiae comes est: humilitatis, pudicitiae, seruat animi tranquillitatem, continentiam & castitatem diligit, decus fouet & honestatem, restringit ratione appetitum, iram contemnit, nec recipit contumeliam. Idem lib. de bene uita.

temperantia est refrenatio cupiditatis aduersus ea, quae carnaliter delectant. Item, ea sic nos sollicitat dicens, videte ne gementur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius mundi. Idem Bernardus de villico in q.

naliter delectant. Item, ea sic nos sollicitat dicens, videte ne gementur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius mundi. Idem Bernardus de villico in q.

De letitia & tristitia nascitur temperantia, cuius est tristitia causa, letitia fructus. Item, Comitetur letitiam tristitia, quia moderate letia amplectitur, qui tristitia remittitur. Temperet ergo letitiam tristitia, temperata letitia nihil aliud est quam temperantia. Idem Bernardus in paruis sermonibus serm. 6.

Nec velis delicate viuere, nec ditescere, & gloriae cupidus esse: ista enim sunt vitae corruptio, nos vero non sumus corruptibiles. Ibidem.

Temperantia facit abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum & verendum haec virtus si in animo habitet, libidines frenat, affectus temperat, desideria sancta multiplicat, vitiosa castigat, omnia inter nos conuulsa ordinat, cogitationes prauas remouet, scientiam inserit, ignem libidinis voluptatis extinguit, mentem placida tranquillitate componit, & totam ab omni tempe, temperatae vitiorum defendit. Prosper, de uita contemplat.

Satius est temere mittere lapidem, quam verbum, pessima res est omnibus seruire cupiditatibus. Attendamus nobis ipsis, & alios non reprehendimus: multa enim in nobis sunt, propter quae alios carpinus. Nilus in sententiis.

Cohibe oculum: cum enim non attenderis, circumuoluitur. Parce vere lingua: saepe enim profert, quae melius fuisse celans, solium quantum indiget impende delicate viuere ne cligas, amorem enim huius vitae conciliat: inimicitia autem aduersus Deum extroque nascitur aduersare in vita quidquam ipsam enim lubricum est, praecipit exultantes. Idem ibid.

Diuitias si habes, distribue: si vero non habes, ne collige, necessarium existima suis rebus contentum esse: postea autem Deo eius rei curam. Iras compelle: nimia enim insaniam parit. Quando te voluptatis affectus inuaserit, oppone ipsi metum hominum & Dei offensam. Munire aures & oculos: perilla enim ingrediuntur omnia tela malitiae. Ibid.

Ita exerce corpus, ut motus carnis compescas: & si aeger fueris corpus cura, ut sanitatem adipiscatur, non ut delitias enectetur. Nihil turum est quod modum excedit: modum autem seruare conuenit. Quando vides diuitias, aut gloriam, aut mundanam potentiam, considera labilitatem ipsarum, ut illecebras fugias. Ibid.

Si omni peccato vis esse superior, res alienas ne curiosè inquiras: multa enim in te sunt de quibus alium suspectum habes. Felicitate agentes ride, infelicibus autem condole. alterum enim felicitatis merces est, alterum vero philosophiae documentum. Ditescere, nec gloriae cupidus esse: ista enim sunt vitae corruptio, nos vero non sumus corruptibiles. Ibid.

POETARVM DICTA.

Pythagoras.

Quarta diuinae rationis, Imperare assuesce tibi: Veniri quidem primum, & somno libidinis, & ira. Plautus in Poenulo.

Hoc unum tamen cogito, Modus omnibus in rebus optimus est habitus. Nimia omnia nimium exhibent: negotiorum hominibus ex se. Seneca.

Quod Suli habet, qui velles quod satis est potest. Claudianus. Semper inops quicquid cupit, contentus honesto. Fabritius paruo spernebat munera regum. Horatius.

Pauperes immunda domus procul abster, ego utrum Naue ferar magna an parua ferar unus & idem. Lucretius.

Quod si quis vera vitam ratione gubernet, Diuitiae grandes homini sunt sine parce, & equo animo, neque enim est quicquam penuria parui.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Temperantia voluptatibus imperat, alias omittit atque abigit, alias dispensat, & ad sanum modum dirigit, nec vnquam ad illas propter ipsas venit. Scit optimum esse, modum cupidorum, non quantum velis, sed quantum debeas sumere. Seneca in Epist.

Temperantia est enim, quae in rebus aut experendis, aut futuriis, rationem vt sequamur, monet. Nec enim satis est iudicare, quid faciendum non faciendumque sit: sed stare etiam oportet in eo, quod sit iudicatum. Plerique autem quod tenere, atque seruare id, quod statuerunt, non possunt, victi & debilitati, obiecta specie voluptatis, tradunt se libidinis constringendis, nec quid prouenturum sit, prouident, ob eamque causam propter voluptatem, & paruum, & non necessarium, & quae vel aliter pararetur,

PPPPP 5 rartetur,

raretur, & qua etiam carere possent sine dolore, tum in morbos
 quæ, tum in damna, tum in dedecora incurrunt. Sæpe etiam
 legum, iudiciorumque pœnis obligantur. Qui autem ita frui vo-
 lunt voluptatibus, vt nullos propter eas dolores consequantur,
 & qui suam iudicium retinent, vt voluptate victi faciant id, quod
 sciunt non esse faciendum: hi voluptatem maximam adipiscan-
 tur prætermittenda voluptate: si dem etiam dolorem sæpe perpetu-
 untur, ne, si id non faciant, incidant in maiorem. Ex quo intelligi-
 tur, nec in temperantiam propter se fugiendam esse, temperantiam
 que expetendam, non quia voluptates fugiat, sed quia maiores con-
 sequatur. *Cic. l. 1. de Finib. bonor. §. 2. ubi.*

Temperantia constat ex prætermittendis voluptatibus corporis.
Idem l. 3. de Nat. deor.

Satius est securam vitam degere stramentis incubantem quam
 perturbationibus agitari, aur cum habentem cubile.

Gratia est habenda naturæ beatæ, quod ea que necessaria sunt,
 parabilla fecerit: quæ autem non facile parantur, minime necessa-
 ria. *Pythagoras.*

Septem sapientum Apophthegmata.

Modus optimus omnium.
 Genitorem oportet reuereri.
 Libenter audire quidem oportet, non quæuis tamen te-
 mere.

Linguam bene ominantem non maledicam, habere con-
 uent.

Virutis est proprium, iniustitiam odisse, pietatem custodire, ci-
 uibus optima consulere.

Cum vxore neque lites, neque blanditias, præsentibus aliis exer-
 cere conuenit. Famulos et ceteros castigaueris: si minus, ebrius
 se videberis.

Vxorem duc ex æqualibus: Si enim ex superiori familia duxeris,
 non affines tibi, sed dominos comparabis.

In diuite fortuna ne superbas: Pauper, non animo deicia-
 ris.

Ne quid nimis.
 Voluptatem fuge, parit enim tristitiam.

Secum monem obigna silentio: silentium autem occasione,
 Amicos non cito comparabis: quos autem comparaueris; non
 statim reueries.

Parere cum didiceris, imperare scies.

Deo Coniule. Amicos cole. Quod noueris, non statim dic. Sci-
 ens tace. In tuos mansuetus sis.

Noles teptiam. Inter procula non multum loquere: delinques
 enim.

Ad amicorum conuiuia tardus accede: ad calamitates autem
 cito.

Nuptias frugaliter celebra. Bene ominare de homine mor-
 tuo.

Natu maiorem reuere. Curiosum in alienis oderis.

Iactura turpi lucro præferenda. Calamitosum ne irriseris.

Domum tuam guberna. Fac ne tibi lingua mentem præcur-
 rat.

Iracundia moderare. Impossibile ne desideres. In via non ac-
 celes perendo, neque manum moueas: in finientis enim iudicium
 est. *Cleobulus.*

Mentiam sumptuosam quidem fortuna, frugalem autem tempe-
 rantia apponit.

Temperantia quæ iucunda sunt auget, & voluptatem maiorem
 efficit.

Patris temperantia maximum est liberis præceptum. *Democri-
 tus.*

Si quem efficere diuitem velis nihil pecuniarum adde, sed de cu-
 piditate detrahe. *Epicurus.*

Temperantia est, quæ in rebus aut expetendis aut fugiendis, vt rationem
 tequamur, monet, quæ animi pacem affert & eos quasi qua-
 dam concordia placat ac lenit. *Cic. l. de finib.*

Temperantia facit abstinentem, parcum, sobrium, modera-
 tum, pudicum, tacitum & verendum, hæc virtus si in animo
 habitat, libidines frenat, affectus temperat, desideria sancta mul-
 tiplicat, vitiosa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, cogi-
 tationes prauas remouet, scientias inserit, ignem libidinosæ vo-
 luptatis extinguit, mentem placida tranquillitate componit & to-
 tam ab omni temper temperitate vitiorum defendit. *Prosper de vi-
 tis. contempl.*

Has tres virtutes, fortitudinem, iustitiam, prudentiam, frugalitas
 est complexa. *Cic. 3. Tuscul.*

Non potest temperantiam laudare is, qui donit summum bo-
 num in voluptate: Est enim temperantia libidinum inimica. *Idem
 3. Offic.*

In omnibus adhibendus est modus necessarius. Nam & gra-
 tia, si minima est & immodica, ita & mores, si multi ac varii: &
 verba, si perpetua & infinita, & obtundentia: & fama, si magna
 & inquietæ & inuidiosa sit: nec laudabilia nec vtilia sunt. *Gellius
 libro 4.*

Nihil tam æque tibi proderit ad temperantiam omnium re-

rum, quam frequens cogitatio breuis æui, & huius seculi
 quid facias respice mortem. *Sen. epist. 115.*

Nihil est tam præclarum, tanque magnificum, quod
 deratione temperari desideret. *Max. l. 1.*

Nunquam fama periclitari sunt, qui temperantiam intem-
 feruare ceperunt. *Veget. l. 4.*

Magna pars libertatis est, bene moratus ventis. *Seneca
 stol. 114.*

Temperantiam exigit Philosophia, non potest. *Idem
 stol. 5.*

Frugalitas paupertas voluntaria. *Idem epist. 17.*

Frugalitas producere senectutem potest. *Idem epist. 99.*

Temperantia officium est, nequaquam proterere
 modestiam feruare: itaque, si conuenit, qui corpus deponit,
 Philosophia viuunt. *Plus. in Phædon.*

Hoc mihi videtur esse signum, ad quod proficiscens
 vitam debemus, omnia tam publica quam priuata ad
 rentes, vt, iustitia & temperantia illi adsit, qui futura
 non autem cupiditatibus omnia sunt permitenda: quæ
 onari, inexplabile malum est, latronique more vitam
 in Cor.

Temperatis hominibus lex est Deus, intemperatis vero
 Idem l. de Legib.

Hoc modo versandum est in conuiuio, circumdæ
 quid ad tuum locum peruenerit, manu extensa modeste
 si præterierit, noli retinere: si non dum appropinquauerit
 appetitum extendas: sed expecta donec ad te uenerit
 nimo ad diuitias, magnifratu, & nuptias affici debet
 conuiuio dignus. *Ephernus.*

Socratis admirabilem doctrinam approbare debemus
 tias ex vtu metri iubeat: non enim immensas possessiones
 vocabat: sed tantum, quantum requiritur ad vitam
 uebatur autem ne iudicio falleretur, & eos pauperes, non
 sessionis, sed animi penuria laborarent, existimantur. *Idem
 seu Xenophon in fragm. epist.*

Qui te a corporis voluptatibus abstinere, & coque ipso
 temperans: qui id in oleste acerbique fert, is intemperans
 dus est. *Arist. Eth. l. 2. c. 3.*

Et temperans voluptates fugit, & prudens sequitur
 dolore vacat: non quod voluptatem efficit. *Ephernus, libro
 cap. 11.*

Ex eo temperantes efficiuntur, quod & nos a voluptatibus
 nemus, & cum illi sumus, ab eis facillime abstinere possumus.
Ephernus. c. 2.

Temperantia intemperantia, & insensibilitatis modum
 Lib. 1. Mag. Moral. c. 11.

In voluptatibus & doloribus, non omnibus quidem, sed
 pus pertinentibus, iisque potissimum quæ tactu percipiuntur,
 nus etiam in doloribus modus est temperantia: nimum
 rantia. *Arist. l. 2. Eth. c. 7.*

Est præclarum officium & opus, ab ea que aliena sunt
 nere se propter temperantiam. *Lib. 2. de Reipub. c. 3.*

Hæret in voluptatibus corporis temperantia necesse est
 men omnibus. Qui enim delectantur iis, quæ sub aspectu
 itemque iis quæ subiecta sunt odorati, nec tamen quibus
 bus gaudent, quæ subiecta sunt auditioni temperantes
 nisi improprie. *Lib. 3. Eth. c. 10.*

Cupiditates malæ & vehementes non existere in temperans
 Lib. 7. Eth. c. 2.

Temperantis voluptates sunt quædam proprie. *Lib. 7. Eth.
 cap. 11.*

Temperantia & iustitia & in negotiis gerendis necessaria
 & in otio, potiusque otiosos & quietos attingit. *Lib. 7. de
 cap. 15.*

Temperantia est per quam, ita vt lex præcipit, domi-
 ditates habentur: cui intemperantia aduersatur. *Lib. 1. de
 cap. 9.*

Σοφροσύνη, id est, temperantiam hoc appellamus
 σώφρων τῶν ὁρέων, id est, quasi seruantem prudentiam.
Eth. c. 5.

Debet in moderato viro & temperante rationi congruere
 animi, quæ cupiditatum est sedes. *Arist. l. 3. Eth. c. 12.*

Appetit temperans quæ decet omnia: & quem admodum
 ratio præcipit. *Ibid.*

Temperans quis appellatur, propterea quod nec se priuare
 piare doleat, nec abstinere. *Lib. 3. Eth. c. 11.*

Versantur in iis voluptatibus omnibus temperantia
 rantia, quarum reliquæ sunt participes animantes. Itaque, belluina
 belluinaque: esse constat: cuiusmodi sunt quæ gustata ratiocipi-
 piuntur. *Eth. l. 3. c. 10.*

Temperans si cum homine stupido conferatur, intemperans
 cum intemperante, nullius sensus videbitur participes. *Idem
 cap. 8.*

Nec temperantes belluas dicimus, nec intemperantes
 metaphoram: etiam si aliud animantium genus alio percho-
 lantia, contractatione, & libidine omnia vorandi. *Eth. l. 3. c. 10.*

SENTENTIAE HISTORICAE.

quam suam ipsius temperantiam ostenderet, faciebat, vt
omnes exerceant Quum enim vident homines, cum
licet vt contumelia, hunc viuere temperanter, tanto
quod sunt imbecilliores nulla vt contumelia videri volunt.
& temperantiam ita distinguebat, quod prudentes que
proprio essent iugent, temperantes vero ac prudentes,
que in obscuro. Et continentiam quoque hoc pacto maxime
exercendam, si se ipse ostenderet minime per praesen-
tiam abstrahi a bonis actionibus, sed potius laborem su-
um honestate conuinctum velle se se prius quam voluptates.
Iam pedia Cyr. lib. 8.
temperantiam & iustitiam homines se minus mutuo laeden-
tibus sunt concordet & felicitatem non foedissimis voluptati-
bus excedant. Dionys. Halic. li. 2.
tam est maius donum, quod acceptum bonitati misarum ho-
mibus debent, quam quod doctrina & disciplina emolliuntur
sunt ingenia, modumque tenere, & nimia omnia vitare di-
cuntur. in Coriolano.
eodem in omni fortuna viri moderati ferunt, neque
exultant exultant, nec aduersa minuerunt. Livius, Decad.
2. ca. 4.
civitas, id regnum aeternum in gradu facile steterit,
nam vitium. Veneris pecuniamque cupido sibi vindicauit,
quoque huius generis humani certissimae pestes penetraverunt,
ita dominatur, infamia flagrat. Val. Max. lib. 4. cap. 3.
temperantia nulli est inuicia. Tacit. Annal. li. 1.
vires est in omni Reipublici obtinere, quam ad diuitiarum cu-
peris discerimus atque de decorum vestigia peruenire. Iul.
in Perinno.
vires pauca contenta, & bona corporis habitu quoque cibi
queque contenta. Cicero. Man. Com. li. 4.
est quod in animam adfectionum expertem ius habeat: non
conferat, non flumem vorticulorum. Si rex eris adfectionum a-
perat: Dominus super basiliscos & trucidatentas ferat in ce-
lestibus humilibus, manifestat tigrim. Constant. Manass. an-
4. ca. 9.
vires maiores sunt, quoque magis nos commouent, eo
quod prudentia est, iustam indignationem iudicium ma-
gis & viliis ac publici commodi, consideratione moderari:
tam se ipsum temperare, & proprias cupiditates vincere, quo
sunt quae quid possint, & quo iustiores sunt causae, quibus ho-
minum indignatio & appetitus concitatur, tanto maiorem habet
in. G. in d. hist. li. 4.

Diogenes, indignum esse aiebat athletas & citharodos ventre
voluptatibus superiores esse, hos vocis & illos corporis gratia: pro-
pter temperantiam vero neminem ista contemnere. Laert.

Antiphon. Qui turpia, inquit, sed cupiunt, neque attigunt, non est
temperans. Nihil enim existit a quo sibi temperauerit, aut mode-
stus & temperans dici mereatur. Stob.

Isaas, Sacrificium maximum iudicabat, vitam quotidie modestam
& temperantem praestare. Stob.

Iamblichus, Temperantia, inquit, cum exterminet a nobis quic-
quid imperfectum & perturbationibus obnoxium reperit, quomo-
do non perfectos nos redderet? Quod autem ita se res habeat, vel ex
Bellerophonis fabula cognoscet, qui cum temperantia auxiliatrice,
Chimerae, id est, belluini, agreste ferumque voluptatum genus
omne confect. Item, Bona illa moderatio, qua voluptates intra
certos limites coercetur, familias simul & ciuitates secundum Cra-
teris sententiam, conseruat: imo ad Deorum salutem propius iam
accedit. Quamobrem Pericles ad summam temperantiam iudicem
aspirans, duce Miperua, Gorgonis capus, cupiditatem nimiam que
deorum in materiam trahit, & laxos efficit homines, stolidis affe-
ctibus repletos, amputauit. Ex Epist. de temperantia supra Ste-
baum.

Anonymus, Temperantiam esse dixerunt animae partium mutuam
consulionem. Imperium voluptates, vniuersale cognomen om-
nium virtutum item, vocant eam Columam fortitudinis, galeam
contra lasciuiam, oculorum aurigam, benevolentiae cultodem,
cogitationum circumfessionem, luxuriae castrationem, effruentis
animi hostem opera turpia impediens, continentiae promotricem,
cordis consiliariam, precum & votorum directricem. Stob.
serm. de temperantia.

Demosthenes, Nullum homini malum accidere posse affirmabat,
qui sapientiae fundamenta temperantiam & continentiam iecerit.
Stob. serm. de temperantia.

Aeschines, Temperantis viri vitam tam puram tanque sinceram
esse oportere dicebat, vt ne turpitudini quidem suspicionem de se
praebere possit. Stob. eod. serm.

Agellianus, Quod ad corporis curam attinebat, nulla in te melius
habeat, quam in quibuscumque viuere: a saturitate quidem & clau-
pula in totum abstinens: somno vero sic vtebatur, non vt ille domi-
naretur, sed vt feruere negotiis: aduersus aestum autem & frigus sic
erat instructus, vt quatuor animi temporibus vnica tantum veste
vteretur. Ceterum quum in tentoriis inter milites ageret, & luxu-
nus quilibet numero, nihilo meliorem culturam habebat quam
ceteri. Illud assidue habens in ore: Principis esse non mollitiae deli-
tiosae, sed temperantiae ac fortitudinis priuatis hominibus antecellere.
Plut. in Lac. apoph.

APOPHTHEGMATA.

Quibus, inquit, ab corpore solutus non egebis, il-
lud contemne: & quibus eriam defuncto erit opus, illis tibi va-
deos adiutores precibus aduoca. Stob. serm. de temperantia.
Cicero ad quibusdam hortatur vt Dari uxorem & filias for-
tissimas inuenerit & spectare vellent, respondit, Turpe futuru
quod vellent viros a mulieribus vinceri. Curtius.
Cicero in foro vendentes, alios ementes contemplantur, illi
quod res inter se contrariam agunt, se beatos iudicant: at
quod vtriusque, tum emendi, tum vendendi, necessitate sum-
mus. Stob. & Laert.
Aeschines: Voluptatem in tantum execrabatur, vt diceret se
viam suam, quam voluptate affici. Insaniam autem medicus vo-
cabat, quum aequo mentem eripiat homini, vix sanabile malum est.
Laert.
Demosthenes dicebat, Cenas lautas & sumptuosas suppeditare po-
tius contra faciles, & quae sufficiant necessitati, temperan-
tiam.
Cicero, Optimum dicebat homini vitam agere animo vt plurimum
pacifice tristi quod fieri potest, si voluptates non in perituris
suoceat. Stob. serm. de temperantia.
Cicero, Mensam preciosam fortuna (inquit) apponit, frugalem
temperantia. Item, Patris temperantia, optimum libe-
rum ceptum. Item, Temperantia quae iucunda sunt auget, & vo-
luptatem maiorem facit. Eod. serm.
Cicero dicebat oportere voluptates non exalitis, sed ex nobis in-
tercipari: corpus autem vt dicit preparatum & compositum
volucet. Item, Nulla re indiget Dei esse, quam paucissimis au-
di Deo proximum. Item, interrogans quibusnam rebus maxime
contendendum esset? respondit, Turpibus & iniustis voluptatibus.
Cicero, Frugalem & rebus suis contentum animi habitum si-
m esse dicebat vix breui & amoenae: multum enim gratiae &
tam laboris habet. Laert.
Cicero, quarens, quis ditissimus esset? qui paucissimis contentus
esset. Virtus enim suis rebus contenta naturae opulencia viti-
osa.
Cicero, Temperantiam robur animae esse dicebat. Haec enim
tam pallionum expertus lumen est. Laert.

SIMILITVDINES.

Chrysostomi, Quot curam canum habent, ne plus quam expedit
impleantur, vt veloces sint, & venatici, dum fame premuntur: se ve-
ro non curant, ne crapulentur? Et bruta quidem temperanter agere
docent, ipsi vero ad brutorum feritatem deducuntur. An non videri-
tur tibi esse opus temperantiae, cum canis qui fame medetur, post
quam venatus aliquid cepit, & praesentem se continere cibum, & ap-
positam cernens mensam, licet urgente fame, dominum expectat?
Reueremur nosmetipsos. Vestros docet ventres ita philosophari.
Canis futurae voluptatis praesentem contemnit: tu non vis praesentia
contemnere, spe futurorum bonorum. Chrysostom. 47.

Iustini philosophi & martyris, Fugienda & lignitio contento pau-
cisac necessarius. Nam sicut corpus morbidum, multis variisque opus
habet remediis: sic male affecta anima, tantum non coriis viciis ap-
petit. in Epist. ad Zenonem & Serenium fratres.

Hierocles, Vt animum nostrum doctrina ac virtute ornare deest,
vt cum iis quae perpetua ac diua sunt, cohabitare possit: sic splendi-
dum corpus, purum, ac sine materia oportet parare, vt cele-
stium corporum societatem fortiaur. In aurea Pythagorae car-
mina.

Vi Athenienses nunquam de pace consultabant nisi pullati,
quemadmodum dicebat Demades: Ita nobis non venit in mentem
moderator victus, nisi iam febri aestuantibus & admotis pharmacis.
Plut.

Vi nauis sereno caelo non nihil laxant vela, cum est suspicio
tempestatis, contrahunt: Ita corpori recte affecto non nihil permit-
tendum, contra si quid timebitur morbi, cautius agendum, Plu-
tarch.

Vi tranquillitate corpus expeditum redditur aduersus immani-
mentem tempestatem: Ita tenui victu, parcaque, vt medici loquuntur,
dieta vtendum, vt frigiditas in opparum conuiuium possit enata-
re. Plut.

ADAGIA.

Zenone moderator Zenonis iniquitatis.
Testatur & Laertius in Zenonis Vita, philosophum hunc tum
in vitiis, tum in voluptatibus Venereis & quomodo patientem ad
parcum
PPPP 4

Gregorius fuisse, et crudis duntaxat vesceretur, ac paulo pratenus referretur.

Philosophari. Qui sententias serias dicunt, Græci dicuntur φιλοσοφῆν. Philosophari pro temporare affectibus, & aduersus res acerbas infractio esse animo.

EXEMPLA PROFANA.

Ægyptiorum sacerdotum mores præparci in victu, ac frugibus vesceretur, carnis abstinere, potum illi fons tribuit. Castus in matrimonio vixit, in coëbata Damam suam filiam ad virginis virtutem induxit. Luert.

Pythagoras philosophus olusculis tantum, & frugibus vesceretur, carnis abstinere, potum illi fons tribuit. Castus in matrimonio vixit, in coëbata Damam suam filiam ad virginis virtutem induxit. Luert.

Democritus philosophus Adriani tempore, in peraliam animi doctes vitam quoque continentissimam egit. Valer. lib. 15. Antheop.

Cleomenes Leonide F. utin coniugio cum Agiade Agidis fuit faccessor: ita quoque studiorum imitator, luxus & voluptatis omnis hostis. Theat. 2. v. 17.

Numa Pompilius secundus Rex Romanorum vitam egit frugalissimam: otio non ad voluptatem & delicias, non ad quietum: sed ad Deorum immortalium cultum, & ad ipsorum naturam, quantum poterat, cognoscendam, utens. Plut.

M. Caronis abstinence testis Epirus, Achaia, Cyclades insule, maritima pars Asia, prouincia Cypri: vnde cum pecunie deportandæ ministerium sustineret, tam auctum animum ab omni Venere, quam à lucro habuit, in maxima virtusque temperantiæ versatus materia. Val. l. 4. c. 5. Plut. in eius vita. & Florus in Epitome.

Tacitus vir consularis, senex & grauis, factus est Roman. Imp. omnium assensu: vir temperatus, sobrius, & librorum lectio intentissimus, frugales mensulas holiculis, & leguminibus Pythagorici instructas, multo lautiores esse dicebat, quam Milesiorum sumptuosa fastidia. Guido Bituricensis.

Alexander inuicti cognomen affecit Diogenis temperantiæ vine cupiens, ad eum in sole sedentem accersit, admonens ut si quo egeret, indicaret. Mox, inquit, de cæteris interim velim ut sole mihi non obstes. Quamobrem facilius Darium armis quam Diogenem diuitiis vicit.

Epaninonda fama motus Artaxerxes Persarum Rex, cum sibi amicum eum facere cuperet, Diomedem cum quinq; talentis ad eum misit, qui ducem hac de re compellere non ausus, iuueni cui dam munus tribuit. Epaninondas autem vix auditis verbis primis, Diomedem vocari iussit, dixitque sibi pecunia opus non esse: quoniam si de bona re apud Thebanos eius opera desideraretur, semper eam sine premio facturus esset. Quod si mala foret, totius orbis aurum, ut ab ipso obtineretur, non effecturum.

Socrates neque in vita neque fuit, quin vno semper eodemque vultu visus est. Mirum videri potest quod eximiam illam animi temperantiã, neque nuptialis lætitiã variare potuit, neque tristitia illius dici quo venenum hausit.

Alexander cum Darii hostis coniugem omnium sceminarum, que atarilla florebat, pulcherrimam, filiaque cum castis cepisset: tam sancte penes eas se habuit, quam forores ac filias ac postremo filiam vnam sibi iunxit matrimonio.

Apollonius Tyaneus diuitias non ambiens, scientiæ cupidus, pecunie continens inter epulas abstemius & sobrius, aquam semper bibit neglecto vino. Dicebat enim potores aqua leniorem fontem capere neque vertiginem vllas pati & facilius conspiciere per omnia vaticinationem.

Temperantissimus Iulianus Imperator fuit, qui mortua Helena coniuge quamquam iuuenis admodum, multos annos in celibatu, absque villo Venere commercio egisse creditur, capraque in Perside vrbe Maiozanalacha, in qua formosæ permulte mulieres erant, non modo nulla abusus est, verum, ut conuenientior esset, ipsarum quoque conspectum effugit.

EXEMPLA SACRA.

Ioseph, Iacob patriarchæ filius, iuuenis omnium temperantissimus, à Mose diuino scriptore graphicè depingitur, Genes. c. 39. 42. 45. 50.

Moses toto gubernationis suæ curriculo exemplum est miræ temperantiæ: Vide Exod. 14. 13. 15. 25. 16. 8. 18. 24. Num. 11. 29. 12. 3. 13. 14. 15. 16. 22. 45.

Iob patriarchæ temperantiã, præsertim c. 29. 31. elegantissime descripta legitur. Samuelis item 1. Sam. 14. 1. 3. 4. 2. De Davidis, ut patet, ex 1. Sam. 18. 25. 2. 7. 10. 12. 1. 25. 32. 26. 11.

His adiungimus, Paulum Apostolum, cuius temperantiã præsertim innumeris testimoniis approbatur, teste Luca in Actis Ap. Ex historia Eccl. pauca quædam exempla subicere libet, aliis fere innumeris omittis.

Gregorius, cognom. Thaumaturgus, quum pro consuetudine Alexandria Ægypti cum doctis atque delectis viris, in habundantia cum illis exerceret, meretrici accedit inepus gelibus formidans, & molliem luxumque præ se ferens, atque per concubinam mercede fraudatam esse conquebatur. At cum illi Gregorius puritatem & continentiam non ignorabat, indignatus aduersus meretricem commoueretur, ipse neque vni potestus est cum iis qui ipsius nomine stomachabantur, neque huifmodi dixit, cum calumnias premeretur, quale pronuntia esset eum, qui grauior molesteque rem ferret: non ictu cauic, non iurcirando probum ab se reiecit, non malitiam qui hæc aduersus eum machinati erant, conuicti, sed facta fedata voce, conuersus ad quendam familiarum. Hæc ut mæra ei pecuniam, ne diuitis importunitate sua propolentis tractatum conturbet. Quum autem is, cui hoc inuentionis meretrici fecisset, quantum pecuniam ab illo potest moram omnem adnumerasset, atque ab laiciis & proceribus aduersus sobrium & continentem infidie pertrahatiam in manibus illius infamis lucrum esset: tunc diuitiis Gregorius contentia probatur, & æquium calumniam Simul eum atque manu pecuniam accepit, spiritu infestissimo correpta, fremituque immani atque ferali, diuerso a vobis sono ingemiscens, collabitur prona in medio cetero congregato spectaculo horrendum atque terribile præsentibus reuerentium & capillus, quem suis manibus velabat, dilata crura, & oculus inuersi essent, & os spumas emittere. At tunc dæmonio suffocari desit, quum magnus ille Gregorius inuocasset atque placasset. Gr. Nilianus in vita Gregorius turg.

Alia quæ sub iocibus exempla ex Socrati hyst. Eccl. lib. 1. sumpta sunt, quæ veterum Christianorum ab impietate, crudelitissimamque Gentilium societate segregatorum, & in solitudine viuientium, temperantiã laudabilem produnt. Nunquam se ipsum nudum aspexit, dicere solitus turpe esse se suum ipsum corpus nudum contempleri. Per interitum dum comedere solebat, atque cuidam interroganti cur non respondit, se in cibo sumendo non quasi opus facere, sed per uacuum quiddam. Item, ne animus, inquit, dum comitatur voluptate corpore. Maacrus erga illos qui in pinguetiam uenirent leueritate tum reuerentia temperantiæ. Enagyrius, inquit, quendam monachum dixisse aridiorum remque victus rationem, eamque semper qualiter obsequere charitate iungeretur, monachum breui ad portum uacuitate ab omnibus animi perturbationibus perducendum in ipso meridie articulo siti vehementer oppressus, uinum accedens, aquam postulat, qua sitim leuaret. In huius umbra (inquit) contentus esto. Nam multi qui uel terra uacant, uel nauigio mare transmittunt, sunt ista quædæm sititum. & alius, auditu patris obitu, nuncium sic alloquitur, compellat. Define loqui blasphemias: nam patet meum mortalis. Pambo, vir illiteratus, ad quendam accedens, diceret, & cum primum uersum Psalmi trigimesimo octauo nempe, Dixisti, custodiam vias meas, ut non delinquam in mea, secundum audire noluit, sed dicens, Vnus hic in me sufficit, si modo cum re ipsa & opere dicere potuerit. Alii uersum docuisset, quærenti quod per integrum semestrem esset discipulum. Pambo respondit, se uersum Psalmi monachum didicisse. Longo dein ætatis spatio percursio, eundem & notantanti uersum didicisset, respondit, se decem & nouem integris vix didicisse eum opere explere. Et hæc quidem ex de variis temperantiæ speciebus referret Socrates. hystoria Eccl.

HEROGLYPHICA.

In facis nostrorum literis id erat temperantiæ signum, salutari victima lumbos eximi, mos erat, tanquam uinum prolo, propter concitandam libidinis tranquillitatem, semineper coo uino autem præcepto lumbos præcingi iubetur, cum solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cum ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex uoluptatum & deliciaribus, agnum, puritatem edere admonetur, Sc in castissimum uictu dicuntur. 10. Pierius, lib. 34.

Sacræ literæ temperantiã & moderationem significat, gulum & zoram, qua fluxu animorum cupiditates ceterarum xuriani compescuntur, & modus denique imponitur. 10. br. 40.

Heroglyphicum cubiti vna cum frano manu præterit, rantiã præ ferret. Idem 136. 48.

Caprificus fuit etiam Ægypti temperantiæ symbolum, quidem collo tauri quantum libet laici uentis allegata, animalis circè minime peccat, sed lasciuia eius atque petulantia, quæ inhibita eum obtemperantem reddit, neque quæquam dicitur huius facere. Idem 152.

Tempus.

DEFINITIO. ET ETYMOLOGIA.

Tempus, Græce *χρόνος*, & *χρόνος*, ò temporis dicitur: Hæbr. *Herb.* tempus, opportunitas temporis. Hinc *Heros* annus spatium seu tempus anni. Item Lat. *ætas*, quod spatium etiam sæpe pro tempore accipitur. *Isaiah*, tempora opportunitates temporis: *Hæbr.* *Nunciam*, modo, adverbium temporis. Hinc Græc. *δὴ* iam, *ἔτι* nunc, *ἔτι* postea, deinceps: *εἰς*, *ἕως*. Dicitur etiam Hæbr. *Zeman*, constitutio temporis, tempus definitum, constitutum à verbo *Zamem*, induxit in animum, cogitavit, decrevit, præsumpsit, sicut apud se. vide *Ecclesiast.* 3. 1. *Job.* 2. 6. *Esai.* 9. 2. 6. Est autem tempus numerus motus, secundum prius & posterius. *Arist.* 1. 4. *Physicorum*.

Tempus est in primo motu cæli, & sicut in subiecto & primo mæsurato. *secund. B. Th. 1. part. 9. 10. art. 6.*

BIBLICI LOCI.

Tempus, pro certo temporis articulo, *Matth.* 16. 3. rebus omnibus constitutum, *Ecclesiast.* 1. 2. tempus redimendum, *Eph.* 5. 16. *Col.* 4. 5. in *Evangelio*, *2. Cor.* 6. 2. tempus extremum, *1. Cor.* 10. 11. *Heb.* 1. 2. *1. Tim.* 4. 1. *1. Petri* 1. 5. 20. *1. Ioan.* 2. 18. tempus extremum periculotum, & Antichristi seductionibus obnoxium, *2. Tim.* 3. 1. *2. Petri* 2. 2. *Iude* 17. 18. tempus horæ, pro exiguò temporis intervallo, *1. Thess.* 2. 17. tempus plenitudinis, pro pleno tempore, & eo cuius sunt omnia perfecta spacia, *Gal.* 4. 4. *Epist.* 1. 10. tempus præteritum, pro præterito, *1. Ioan.* 2. 7. 8. tempus præteritum pro futuro, *Col.* 3. 6. *1. Thess.* 4. 15. præteritum pro præterito, *Rom.* 8. 30. præteritum pro futuro, *Esai.* 65. 9. *1. Rom.* 10. 2. *Iuda* 14.

Temporis habenda ratio, *Exemplum*. Gedeon, *Iudic.* 6. 27. tempore vitandum, & temporis opportunitas in omnibus servanda, *Ecclesiast.* 5. 1. *1. Tim.* 4. 20. *1. Cor.* 12. 11.

Tempora secularia, *1. Tim.* 1. 9. *1. Tim.* 1. 2. ita vocari existimatur à plebisq; annorum series, quia seculorum origine fluxerunt, & ut idem prioris significet. Ante tempora seculorum, atq; ante facta mundi fundamta: siquidem tempus cum mundo coepit. Temporum civilis observatio non vituperanda, *Gen.* 4. 16. superfluitia observatio damnatur, *Gal.* 4. 10. vitandus à Deo, *Gen.* 8. 22. tempora distincta, *1. Tim.* 4. 22. nolle non est nostrum, *Act.* 17.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Tempus fructuose expendendum.

Omnia tempus habent, & suis spatiis transeunt vniuersa sub cælo, *Ecclesiast.* 3.

Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis est afflictio, *ibid.* 8.

Fili cæcælia tempus, & deicit à malo, *Ecclesiast.* 4.

Priusquam moriaris, in amicum esto beneficus, & pro eo quod potes in amicum illi dando porrige, *idem* 14.

Non de frauderis à di. bono, & particula bonæ dici non te prætereat, *ibid.*

Nemini mandavit impie agere, & nemini dedit spatium peccandi, *ibid.*

Videte fratres, quo modo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes tempus, *Eph.* 5.

Superstitiosè non observandum.

Facto vespere dicitis, Serenum erit, rubicundum est enim cælum. Et mane, Hodie tempestas rutilat enim triste cælum, *Matth.* 16.

Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater potuit in sua potestate, *Act.* 1.

PATRYM SENTENTIAE.

Inter temporalia & æterna hoc interest, quod temporale plus diligitur, & equam habeatur: vilescit autem cum aduenerit. Non enim faciat animam, cui verax & certa sedes æternitas, æternum autem ardentius diligitur adeptum, quam desideratum. Nulli enim desideranti conceditur plus de illo æstimare, quam se habet, ut ei vilescat, quum minus inuenierit: sed quantum quisq; veniens æstimare potuerit, plus perueniens inuenitur est. *August.* 1. 1. de doctr. *Christi.*

Discernendum est quid præcedat: æternitate, quid tempore, quid electione, quid origine: æternitate, sicut Deus omnia: tempore, sicut hos fructum electionis, sicut fructus floræ, origine, sicut tonus cantum, in quadam serm.

Fallax in temporalibus bonis suauitas, labor & perpetuus timor, & periculosa iucunditas, initium sine prouidentia: & finis cum penitentia, *ibid.*

Nil longum, quod finem habet, æternitati comparatum omne tempus breue est, *Hier.* in *Jer.* 1.

Ne dicas, priora tempora meliora fuisse, quam nunc sunt, virtutes faciunt dies bonos, vitia malos, in *Ecclesiast.* 6. 41.

Nemo vestrum parui æstimet tempus quod in verbis otiosis. Volat verbum irreuocabile, volat tempus irremediabile, aduertit insipiens quid amittat, licet fabulari dicunt, prætereat donec prætereat hora, quam tibi ad ægendam gratiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad ærendam gloriam, miseratio conditionis indulget, dicitur tempus, quo diuinam propitiare debueras pietatem, pro angelicam societatem, suspirare ad amissam hæreditatem, remissam voluntatem, flere commi flamm iniquitatem. *Bern.* *serm.* *de* *tempore*.

Nihil pretiosius tempore, & heu nil hodie eo viliosius transiit dies salutis, & nemo recogitat: nemo subpernit nunquam rediturum cautur, sed sicut capillus de capiti momentu peribit de tempore, *ibid.*

SENTENTIAE POETICAE.

Claud. 2. Stil.

Est ignora procul, nostraq; imperia menti,
Vix aduenda Deis, amorem iniqua mater,
Immensi spelunca cui: quæ tempora vasso
Suppediat at renouatque sinus, completitur auribus
Omnia qui placida consumit nuntius serpens,
Perpetuumque viret inquamis, cuiusdamque reditu
Ore vorat, sacro relegendi exordia lapsa,
Vestibula cæcis, vultus longæq; decore,
Ante fores natura sedet, cuiusq; volantes
Dependent membra animæ mansura. Veritas
Scribit iura senex, nuntius qui diuisi astis,
Et cur sus stibilesq; moras: quibus omnia viuunt,
Ac peruenit fixis cum legibus ille recessit,
Incertum quid Marti iter, certumq; Tonanti
Proficit mendo: quid velox semita Luæ,
Pigræque Saturni: quantum Cytberæ, freto
Curriculo, Phœbique comes Cyllenæ arces.
Virg. 3. Geor.

Et fugit interea fugit irrepabile tempus,
Item 10. En.

Sit sua cuique dies, breue & irrepabile tempus,
Item 10. En.

Omnia est vicia
Ouid. 10. Met.

Labitur occulte fallitque volabilis ætas,
Et nihil est annis velocius,
Idem 15. Met.

Cuncta fluunt, omnia quæ vagantur formatur imago,
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen neque enim consistere flumen,
Nec leui hora potest, sed & vnda impellitur vnda,
Vrgeturque eadem, veniens vrgetque priorem,
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,
Et nona sunt semper, nam quod fuit ante, reliquit,
Fitque quod haud fuerat, momentaque cuncta mutantur,
Idem 6. Fast.

Tempora labuntur, & acti que senescimus anni,
Et fugiunt freno non remorante dies,
Idem 1. Art.

Eunt anni more fluenti aquæ,
Nec qua præterit, cur su renouabitur vnda:
Nec qua præterit hora, redire potest,
Vitandum est at ætate, cito pede labitur ætas,
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fugi,
Idem 1. Amor. 8.

Labitur occulte fallitque volabilis ætas,
Et celer amissis labitur annus equus,
Sen. Hipp.

Volat ambiguus mobilis alis
Hora.

Senescimus, effugit atas & c.
Aul. Epig. 15.

Obrepit non intellecta senectus,
Nec renouare potes, qui perieris, dies,
Terent. And.

Nunc hic dies aliam sit am adfert, alius mores patitur,
Ouid. 1. Remed.

Aggrediar melius iam, cum sua vulnera tangam
Iam finem, & serui vocibus aptum erit,
Quis matrem, nisi mentis inopiam finere nati
Flare verat: non hoc illa monenda loco est,
Cum delecti lachrymas, animamque expleret
Ille dolor serui emoder anatus erit,
Temporibus medicina valet: dat a tempore profectum,
Et data non apto tempore cura nocent,
Quin etiam accendat vicia vnde que vel antea
Temporibus si non aggrediar sum,
Idem 3. Pont. 9.

Lata sero letus cecim cano tristia tristis
Conueniens operi tempus vitrumq; suo est.

vilissima sunt, certe reparabilia imputari sibi cum petire patiantur. Nemo se iudicat quicquam debere, qui tempus accepit: cum interim hoc vnum est, quod nec gratus quidem potest reddere, &c. Seneca li. 9. epist.

M. Varro dicere solebat, nullam iacturam esse grauiorem, presertim scienti, quam temporis.

Non tam benignum ac liberale naturae nobis tempus dedit vt aliquid ex illo vacet perdere. Quinti. Decl. 4.

In his na: terrenaeque mentis est memorare annos. Cicero 2. de Diuinat.

Nihil est quod longinquitas temporis efficere non possit. Tempori cedere, id est, necessitati parere, semper sapientis est habitum Idem ad Marc. Brutum.

Nihil est opere aut manu factum, quod aliquando non conficiat & consumat vetustas. Pro Marcell.

Horae cedunt, dies, menses, anni: nec praeteritum tempus vnquam reuertitur: nec quod sequatur, scribi potest. Idem.

Sed iam sine sensu aetas finescit, nec subito frangitur, sed diuturnitate extinguitur. Idem Pbi. ri.

Qua potest esse in vita incunditas, cum dies ac noctes cogitandum sit, iam iam esse moriendum. i. Tusc.

Tanto breuius omne, quanto felicius tempus. Plinius maior li. 1. bro 1.

Nihil horum temporalium stabile neque solidum est: nos tamen cupimus: tanquam aut semper futura, aut semper habituri. Senec. li. 9. epist.

Fluunt omnia, & in assidua dimissione sunt corpora nostra, rapiuntur fluminum more. Quicquid vides, currit cum tempore: homo, fluida est materia & caeua, & omnibus obnoxia casibus. Idem epist. 67.

Nemo se iudicat quicquam debere, qui tempus accepit, quam interim hoc vnum est, quod se gratus quidem potest reddere. Idem epist. 2.

Omnia aliena sunt, tempus tantum nostrum quotidie est, deterior posterior dies. in Proverb.

Tempus omnes res praclaras delet. Dionys. Halic. li. 7.

Ipsa tempora multas res inuouant. Idem. li. 5.

Meliores, prudentiores, constantiores, nos tempus diesque facit. Livius, Decad. 3. l. 2.

Nemo eos lubens perdit, quos habet belli socios: sed iuxta tempus eius princeps eo adigitur, vt multa exequatur praeter animi sui sententiam. Polyb. lib. 17. hist.

Tempus omnium consiliorum optim. Plur. in Pericle.

Affiduitate omnem superat, excinditque potentiam tempus, quod plurimum auxilii fert iis, qui prudenter occasionem captant: idem tempus infestissimum est iis qui importuna festinatione vtuntur. Idem, in Serrorio.

Tempore nihil carius esse potest homini rem magnam affectantibus. Idem.

Tempori seruiunt etiam ii qui alioquin imperare videntur. Idem in Arato.

Temporis iactura damnosissima. Idem in Antonio.

Soleat tempus omoia inuouare, & perpetuas vicissitudines inducere. Nicetas.

Quidam quadrigas fecerunt, quae sub muscae ala possent abscondi, & in Selamo distichon elegiastica litera aureis inscripserunt: Quorum saepe neutrum, mea fatentia, homo prudens & virtutum studiosus laudibus praedicabit. Quid enim haec aliud sunt, quam temporis vana perditio. Helian. Star. hist. l. 3. c. 17.

Ad praecleara & generosa virtutis facinora nostris temporibus praesca longe magis propensa fuerunt. F. Guicciard. d. hist. l. 6.

Honestum & laudabile est seruire temporis, cedereque fortunae ad tempus. Ar. Ferron. li. 7.

Ab euentu tempora rerum causas aperiant. P. Iouius, hist. li. 15.

De temporis amissione. Dial. xv.

Francisci Petrarca. DO.

Temporis amissionem Aeo R. Esset haec eo iustior, quam superior querela, quo leuior est pecuniae iactura quam temporis, quod nec necessaria ad bene viuendum est pecunia & amissa restituari potest. Tempus & necessarius, & prius irreparabile est, nisi quia nolenti pecunia, volenti autem tempus eripitur, quamuis illud fatear, grauiora damna esse, quae culpa patientis exaggerat. Iustam tamen querelae causam nego, vbi qui patitur, volens patitur. D. Nolens ego tempus amitto. R. Quis nolentem cogit, nisi cupiditas occupationum materisolum hoc vnum vitium, ait Comicus, afferit senectus hominibus. Attentiores sumus ad rem omnes quae facti sunt. Senes hic quidem notat. Omnes vero iam senes in hac attentione facti sunt. Omne caritatem, omnem statum, omnem sexum inuasit auaritia. Haec tempus miseris, & respectum vitae breuis hominibus eripit. In hanc vnam rem sollicitum omne consumit, vestri & vestrarum penam immemores voluptatum, quae pestis si nolentes inuadere possent, & nolenti tempus eripi, & iusta eripi, & iusta esset super precio-

simam rei amissione querimonia. D. Non mihi... extorquet, sed necessitas. R. Quoniam quae necessitas est tibi praeripiat, quod vnum ex omnibus tuum est: haec de honores, potentiam, clientelas, imperia, & quae sunt in iure dat atque eripit fortuna, tempus inuito non eripit, sed per se sensim defluit non vrenti, paulatimque contuminate perpenditis, quam consumptum est, sed sicut culpa. D. Misfitas sola cogit tempus amittere. Quid iterum, quae tam violenta necessitas: nisi forte dominorum negotiorum tua negligis, quasi vero non ad haec te sola cupiditas, & lucris spes impellat. Pone cupiditates proprias, dominorumque tabibus non parebis. Sed hoc virus immedicabile venenat penetrans viscera, sensum hebetat. Et non solum tembertatem vitam, sed ipsam non lenientiam eripit. Quid nec tuis, nec alienis cupiditibus, sed curis bonorum, & publicis tempus impenditur. Non haec temporis amissio est, est impensa, rem caram rei omnium carissimam, quae in largitus, & viri boni, & cuius egregii functus officio est non ignoret homines, quicquid praeter auaritia fluctum vulgo tempus perditum vocare, cum id demum maxime sit perditum, quod illi studio tribuitur. Equid scimus, quod populariter perditum tempus vocet, quod si crederem, non rabilis morbi cura, non iam tempus, sed ceipsum male perterer. Nam si tempus (quod maluerim) Deo tuo non perdes, sed restituis, quod sine vera non genitur pietate ingentis timabile lucrum scio. Pro paruo enim temporis impendunt tatem quaeris. Quis vnquam mercator permutat ne nauis, vltis est? D. Prolixus alia mihi perendi tempus causa dicitur, tello, quam tu mihi causam dicas. Nam si propter amorem, meretriciam, propter amorem, seu aliam animi passionem, quod dis falleris. Omnium eadem est ratio, quam auaritia, non necnes voluntariae. Nulla est violenta, quod & sano patet. Cicero: multis in locis disputatum, & crederem, quod si nihil horum est in causa, quid aliud est, quam torpor? Sic ad id reuertitur, quod ait Seneca. Turpissima est iactura negligentiam venit. D. Vt mittant tempus, mecha cogit. R. Nondum capio quid rei sit. Nam si te hostis in tua beat, si mors inestet, possunt (sarcor) actus bonos impetiosos sanctosque cogitatus, qui maxime in eo statu ement fulgent. Quibus enim cuius tempus certe non perditur, tibi vsquam minus. Quae profecto & in dolium Regis Phalaridis, introire possunt, & in cruce Theodori descendere. Sic quoque, te verteris in te vnum amittit tempus reflectitur. At vos ex more naturam accusantes quae vltimus fecit, cum hic non esset aeternitas in omnibus voluntariis, cum rei omnium solli sitis. Omne enim fere tempus imo proicitis, & quali rem viliem abiecitam; contentum inquam in virtute saltem, aut gloria perceris, non in summa infamia, in expiabilibus; dedecore, quamquam vere quicquid eos vltis vertitur, in quos datum est, perditum dici possunt. ne nati hominem, ad hoc enim tempus dari constat vt suum colat, amet, cogitet, quicquid hinc excedit, perditur. Vides igitur quantum perdit tempus, quantum perditur.

ΑΡΟΡΗΤΗΕΓΜΑΤΑ.

Thales scitissimus, quidnam in tota rerum natura effectissimum? respondit, Tempus, inueit enim omnia. Laer. li. 1. c. 6. Bias dicere solitus erat, vitae tempus ita metendum, quod & parum victuri simus. Laer. li. 1. c. 6. Democritus pretiosissimum impendium esse dicit tempus. Plur. in vita Antonii hoc dicitur vltibus tribuit. Anaxagoras, percontanti, an Lampaceni montes aliquando futuri essent? Anaxagoras respondit ferunt. Ita facit, tempus defecerit. Bruf. li. 6. c. 26. Zeno Cistius aiebat, hominibus nihil magis deesse quam tempus, longe differentis ab iis, qui bonam vitam partem perdit, no, remulencia, nugis & alca, quasi multum temporis impendunt. Laer. li. 1. c. 1. Stob. Theophrastus habebat semper in ore, nullum esse famptiosiore tempore. Solum enim hoc recipere non possunt, men vulgo nihil habetur vilius tempore. Laer. li. 1. c. 1. Simonides interrogatus, quantum temporis vixisset, respondit, quidem, inquit, exiguam, annos autem multos. Stob. ferunt. Plinius maior. Quam recitarem quiddam perperam conciantem amicorum quispiam reuocasset, & vt receter reuocabas? Decem amplius yerfus illa tua interpellata reuocabas? Tanta erat parsimonia temporis. Eruf. li. 8. app. Idem, Nepotem suum ambulatentem videns obuium, teras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectus vultur, aut recitantem audiebat, aut si libuisset aliquid

Tempus.

Freunde in der Noth/ Freundt in der Zeit.
Secundum huncem Nuckem das seynd drey starkere Bruckem.
Omnium horarum homo.
Dicitur in eum, qui seruis pariter ac deis est accommodatus.

Quintil. Terent, inquit, paucorum hominum homo. Ein Mann
von tausend Freyden.
Sub manu nasci.
Dicitur de consiliis ex tempore capris, Seneca.

Aut ubi, aut exure hanc hanc hanc ad hoc.
Lex apud Lacedemonios in publicis certaminibus. Si transferatur
ad rem animi, velut ad disputandum, vel resistendum vitiosis affe-
ctibus, ad agendum obtinet. Plato.

Seruire licentia. Cicero.
Hoc est: Rebus presentibus se accommodare.
Vti foro. τὸ ἐν ἀγορῇ διαίτη.
Id est: Presentem rem ad statum boni consulere. Et fortunam ad
consilium flectere, Terent. Den Schragen zu Mackt richen.

Irem, sich strecken nach der Decten.
Aut bibat, aut abeat. ἢ πίνε, ἢ ἀπέστη.
Hoc est: aut tempore & loco nos accommodemus, aut hominum
consuetudine subducemus. Natum ex Gracorum Seterum competi-
tione.

Gladiator in arena consilium capit.
Monet adagium, de re nata mutandum aliquando consilium.
Thar bringt Naby Darnach es felt.
Polypimentem obtine. πολυπύμντος ὄντος.

Hoc est: Pro tempore, & negotiorum diversitate alium atq; ali-
um cultum, mores alios atq; alios assumenda. Du must Suchs vnd
Nase sein.
Spariam nactus es, hanc orna. ἢ διαχρῖς Σπαρῶν, ἢ οὐκ.

Admonet adagium, ut quancumque pronunciam erimus forte na-
ti, ei nos accommodemus, proq; huius dignitate nos geramus.
Et nati natorum. πᾶσι δὲ πᾶσι δὲ.
Proverbialis figura, qua longam rei eiususam propagationem
significamus. Plato.

Quod vixero.
Quod in vita perpetuum nobis futurum intelligi volumus: in die
care licebit Homericis carmine, quod est in Iliad.
Ὅππῃ δὲ ζῆται
Ζωοῖς ἐν τῷ αἰῶνι ποὶ φῖλα γένοιτ᾽ ἀγένη.

Donec
Vinos inter agam, genibus dum sulcat hirsos.
Hoc imitatus Maro,
Dum memor ipse mei: dum spiritus hos reget artus.

HEROGLYPHICA.

Veteres Aegyptii serpente imaginem, caudam suam sub gutturi
attractam, occultantis in manu dextero Saturni itauebant pro an-
nui circuitu, pro tempore, pro aetate, pro immortalitate. Quod ve-
ro serpens temporis signum esset, causam Cyrillus hanc subiecit:
quod in longitudinem porrigitur, & multis complicatur spiribus: quae
sunt multae dierum annorumque series, caeteraque prospera, nisi
edito strepitu. Ea quoque causa esse potest suppressae caudae, quod
tempus aut a praeterito, aut a praesenti, aut a futuro confideretur,
tempus aut a praeterito, aut a praesenti, aut a futuro confideretur,
tempus aut a praeterito, aut a praesenti, aut a futuro confideretur.

Annui significati veteres, Iani & Apollinis effigiem pone-
bant. Vergilius Liberum & Cererem adducit, iniquis in Geor-
gicis:
Vos è clarissima mundi
Lumina, labentem calo qua ducitis annum
Liber & alma Ceres.

Pier. Val. libidem.
Per Basiliscum quoque Aegyptii aeternitatem significarunt: quod
inter serpentium genera, hoc vnum interfici vi non potest: quini-
mo tanta huic vi vis inest: ut animalia reliqua solo sibilo fugerit,
quo audito ferunt omnes auium canus coerceri, fruticeq; & her-
bas non villo morfu, sed olfactu aspectuque solo enecari. Hier. Val.
lib. 14. p. 131. C.

Stella quoque Temporis est hieroglyphicum: quia nihil in mundo
rotato statam temporis legem magis obseruat, quam coelestia corpo-
ra, quae sua quadam lege iterum ac saepius mota, eodem semper
temporis intervallo, certisque periodis eo redeunt, vnde ferri coe-
perant. Pier. Val. lib. 4. p. 437. B.
Falcem attributam Saturno, cui tempora subiciuntur, ad signi-
ficandum Tempus nonnulli volunt: quod tempus omnia metit, ex-
ecatque & auterit. Pier. Val. lib. 56. p. 536. F.

Per populum quoque arborem Tempus indicabatur: propter ea
quod a bor & bicoloribus sit filius paxidua, ex quo praecipuas ipsius
Temporis partes, quippe diem ac noctem, referre videantur. Pier.
Val. lib. 52. p. 505. G.

EMBLEMA.

In quatuor anni tempora. Emblemata C. And. Alciat. Aduenisse hyemem fringilla renuntiat ales: Ad nos tunc nouo garrula hirundo redit. Indicat autumnum sese exspirare cucullus: Autumno est tantum cernere fideculas.

FABVLA.

Arundo & Olea. Disceptabant de fortitudine, robore & constantia olea, seu quercus nihil, enim refert, & arundo. Dum autem olea sine quercus arundini exprobraret mobilitatem, & quod ad quamuis illa exiguum auram tremere, tacuit arundo. Non ita diu post, ingruentibus ventis, & resistente flatibus ipsorum vel olea vel quercus, ab horum illa vi eruta & dissipata fuit, arundo autem submissione sua integritatem conseruauit.

Fabula ostendit, landandos eos magis esse, qui tempore seruire sciunt, & se non opponant ualentioribus, quam eos qui cum praetantioribus se & potentioribus fixentur atque contendunt.

Significatur & hoc, quod Herodotus scripsit; Nummis hanc esse morem, ut ardua conuellat.

Vide Tit. Aeras, Annus.

Tenacitas

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Liberalitatis quoque genera tria sunt: Turpilucrum, Parcitas & Tenacitas.

Turpilucrum, quo quætere, lucrumque ex re qualibet facere non pudet, plurisque lucrum quam ignominia est. Græce αἰσχρόν κέρδιον.

Parcitas autem, qua honestas necessariaeque ad res nostras minime sustinemus impendere. Græce: Φειδωλία δέ ἐστι, καὶ ἐν ἀδύπονοις ἰσχυροὶ τὸν χρηματικὸν εἰς τὸ δόλον.

Tenacitas qua impendunt quidem, tenuiter uero maligneque, deo plus inuicem inuicem, dum sumptus in tempore non faciunt, Græcis uocatur ἀσφάλεια. Arist. in libello de Virtutibus.

Tenacitas, sordides, illiberalis parsimonia, turpis auaritia; Cæcæ πελοχολία: Hebræi Basabb, corralio, turpe lucrum, quæstus in honestus, quando per fas & nefas, opes corraduntur, à uerbo Basabb, corralis, & metaphor, studuit auaritiæ pecunias corradendo. Cognationem habet cum Basabb, vulnerauit: & cum Hasabb, afflixit: quoniam opes non corraduntur sine dolore & afflictione, tum corradentium, tum pauperum quos expulsi.

SENTENTIÆ BIBLICÆ.

Opes prodigalitate minuuntur, & parsimonia augentur. Salomon in proverbia c. 13.

POETARVM DICTA.

Apollodorus Atheniensis comicus.

Odi fortunam inuicem infortunato corpori: Si quis enim per diuitias suauiter agere potest, Misere amem uiuere: quid aliud quam fortunam Accusat, quod se homini infortunato sociauerit? Ego non opes, quantæ sint, aspexerim: sed natus, qui ipse Possidet superior, ut dominus sit possessis.

Eurpides in Antiope. Si quis fortunatus est opulentus Nihil egrægius domi instituat, Hunc ego nequamquam beatum nominauerim, Sed potius felicem diuitiarum custodem Inhumana est imperitia, in statu ne miserabili quidem lachrymas.

Fundere? hac uero est malitia, cum opes assatum supperant, Nemine morti alium beneficium demereri, parcitate Siculum improba.

Idem in Danae. Quisquis domi rem gaudet abundare, Et ventrem interea defraudans corpus misere macerat, Is mihi sacrilego melior uox esse uidetur, Neq; paritida aut sanguine iunctis inimico.

Philemon. Si presentibus non utimur, Absinentia quarimus, his quidem nostræ culpa, Illis uero per fortunam prisabimur.

Menander. Nunquam præditur felitem existimamus Hominem, boni qui non crederet suis. Ne lucrum undiq; captes, sed pudor absit, Quo minus per nos in conquis opes, semper sibi istos,

Ter miser ille, qui praeparitate Odium sibi peperit. parit opibus desuperat.

Theocritus in idylliis. Καλλίος ὁ πῦρ ἔχει Φιδωλοῦ τὸ φῶς. Ἡ πῖρὸς πῦρ τὸν χρεὼν ἐκτρέφει τὸν πῦρ. Dicor, lenticulam sicuti sibi pascit animum. Quam lassisse manus: refectas dant saltem.

Menander in Pseudolimo. Απορροῖα ἔχει τὸν ὄσκαρος εἶος. Inhumana res est duritas tuæ.

Apollodorus in Apocatastasi. Ἀλλὰ σὺ δὲ ἐν τῷ κερφαίῳ τὰς ἁρῶν. Εἰς πῦρ, ἢ φιδωλοῦ τὸ φῶς πῦρ. At qui propemodum caput malorum Neminali, Auaritia etenim in suauitate.

SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ.

Vir, cui magne sunt opes reconditæ, quæ ad res necessarias ut non oideat, similis est publicum: thesaurum suum esse peruerso, quæ nonionem, ex aquo uterque diues est. Vnum proprius est possident, non hic magis quam hic Sardinus.

Εἰ τις κλέψῃ τὸν ἐν αὐτῷ κερφαίῳ, ἔσται ὡς βλοῦ, ἀπ᾿ αὐτοῦ αἰεὶ καὶ τῶν ἐν τῷ κερφαίῳ ἐπιπέσει. Si dominus amplissime fortunæ tristem uiuam mihi omnium qui sunt, qui que futuri sunt hominibus. Theopomp.

Οἱ φειδωλοὶ τὸ μὲλλον σίκοι ἔχουσιν, ἔργον μὲν.

Qui parci præter modum sunt, in ista speculantur quam perpetuo uicturi.

Parlimonia & clures, bona: sua autem temporaria. Porro vir bonus discernet. Democ. Phyllo. Εἰς τῶν, οἱ τὸ πρῶτον αἰὶν βλοῦ ἢ ζῆλον, ἀλλὰ ἐπιπέσει ὡς ἐπιπέσει τῶν βλοῦ βλοῦ μῦθοι, ὅτι τὰ πρῶτα λεπτομυθίῳ ὁ χρεὼν αἰχμητός.

Non delect, qui præsentem uitam non uiuunt, sed deo se parant, ceu uitam quandam aliam uicturi ipsos delect. Antiphon.

An qui in uita præparant, quæ ad uitam peruenit, quod uiuere dicimus: non ad uerentes, le habentium generatius in suum esse phirra cum. Menoc.

Εἰς ἀνθρώπους, πᾶσι δὲ ἐξ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. Vita sine felicitate, longæ uita sine diuitiis, cupiditatibus, apud alios ingurgitari: suauitatem ceu bello partis, strenue comestando. Deinde miferunt, possid anam cruditate pro mercede impudentes. Plut. Charonensis.

Οἱ τὸ φιδωλοῦ πῦρ, ἀπὸ τοῦ εἶδος ἔσται ὡς ἐπιπέσει τῶν βλοῦ βλοῦ μῦθοι.

Homini auri diuitiæ, quem admodum Sol pelliciam uiuentium exhilarant. Socrates.

Virum, qui magnas opes reconditas habent, fam, quam ut reponat, conquirentem, quo semper tribus addat, est incompletem, nihil tamen neque utilitatis gratia inuenientem, haudquaquam diuitum sed custodem, & alienis pecuniis comparandis numero sibi labores ercet, & res nihil ad se pertinetibus Sardinus.

Ut autem & hoc scias ὅτι Cræce: ego non illos, quæ bent, & custodiant plurima, felicissimos existimo. qui moenia teneant, felicissimum forent, ut qui omnia custodiant. Sed cum, qui tum plurima iure possident, mis honeste fuerit uis, quod ad pecunias attinet, in statu. Xenoph. Orator.

Auarorum uita similis est funerali conuiuio: conuiuio habeat, hominem, qui præsentibus hilariter fruatur. Crates Philosophus.

Semel nau sumus, bis nati non licet: sed necessarium finiri. Tu uero, qui ne crastinum diem quidem state habes, tempus differis. Omnium uero uita caduca & hinc est, quod unusquisque nostrum inter cogit. Epicurus Philos.

Illud autem de auaris recte dictum constat, eos non modos esse, nec aliis: quibus tamen comparandis quæ pecuniis nimium inest itudium, dandi autem uictima: non æque tamen habendam ad rem, id idem omnibus. Sunt enim qui rebus suis parentes iuuantur, rei familiari conseruandæ inuicem, & quam potest suo impendentibus, ab alienis continant, bonitate uicti, ut re sua contenti, nihil turpe, nihil committunt que humanitatem habendi gratia faciunt. Hoc autem consequemur, eamque animi institutionem maxime.

PC
POLYANTHUS

cessat facultate suae reia supponere, donec sicut petrus veniat, quod
oascisurus est, laquei vinculis colliget. *De sing. clem.*

Tantum admittit diabolus tentare, quantum tibi prodest vt
exercearis, vt probeas, vt qui te nesciebas, à teipso inueniaris. *in*
Psalm. 61.

Duplicem aciem producit mundus contra milites Christi: blandi-
tiam enim, vt decipiat: terret, vt frangat. Non nos teneat volu-
ptas propria, nos non terreat crudelitas aliena, & victus est mun-
dus ad vtroque aditus occurrit Christus, & non vincitur Christus
in serm. S. Vincentii.

Bonus si fuerit qui tibi praestet, interior tuus est: malus si fuerit,
tentator tuus est: & nutrimenta libenter accipe, & in tentatione ap-
proba te. *De verb. Domini serm. 6.*

Nondum quero quid viuas, sed quero quid credas? Respon-
sus es credere te in Christum. Nonne audisti Apostolum. Iustus ex
fide viuit: fides tua, iustitia tua: quia vtique si credis caues, si autem
caues, conaris: & conatum tuum nouit Deus, & voluntatem tuam
in iusticiam, & iustitiam cum carne conseruat, hortatur vt pugnes, adiuuat
vt vincas: certantem inspectat, & deficientem subleuat, & vincen-
tem coronat. Ergo exultate iusti in domino. Hoc dixerim, exultate
fideles in domino, quia iustus ex fide viuit. *idem in Ps. 32.*

Nulla mens est, nulla anima, quae non recipiat etiam malarum
motus agrestes cogitationum. *ambrosii lib. de Noe.*

Tentamenta tua, si ad te respicias, grandia sunt, si ad bellatorem
fortissimum, ludus & vmbra certaminis. Nemo miles cum vxore
pergit ad bellum. *in quadam epist.*

Deus ipse omnium rector ac dominus, cum omni angelorum
militia certamen tuum expectat, tibi que contra diabolum dimi-
canti parat aeternitatis coronam. *ibid.*

Dum paratus est hostis, interdice, vt nequitia elidatur in semine.
Hier. in epist.

Præcepit anima, dum ante non prauidet ne incaute videat, quod
concupiscat, caeca postea incipit considerare quod vidit, sanctus vir
vt cogitationes caste desiderare possit, foedus cum oculis pepigit,
ne prius incaute respiceret, quod postmodum inuitus amaret. *Greg.*
in moral.

Valde namque est, quod caro deorsum trahit & semel species
formae cordi per oculos illigata, vix magni luctaminis luctu solui-
tur. Ergo quam lubrica in cogitatione versentur, prouiden-
dum nobis est, quia intueri non debet quod concupisci non licet.
ibidem.

Multos sua peius felicitas strauit, multos diuturna pax victos red-
didit, eoque illos inopinatos hostis grauius percussit, quo longo
quietis vsu negligentes inuenit. Vnde sancti viri, quum multa se
proficere virtutum prosperitate considerant, quodam supernae dis-
pensationis moderamine exercere se etiam tentationibus exultant:
quia tanto robustius acceptam virtutum gloriam custodiunt quan-
to tentationis impulsu concussi, infirmitatem suam humiliter agno-
scunt. *ibid.*

Plerumque, qui plus in contemplatione rapitur, contingit vt am-
plius in tentatione fatigetur, sicut quibusdam saepe contingere bene
proficientibus solet. Quoriam mentem dum aut compunctio
mentis efficit, aut contemplatio super semetipsam rapit, statim et-
iam tentatio sequitur: ne de his ad quae rapta est, extollat. *Greg.*
homil. 2.

Hostis noster, quanto magis nos sibi rebellare conspicit, tanto
amplius expugnare contendit: eos enim pulsare negligit, quos qui-
eto iure se possidere sentit. *ibid.*

Si tentationis in corde nascenti festine non resistitur, eadem, qua
nutritur, hora roboretur & existens foris in operibus vix praevalet,
quia ipsam intus membrorum dominam mentem captiuam tenet.
in pass.

Humanum est in corde tentationem perpeti, demoniacum vero
est, in tentationis certamine & in operatione superari. *ibid.*

Ibi inimicus disciplinam ponit, vbi semitam mentis esse conspi-
cit: quia illic periculum deceptionis inserit, vbi viam esse propin-
quam inuenit cogitationis. *in Moral.*

Hostis noster malitia tanta arte se palliat, vt plerumque ante de-
cepta mentis oculos, culpas virtutes fingat, vt inde quisque quasi ex-
pectat praemia, vnde aeterna dignus est inuenire tormenta. *ibid.*

Sicut saepe tentatio per oculos trahitur, sic nonnunquam conce-
pta intrinsecus compellit sibi extrinsecus oculos delerare. *ibid.*

Quis fit spiritus, qui loquitur, ipsa suggestio declarabit. Semper
enim carnalis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitiae semper
amara loquitur. *ibid.*

Antiquus hostis ex proprio certamine dum se succumbere confi-
derat, ad alia tentationum bella reuertatur, intuetur humani gene-
ris viuiscuitatis mores, cui vitio sunt propinqui, & illa opponit ante
faciem ad quae facilius nouit inclinare mentem. *ibid.*

Frates, si modo praesentes videremus Adam in eo articulo po-
situm, ascendentibus cogitationibus in eorum etiam, & coartari inter
preces vxoris, & praecceptum Creatoris, nonne clamaremus aduer-
sus eum dicentes: Caue tibi miser: vide ne feceris, seducta est
mulier, non acquiescas ei, vt quid ergo quoties apprehendit nos
tentatio similis, non persuadeamus similiter nobis ipsi? *Bern. in*
serm. cum sancto.

In tentationibus esto fortis: multos enim maledicti
illae arguerunt. *Nil. in sent.*
Quoties grauisima cernitur vigere tentatio, de-
hemens immineere, inuoca custodem tuum, dicitur
iuorem tuum in opportunitatibus tuis. In tribulatio-
nem, & dic, Domine, salua nos, perimus, non des-
dorruit, etiam quando ad tempus distulmet. *Serm. cum*
habuit.

Exire de carne, est in corpore commorantes vitia
nis aculeis non sentire. *Cassianus in med.*

In primis grauis & intolerandus est imperus diabo-
li, quis forte animo sustinuerit eum, quam sero ven-
torem infirmorem, quanto enim plus percussus
frigeat. *Chrysostomus super Math.*

Non impulsit, non tetigit, sed tantum dixit. *Chrysostomus*
intelligamus, quod qui obedi diabo, ipse deus
enim suggere potest, cogere non potest. *ibid.*

Sicut caro, si sale non aspergatur, quamvis strepente
corruptur: ita & anima nisi tentationibus asper-
nua resoluitur & relaxatur. *Origenes super lib. 20m.*

Non definit antiquus hostis tentationum laqueum
dere, vt quoquo modo fidem credentium valeat
enim cui illecebras carnis ingerat, cui virus in-
incitamenta luxuriae apponat: nouit, quem in-
quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem
ducit: omnium dicitur mores, omnium ventura
seruatur affectus, & ibi quere causas no. *Leo Papa in serm.*

Nulla sunt sine tentationum experimentis opera
sine perturbationibus fides: nullum sine hoste
congregatione victoria. *Leo serm. 35.*

Fili accedens ad seruitutem Dei, praeparat animam
tionem. Vir sapientia Dei plenus, sciens statim regem
habere certaminis, cum prauidet pugnae periculum
nuit pugnaturum, ac forsitan, si ad ignorantem
imparatum citius vulneraret. *ibid.*

Sape antiquus hostis, postquam mentis nostrae
tamen infligit, ab ipso suo certamine ad tempera
latæ malitiae fidem praebet, sed vt corda, quae
reddidit, repente rediens facilius inopinata inuenit.
Lucam.

Ad magnam utilitatem fidelium materia est firmata
vt non superbiat sanctitas, dum pulsatur infirmitas
ratione gentium, lib. 1.

Diabolus, quando decipere quendam tentat,
vniuersumque iudicet, & inde se applicat, vnde
ad peccandum adspicit: blandis & lenibus moribus
aut vanam gloriam proponit, asperis vero in-
biam enim crudelitate. *Hug. l. 2.*

Quatuor sunt causae tentationum. Prima est
vt ciuitates & oppida: quae non tantum ex fine
recipiunt: sed ex inhabitantium gratia. Secunda
locus diuitiarum. Vbi enim diuina, ibi periculum
causa est pretiosius ornatus: vt est equorum cura
stimentorum exquisitae varietates. Quarta autem
cies, quarum vox blanditur auribus & factus
anima, lib. 2.

Audiant igitur hæc, vt sibi caueant illi, qui locorum
pecunias seruant, qui nauandas & fora pro necessitate
frequentant, qui secularium domus & curias per-
tent igitur huiusmodi fratres solarium Bersabee,
mar, thalamum Amnon: deuiant personas in laqueum
specta, munus clam dare, & accipere, pecuniam
gregare, ne in ipsa laqueus lateat, in quo cum aliis
perant. *ibid.*

Bellum graue, quia occultum, quia cum fortibus
Hostis insidias non videntur: aduersarius nec labor
stus aliquando discedit: sed tanto atrocior red-
per diuinam gratiam de bellari posse congerit. *Cassianus*

Fili, accedens ad seruitutem Dei, praeparat animam
sertores suos fortis pugnat: & egredientes vix
grauior congressus expectat. Nam & in exitu Israel
rao vehementius exandescit: & Satanas egredientibus
quem ab infantia tenuerat, ipsum grauius in opo-
Communis cursus praesentis, est: tantum in opo-
virtutis exercitum Hierosolymis relictus est: vnde
lo spiritus Satanae datus est, in qua non apprehendit
pugnae incipit ingressus es, in qua non apprehendit
curta, non coronaberis, nisi pugnes. *Per. Chrysostomus*

POETARVM DICTA.

Antholog. Sacra. Ioc. Billii.

Diaboli fauores imminuentium saepe grauius
tentationum iudices esse.

Et parat aethera quocum demissa ab aere.

cuius viscera tuebant, cum ille inde adere cepit, & cruciari medicamento, rogat medicum, ut auferat medicamentum. Medicus autem consolatur, monet eum ad patientiam, quia nouit, quam vile sit quod appoluit. Ita Deus ait: Sufficit tibi gratia mea. Ego noui quid appoluerim, nosi vnde & quomodo, noui vnde & quomodo. Psal. 130.

Gregorij. Vt folium vento ducitur: Ita homo flatibus tentationum, nunc ita, libidine, superbia, & c. elevatur, & deponitur flatibus tentationum. In Job, lib. 11. c. 24.

Thyrsi. Vt duplex est calida & frigida aduersus venenorum malignitatem alexipharmacorum differentia. Sic duo etiam contra omnem tentationem sunt remedia, Oratio & Patientia. In apophthegm. 218.

Nemo sanus mentis iusta medicamentum deridet: sed molli condonandum est, qui illorum amaritudinem dulcorari, aut assimilari procurat. Et Deus quoque orare licet, & ultra vires nos tentari sinat, sed vt indulgentissime nos habeat. In apoph. 84.

Sepe vtiliter medicus in medicamento amaritudinem dissimulat. Ita & nobis quoque licet deprecati tentationis magnitudinem. In apoph. 99.

Sunt quidam cibi difficiles, sed semel cocti solidissimum præstant alimentum: Ita & tentationes nostras suas morositates & difficultates a principio exhibent, sed semel evictæ animum nostrum maxime firman. In apoph. 114.

Ratio Dialectica explicat omnem fallitatem: & contemplatio ipsius finis, frangi omnem tentationem. In apoph. 107.

EXEMPLA BIBLICA,

Tentationis Diabolica, Exempla: in Osa, Gen. 3. v. 13. 2. Cor. 11. 3. Dauid, 1. Paral. 21. 1. Iob, 1. v. 11. & 7. Chuslo, Matth. 4. 3. Petrus, Luc. 22. 31. Iuda proditor, Iob. 13. 21. Anania, Act. 5. 3. Tentatio iubeatur nos ipsos, in Iob. 2. Cor. 13. 3. Tentationes ad malum non est. Ad Deo, Luc. 1. 13. Tentatio humana, Cor. 10. 13. dicitur illa, quæ ab imbecillitate humana proficiscitur. Tentationes pro lucro ducendæ, Luc. 12. nouit Dominus pios ex tentationibus eripere, 2. Petrus. 2. 9. nec finit eos supra modum tentari, Cor. 10. 13. 2. Petrus. 2. 9. Apoc. 10. 5. Tentatio: de qua fructu tentationis Exempla Abraham, Gen. 22. 1. Iudith. 8. v. 21. 22. 1. Machab. 2. v. 5. Hebr. 11. 9. 17. Iacob & Iacob fuit quædam tentatio, Gen. 32. 24. Israelita, Exod. 15. 25. & 16. 4. Dent. 8. v. 2. 16. & 17. 3. Iudith. 2. 22. & 3. 1. Ezechias, 2. Paral. 32. 31. Daniel, Psal. 26. 2. & 119. 71. Tobias senior, Tob. 2. 12. 13. Abraham, 1. Machab. 2. 52. Ioseph, v. 33. Phineas, v. 34. Caleb, 55. Ioahab, v. 56. David, v. 57. Elias, v. 8. Ananias, v. 59. Paulum quoque expertum esse spiritualis tentationes, & ignita Diaboli tela, promptum est colligere ex his locis, 2. Cor. 7. 9. 11. & 7. v. 5. & 10. v. 4. & 12. 9. 7. 1. Thess. 2. 18. Ephes. 5. v. 12. fideles, Hebr. 11. 17.

Vide, Affl. Etio, Tribulatio.

Terra.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Terra, Gr. γῆ, vel γῆρας, & γῆρας, & γῆρας, terrenus dicitur. Heb. Adhamah, humus, terra subrita, cultui apta: hinc dicitur, Col. lum publicum, & conuersio daleth in aspirationem. Adhamah humus, terra cultui apta. Adam homo de terra subrita formatus. Hinc dicitur corpus humanum, dicitur populus & cæcus hominum. Adhamah oritur a verbo Adham, Rubur, paulominus rubicundus fuit, fuit subritus. Cognationem habet cum voce Dam, sanguis, a colore rubro. Hinc dicitur, recte valeo. Sanguis enim rubicundior est bonæ valetudinis in homine indicium. Dicitur etiam terra Erets, nomine generalissimo, quod omnes terras species comprehendit: & per Synochon ponitur pro hominibus in terra veritibus Cognationem habet Erets cum Ross cucurrit, & Ratsars colligit, item cum Asfar, thesauros reposit. Terram caecant animantia, eamque pedibus collidunt. In terram thesauros ingenere Deus reposit, vnde effodiuntur. Per apocopen Græcis terra dicitur. Est autem terra vnum quatuor elementorum: siccum & frigidum, & præ se & immobile, a Deo ex non ente ad esse prima die deactum, secundum Ioann. Damasc. l. 2. c. 10.

BIBLICI LOCI.

Terra à Deo creata Gen. 1. 1. super aquas fundata. Psal. 22. 2. & 36. 6. 2. Petrus. 3. 5. quorundam creata, Exod. 9. 29. & 19. 5. Deut. 10. 14. Es. 24. 1. ob peccatum hominis maledicta, Genes. 3. 17. & 5. 29. pedum Dei scabellum, Esai. 66. 1. Matih. 5. 15. Matih. 7. 29. habitabilis & firma, Psal. 124. 8. 5. terra exuritur, 2. Petrus. 3. 10. terra, quæ expectanda, Esai. 55. 17. 2. Petrus. 3. 13. Apoc. 18. 2. 1. Terra pro ipsius incolis metonymice, Genes. 6. 11. & 9. 13. & 41. 57. 2. Sam. 15. 23. Esai. 37. 38. pro piovencia.

QQQQ

Terra, Gen. 3.17. terra Græcis γῆ, pro regione, Matth. 9. 26. Luc. 4. 25. Marc. 15.33. terra bibens imbrem, Heb. 6.7. terra Dei, Psalm. 85. 1. peculiariter dicta, terra Israël à Deo tradita. Terra omnis Dei, Exod. 5. 29. & 19. 5. Psalm. 24. 8. 1.
 Terra à quibus diuise, Gen. 10. 5.
 Terrenus primus homo, 1. Cor. 15. 47. Terrena dicere, est crasso & plebeio stylo uti, Iohann. 3. 12. Terra translitus, Matth. 5. 18. Luc. 21. 33. Terra venditio, quomodo facienda, Lev. 25. 23. 24. è terra esse dicuntur, Iohann. 3. 31. qui nihil aliud est, quam homo, terrenæ videlicet factis officium, interram reuertetur homo, Gen. 3. 19.
 Terra varias acceptiones ita distincte nonnulli numerant. 1. generaliter significat totam hanc inferiorem & elementarem regionem. 2. terræ elementum, quod partim aquis alluitur & rigatur, partim ab hominibus incolitur. 3. Specialius accipitur pro regione vel prouincia aliqua seu terræ particula, vt terra Ægypti, Chanaan, &c. 4. Nonnunquam pro infimo loco, vt cœlum pro summo, 5. Aliquando illam proprie regionem designat, de qua in contextu sermo habetur, vt Gen. 13. 6. & 34. 10. & 16. 7. & alii sæpius. 6. Circumiacentis regiones denotat, vt 2. Chron. 2. 23. &c. 7. Sumitur pro exigua quadam portione & breui spatio in regione aliqua, vt Gen. 23. 15. & aliis locis passim. Item significat paululum terræ, ex qua aliquid compingitur, vt Exod. 20. 24. & al. 8. Superficies terræ, in qua quis agit vel patitur aliquid, Gen. 33. 3. Exod. 34. 8. &c.
 Terra metonymice sumitur pro nominibus terram incolentibus, Isai. 14. 15. & 23. 14. Iudic. 5. 31. 1. Sam. 14. 29. Psalm. 66. 1. & 100. 1. Exous. 28. 2. Terra mystica, Cant. 2. 12. Esa. 49. 8. & 51. 16. Terra noua, Esai. 65. 17. & 66. 22. Apoc. 21. 1.

POETARVM DICTA.

Quid sit Met.

Magna parens terra est. Lapidisq; in corpore terra
 Ossis reor dici, sacre hos post segete iubemur.
 Ouid. 2. Fast.
 Consultur Phœbus, fors est ira reddita: matri.
 Qui dederit primus oscula, victor erit.
 Oscula quæq; sua matri properata rulerunt,
 Non intellecto credula turba Deo.
 Ibidem.
 Ille iacens pronus, matri dedit oscula terra,
 Creditus offenso pro cubuisse pede.
 Lucret. 2.
 Vnde alma liquentes
 Humorum guttas nascitur cum terra recepit,
 Fœca parit nitidas fruges arbutaq; laeta,
 Et genus humanum: parit omnia secla ferarum,
 Fœbula cum præbet, quibus omnes corpora pascant,
 Et dulcem ducant Sitam, prolemq; propagent,
 Quapropter merito maternum nomen adepta est.
 Manil. 1.
 Vltima subsedit glomerato pondere tellus.
 Ibidem.
 Effigitur tellus mediam sortita cauernam
 Aeris, & toto pariter sublatâ profundo.
 Nec patulus distentat plagæ, sed consistit in orbem
 Vndiq; surgentem pariterq; cadentem.
 Lucan. 7.
 Caput omnia tellus
 Quo genuit: cælo tegitur qui non habet sermam.
 Lucret. 3.
 Cœlestem retro de terra, quod fuit ante,
 In terras, & quod missum est ex ætheris oris,
 Idem sum calis stellantia templare ceptant.
 Ouid. 1. Art.
 Nec tellus eadem parit omnia, vitibus illa
 Conuenit, hac oleis: hic bene ferrâ virent.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Terra in omnibus locis grauitatem habet, leuitatem non habet, quapropter si terra subtrahatur, aqua in suum locum intrabit, & aer in locum aquæ. Arist. in 4. de cœl. cap. 1. text. 39.
 Terra videtur nauigantibus moueri, quia non solum quum sensibile mouetur, apparet moueri, sed etiam quum sensus mouetur. Arist. de som. c. 2.
 Terra igni contraria est & propter motum, & propter locum naturalem & crassum: item per luminis portitatem, & per perspicuitatem. Alex. Aphr. in 2. de anim. c. 59.
 Terram ideo immotam natura sua esse dicimus, quia si adesset etiam euolandi, euagandique locus: nihilo tamen magis ipsa moueretur. Themist. in 3. Phys. text. 51.
 Terra circa centrum subsistens manet, qui secundum naturam illi est ipsi locus. Simplic. in 2. de cœl. text. 95.
 Terra secundum se totam est quiescens, secundum partem est mobilis. Auerr. 1. de cœl. text. 57.

Terra, vti quis dicere potest respectu totius, non est mobilis. Arist. in 4. metaph. c. 2.
 Terram figuram sphericam habere necessarium est enim grauitatem habet ad medium vltius, & minor grauitas non potest intumescere, sed comprimari magis, & cedere terti donec veniat ad medium. Idem in 3. de cœl. 7.
 Terram per astrorum apparentiam non solum manifestum esse rotundam, sed etiam magnitudinem non magnam manifestum fuisse transitu ad meridiem & vltimam, manifeste citatur. Arist. in 2. de cœl. c. 5.
 Terra per se quidem siccâ existit, & propter imbrebilitatem humiditatem, vt & à Sole, & ab eo, qui in ipsa grauitate multus quidem extra, multus quoque intra sita ipsa grauitate quando fuit omnis extra continuis, aliquando partim in mareor. c. 2.
 Terra & aqua sunt humorum & siccorum partium nimis ambe sunt, & frigidum magis est passiuorum. Arist. in 2. text. 30.
 Terræ nomen fœmæ tribuitur, quia in se generat cœlum patrem. Arist. de gener. anim. c. 2.
 Terra cui hyberno tempore dat nauibus ventos frentes mare per hyemem calidum est. Procl. in 2. de anim. 4.
 Terra ab ærea natura protinus, & mare situm habet & affirmatum, stirpibus illa, animalibusque scaturientiam & fluminibus partim per ipsam lapsus suos partim aquas suas in mare eructantibus, Insuper ipsa numerarum herbarum ibidem nascentium varietatem, cantiumque simul montium verticibus nemorum vltimique frequentia, quas animantes sapienter peruenientes scilicet considerunt, & martimis insulas, & cetera. Arist. de mund. c. 2.
 Terra in se continet aquæ, sic & spiritus, & ignis, quarum quedam sub terra latent, quedam oculis sunt manifestæ sunt, vt Læta, Æna, & Heliæ insula, alia vltima quas effere uel. Etas emittunt: quedam modice temperata locis fœodes emittunt odores, & in aliis prolixæ enecatantia. Idem ibid. c. 4.
 Terra in Lipara reperitur, in qua si quis ollam occurrat, cunctaque voluerit, dummodo in ea imponatur, decoquitur. ad mir. aud. num. 32.
 Terræ quæcunque nascuntur ea, quæ supra terram sunt vitidua, quæ in terra vt scalpi, & radice albi, & generat intra terram sunt alba, & ablata terra sunt lactacea, & cetera. Arist. in 2. de cœl. c. 5.
 Terram sphericam esse signum est, quod corpora descendunt ex omni parte cœli, de sensu consimili. Auerr. in 1. de cœl. text. 44.
 Terra quietis causa non est, nisi grauitas eius, & simpliciter. In 2. de cœl. text. 30.
 Terra dicitur 2^a, sed melius significat quod vult, vt Arist. in 2. de cœl. text. 30.
 Terra dicitur 2^a, sed melius significat quod vult, vt Arist. in 2. de cœl. text. 30.
 Terram Democritus, & Epicurus esse continuationem corporum colorum, quæ intelliguntur potius, quam connexionem sibi inuicem assignant in aliquo modo ipsa quatenus figuratis. Alii quietatem addunt, vt Arist. in 2. de cœl. text. 30.
 Terram materiam naturam & proprietatem materiam congeitam esse censet. Alii propter exiguitatem corporum, quorum numerus in nullo hinc fit, materiam contexti putant, & nonnulli quædam quorum sit foruitus tam cœtus, quam segregatam. Platon. Timæ.
 Terra nutritrix nostra circa polum per vniuersum cœlum stodem & opificem noctis & diei Deus cum contrariis antiquissimam ex corporibus, quæ intra cœlum facta sunt. in Timæ.
 Terra in medio firmata, sedes Deorum, terminus, & est, occasus, & orientes generat, secundum deflectionem prout vlti, & terræ deflectione circumferuntur, & cetera est omnium, quæ intra cœlum sunt, corporum, neque cetera est ab eis; terra, nec aer ab eis; humido, & ignis barometria desituitur, ex qua dependet, permanet potest. Quæ fundamentum omnium terra firma est in eodem motu. Locutus de mundi anim. & nat.
 Terra omnis puaicti vice in medio posita est: quod etiam patet, quæ hoc supponentia non errant, in quibus patet. Chal. in Plat. Timæ.
 Terra omnium media posita est: circa discordiam agitur, quæ per totum porrigitur coactura diei noctisque corporum omnium, qui intra cœlum sunt, antiquissima, & mundi totius anima dulcia nobis alimenta ministrat, & cœlum voluitur, & ipsa astrum quoddam est, ideo omnium net, quia equilibrata est in medio similis continentiam. pen. in Alcin. c. 15.
 Terra cubica figura danda est, ex quatuor enim partibus terra maxime immobilis, & ex corporeis maxime necessè est tale maxime factum esse, quod secundum

PC
 POLYANTHES

Aer in spatio magnum pendere docentur
Tellurem. in P. raris Val. Hierogl. lib. 4. c. 20.

Macrobius tradit Aegyptios per tauri figuram significare terram: propterea quod animal hoc ad rem rusticam imprimis aptum, atque necessarium esse, compertum sit. Idque etiam sacrae litterae testantur: nam boues pingues per somnium Iosepho oblato terrae fertilitatem, macilenti vero fragilitatem portendebant. Praeterea ex Romanorum numis antiquis idem quoque colligitur, in quibus nihil illis vitiatius, si vel terrae fecunditatem & ubertatem, vel rei frumentariae copiam, aut coloniarum ac municipiorum deductiones, aut agrorum designationes & divisiones indicare voluerunt. Alianus quoque lib. 2. var. hist. c. 53. hoc animal maximi usus & hominibus utilissimum esse ad agriculturae exercitationem, dicit. Bos igitur vel taurus quem Varro lib. 2. c. 5. socium hominum in opere rustico & Cereris ministrum appellat, merito terrae ipsius nota hieroglyphica dicitur. Et antiquos a boue aratore Cererisque duo ab hinc voluisse ita seueri Varro assentiri, ut capite laxerint, si quis talem occideret. Hier. Collect. lib. 6.

Terramotus.

DEFINITIO. ET ETYMOL.

Terramotus Gr. σεισμος, & causatur principaliter à Deo: secundario autem à vento impellente alium ventum in terram. sec. B. Thom. super 1. s. col. 6.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Non aqua, aut terra causa est, sed ventus terramotus: cum accidit, ut in eius visceribus fluat id, quod foras exhalando erumpit. Arist. lib. 2. meteor. c. 7.

Plures ac maiores terramotus noctu existunt: qui autem interdiu, meridie oriri solent, quod merides sit fere pars diei tranquillissima. ibid.

Quum flatus aduena, introitus in terrae caua irrumpens, deinde exitu omni exclusus, intrus seic versando ingenti vi terram quatit, nequiquam exitum inde querens: tum fit naturae facinus, quod vocamus terramotum. Arist. lib. 1. de Mundo, cap. 4.

Terramotus causam Nicolaus Cusa esse dixit, quod terra tremat intrus, quo motu & tremore corrumpunt aedificia, cuius causam Thales & Democritus in aquam referunt, Anaximenes siccitatem, & raritatem terrae causam esse putauit, Anaxagoras aerem, alii Stoici humorem, qui in aerem succedit, & excidit. Peripatetici pugnam caloris & frigoris. Nam quum calidum ad superiora contendat, eius aduersa exhalatio obstat, excitat commotionem. Metrodorus non putat moueri naturaliter, sed aliquos locos ab aliis impelli. Democritus & Parmenides non moueri terram, quum equaliter ab omnibus partibus distet, sed solum quassari, quum non ob latitudinem cubare, alii malunt eam super aquam moueri, non fecus ac quae ea latitudine possent. Ioan. Picus Mirandula in examinatione doctrinae gent. lib. 1. cap. 14.

Terramotus liquorum est, Solem sine aube fieri caliginosum, & obscurum, & ante matutinum terramotus aliquando tranquillitatem & frigus forte Solem caliginosum facit, quia spiritus in terram regredi incipit, & dissoluere & dissipare aerem, & tranquillitas fit regressu introfacto spiritus, & magis ante maiores terramotus, regressu enim totus spiritus intro fertur, magis quantum, & frigus fit, quia exhalatio natura calida introvertitur. Aristotel. meteor. 2. cap. 2.

Terramotus signum est fieri ante ipsum, aut per diem, aut post occasum serenitate existente, nubeculam tenuem porrectam velut longitudinem lineae & rectitudine exacta spiritu marcescente propter transitum. ibid.

Terramotus signum est solis eclipsis magna in caua draconis, quia frigidior est in capite. Albertus Magnus in 3. meteor. tracl. 2. c. 14.

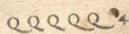
Terramotus signa sunt, frigus, & tonus, ex motu subterraneo: sequentia signa sunt caligo, tenebrae circa solem, & stellas. Albert. de pass. aeris.

Terrae pulsus & tremores, ob spiritum in ea inclusum fiunt, ut in corporibus nostris. Arist. meteor. c. 1.

Terramotum fieri ait Anaxagoras, quia cum aether sit natus sursum ferri, & incidit in concava terrae quatit eam, quae simpliciter dicta est causa. ibid.

Terramotum fieri ait Democritus, quia terram aquae plenam existentem, & suscipientem aliam pluuiolam aquam ab hac moueri ait. ibid.

Terramotum ait Anaximenes esse, quia terra irriga a, & exsiccata rumpitur, & ab his ruptis verticibus incidentibus concuti. Arist. meteor. 2. c. 1.

Terrae

...gulis securior secundum naturam est basis eorum, ...
...a habent, quam in aequalia, & quod ex vtroque com
...equorum laterum triangulum, tum secundum
...eorum, necessario stabilis consistit, quam in
...angulum. Plur. in Time.
...eodem esse patet ex Lunae defectibus, qui non eodem
...orientalibus & occidentalibus apparent.

...Terra.
...quae vox vocatur, sexages in altum multiplicatur
...quam terrae diametros habet. Macrobius in som. Scip.
...gravis simpliciter, quia locus eius est remotissimus à
...circularem mouetur, ut causa, quod ignis sit leuis,
...quod propinquissimus est circulariter motu. Auer.
...aqua secundum comparationem.

...aqua simpliciter, quia locus eius est remotissimus à
...in quo ipsa qui
...locus naturalis aquae, in quo ipsa qui
...voluerit. ibid. text. 31.
...magnarum semper habent aera
...Alb. Mag. de nat. locor. tracl. 1. c. 13.
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-
...cauata vallibus, & eleuata mon-

HEROGLYPHICA.

Quod Cybele curru veteres inuehi finxerunt, cum eadem &
...terramotum indicare Lu-

Hanc veteres Graecum doli cecinerunt Poeta.
Sedibus in curru busagor agitare Leones.

Terramotus causa, terra, & aqua inclusa, & materia suat paritur enim, sed non agunt: Spiritus autem causa est, vt principium, idem ibid. c. 2.

Terramotus sunt secundum partem terre, & saepe ad modicum locum: venti vero non secundum partem idem ibid. 7.

Terramotus est cum status aduenit in terris eua, irumpens, deinde exitu omni exclusio in sese vertendo ingenti vi terram quatit, nequicquam exitum deinde queritans, & horum alii sunt, qui ad angulos acutos in obliquum quatunt, qui *trudib* appellantur, quasi in transfuerum sese agentes, solumque & deorsum in ad angulos rectos iactantes, *phossey* vocantur a similitudine aquae effluentis. Atqui labes terrae relinquunt in caua subsidentis ab hiatu *quarilay* nominati sunt. Quae hiatus hi, qui vi eruptione facta patefaciunt *parrey*, id est, effractoires, sicut sunt. Iam horum aliquid flatum secum erumpitur rapiunt, *str* laxa, alii coenorum, alii fontium, scatebras edidere, quae antea non erant, *u*ras, id est, trufiores vocant, qui vno obnixu subuertunt, quod impulerunt. Sunt etiam qui quasi abies, & vtroque declina *ns*, vibrant, quod mouerint, semper exigunt: ob id *phossey* hoc est, vibratores dicti, efficiunt terramotum remoueri non *similem*. Appellatur etiam *parrey*, terramotus, qui cum impetu quatunt. *Arist. de mund. cap. 4.*

Terramotus fit cum sono, qui est diuersi generis, quia aliquando sonus vt aeris inundantis ex multo vento, qui est, quum cauenae sunt magnae, & vapor non secundum, aliquando est subtilius, quum vapor per riuulos dispersus, per partes cum impetu moueri compellitur: aliquando est collisus, qui fit quum corpora dura forti vento, sese collidunt ad inuicem: aliquando est fractiuus, qui fit quum vapor detineri non potest, sed *parrey* exitum. Primus est in principio: secundus in argumento: tertius in statu: quartus in fine. *Alber. Magn. in 3. meteo. ca. 11. c. 11.*

Terramotus causa materialis est, vapor siccus, & grossus valde & terrestris: efficiens causa est calor solis penetrans in viscera terrae: locus est terra oppellata in superficie. *Alber. Magn. de pass. aer.*

Terramotus locus oppellatus est tribus de causis, aut quia est non arenosus, mari tamen vicinus, ita vt fluxus & refluxus sint ad terminos ipsius, & sic humidus maris oppellatur locus: aut quia pluuus, multus oppellatur pori: aut quia terra est saxosa continua saxo *ibid.*

Terramotus vapor, si est frigidus minor in loco non aquoso & terra altum oppellati pori, eleuabit terram, ita vt videbitur mons, vel collis, & si cum impetu non proficit in alium locum, tunc refidet egresso vapore in toto, vel in parte: si multus & sint aquae in illo loco, absorbebit aquas donec resideat, quod eleuatum est, si aqua est in profundo, proficit terram, & facit eam apparere. *Alber. Magn. de pass. aeris.*

Terramotus plurimi & maximi sunt tranquillitate, cum tamen non fit irrationabile quosdam fieri statu existente. *Aristotel. meteo. 2. cap. 7.*

Terramotus maxime sunt Vere & Autumnu in pluuus, & sciscitibus, *Estas enim & Hyems*, hic propter gelu propter aelum maxime faciunt immobilitatem. *Arist. meteo. 2. ca. 2.*

Terramotus fortis non cessat cito, sed primo ad 40. dies agitatur, postea & ad vnum annum & ad duos d. minatur secundum eadem loca: & magnitudinis causa est spiritus multitudo, & locorum figura per quae fluxerit. *Arist. meteo. 2. c. 4.*

Terramotus minus fit in insulis marinis, quam in iis, quae sunt iuxta terram, quia multitudo maris infriguit exhalationem, & prohibet pondere, & vim inferi. Quae autem insulae sunt prope continentem, pars sunt continentis, & in eodem propter paritatem nullam habet virtutem. *idem ibid.*

Terramotus in septimo climate raro sunt, quia radii solis & aharum stellarum debiliores sunt: in sexto climate versus meridiem sunt terramotus saepe, quia Sol radiis fortibus, in terrae inferiori parte plus eleuat, quam consumat, & ideo restat materia multa ad faciendum terramotum. *Albertus Magnus in 3. meteo. tract. 2. ca. 20.*

Terramotus rarissime fit in aestate, quia calor vehemens prohibet materiam, & in hyeme: quia idem facit vehemens frigus, nisi qualitas loci in contrarium aliquid efficiat. *Alb. Magn. in 3. meteo. tract. 2. c. 9.*

Terramotus tempore totius sicco quam humido, sed per accidens fit etiam tempore humido, quia pori terrae obturantur, & ab humido tate in vnum locum coarctatur de seipso, & sic fit terramotus. *Alb. Magn. in 3. meteo. tract. 2. c. 9.*

Terramotum sequitur frequenter pestilentia, quia vapor inclusus & luce priuatus, & aere libero habet quasi veneni naturam ideo animalia occidit, & maxime oues, quae os semper terrae proximum tenent. *Alb. Magn. in meteo. 3. tract. c. 11.*

Terramotus mouet terram diuersis modis, aliquando agit eam a dextris, & sinistris, quod fit a vapore non multo, & lateribus speluncae fortibus: aliquando subuertit terram, quod fit quum ventus primo aequaliter impellit fundum alicuius terrae, donec eleuet ipsum, & cum fuerit eleuatum, tunc impetu magno egreditur ad la-

tus ynum, & sic voluit terram: aliquando scidit terram, & aperitur, quod fit a vapore sicco calido, quia scilicet delectat: citatis: aliquando perforat terram, quod fit a vapore sicco sperfo, aliquando mouet motu tremulo, quod fit a vapore sicco in quiente, & aliquando non aliquando scidit terram partem in profundum, cadere, quod vel fit ab aqua, & odit fundamenta terrae, vt ab igne terram fit ab aqua, quando mouet motu impulsiuo, quod fit a vapore sicco pellente praecipue ex calore: aliquando interior pars terrae mouet motu depressionis & eleuationis, quod animalium terribus fortibus loci accidit. *Albertus Magnus in 3. meteo. 2. cap. 18.*

Terramotus, tonitruum & conuulsio possunt diuersi derari modis: primo formaliter vt terra motus est, & tonitruum sonus factus ab exhalatione: conuulsio ab exhalatione, & sic sunt diuersae species: secundo ex idem genere sic sunt idem specie, quia sunt exhalatione sicca. *D. Thomas 1. 2. lib. 5.*

Terramotus magnus in Lombardia fuit tempore Augustini, circa tropicum hyemalem, & maxime in ecclia, & durabat per dies quadraginta spacio. Et anno in septimo hyemalem fuit maximus Ferrariae, qui per dies durauit, & multas illius ciuitatis priuatas domos, & praecia destruxit. *Alb. Magn. de pass. aeris.*

Erramus, si viliam terrarum partem exceptam terram a terrae motu credimus. Omnes sub eadem taceat terra immobile esse natura concepit. Alia temporibus alia quemadmodum in v. bibus magnis nunc hac domum suspendit, ita in hoc ob terrarum nunc hac patefacit illa. Tyrus aliquando infamis ruinis fuit. Alia duodecim annos perdidit. Anno prior Achajam & Macedoniam, qui per dies vis mali quae incurrit, nunc Campaniam laetit, Cretam quid diu praeterit, reperit. Quaedam rariu solentur, & dam. Nihil immune esse & innoxium finit. Non homines qui breuis & caduca res nascuntur: vides oraque terrarum, & ipsum mare in seruitutem fati veniunt. Nos tamen manura promittimus bona fortuna & felicitatem, quae in rebus humanis velocissima est leuitas, habituram in illud ac moram credimus. Et perpetua sibi omnia promittentem non venit, id ipsum supra quod stamus, habere. *nec mirum quod lib. 6. ca. 1.*

Nego quicquam esse quietis aeternae, vno sine remaneat. Si vultis mihi timere, cogitate omnia esse inuicem. Quotum est, mare horrere, cum icias in illud petire posse. Quotum est, solatium mortis, quam ipsa mortalitas. Quotum est, timere nuntiationem aut subito montum lapsus, cum motu praesto fit, & vndique occurrit nihil quae sit, tam exiguum quod satis valeat in humani generis perniciem? Necesse est mori, quae, quandoque. Sicut licet ista humus, & se suis simibus vna vlla iactetur iniuria, supra me quandoque, erit. Interdum ergo ipsa se mihi imponat: Diducitur ingenti potentia necesse est rumpitur, & me in immensam altitudinem abducit. Quotum Mors leuior in plano est? Quid habeo quod quaerere? Quotum me vult iactare in ignobili loco? si mihi inficit sui partem? *Vagellus.*

Si cauendum est mihi, calocidisse vult.

Idem licet dicere, si cauendum est, cadam orbe seculi, quia fas est optare publicam cladem: sed quia ingens latum est, terram quandoque videte mortalem. *Idem cap. 2.*

De terramotu DIAL. XXI.

Francisc. Petrarch.

METVS.

Terramotum timco. R. Magnium fauor naturae patitur commodum, nec immerito a parentibus segregatum, neque otis grauis sed rariss, idq; remedi loco fit. Saepo quidem fulmen tonitru celi faecies moesta praenunsiat, terramotum periculum nullum est. Esti eum Pherecydes aqua putei hausta perstratur. Adde quod aduersus caeli minas aliquid forsualit subterranee offerunt cauenae, quale illud legitur Flamini. Cui fulgur a metuentis, quod adhuc Romae via cemitur. Flamini men se iurat auctoribus. Contra terramotum nullae sunt loca, quae fuga, quo enim extra terram fugiat terrenus humum coarctat, si fit & supra verticem caelum tonat, & sub pedibus terra tremat, si forte quis in pelagus fugiendum dicat, quod & coactum est, si fit varietatis est particeps, & suis insuper moribus inuicem. Non tu mihi remedium das vt soles, sed periculum coarctat.

¶ LOCI BIBLICI.

Tremor & terror, impiis & peccatoribus à Deo immittitur, Exo. di. 27. Deut. 28. & 11. 25.

¶ PHILOSOPHICAE ET HISTORICAE SENTENTIAE.

Terrorem quod incutit, non est omnibus idem: est enim aliquis supra hominem, quod omni homini sanæ mentis incutit terrorem, atq; hominem non excedunt, atq; magnitudine differunt, eo quod magis vel minus afficiuntur, quæ fortis vir ut homo timebit quidem, sed ut oportet, & ratio præscribit, honestatis causa sustinebit & feret, cum sit in virtutis opis. Arist. 6. Ethic. 2. 6.

Terribilia supra omnia sunt tetramotus, fulmina, diluvia, incendia, terræ hiatus, Eufro. mor.

Nec hostium paucitas, nec multitudo in suam terrore homines lætiterunt. Curru. 1. 5.

Post prælium iam confectum, terror obiectus magis quam præfens periculum homines perturbat. Solus. Thucyd. 1. 5.

Aliquoties vanus terror, plus pene veteris viribus profusus. Livius, Decad. 1. 7.

Maior ignotarum rerum est terror. Decad. 3. li. 8.

Terror absentium rerum ipsa novitate falso augetur: consuetudo autem efficit, ut ea etiam quæ horrenda sunt natura, terrendam vim amittant. Plut. in Mario.

Terror hominibus mentem confusumq; eripit, & membra debilitat. Hirtius, de bello Alex.

Metus & terror infirma sunt vincula Charitatis, quæ ubi remoueris, qui timere desierint, disisse incipiunt. Tacit. in Agricola.

¶ FABULA.

Leo & Rana.

Leo auditis tantæ clamoribus, quos illa toto rictu edebat, quam maximos, primum percelli animo valde cepit, quod crederet ingentem animantem esse autorem tanti clamoris. Animo tamen confirmato, certo circumspicere, & contra illum clamatorem qui quis esset, sese apparare, & ad pugnam accingere. Cum videret prorepentem ranam de propinquo lacu, ibi leo, simul indignatione, simul etiam pudore affectus, pede illam conculcatam attriuit.

Docet fabula, non esse ad quemlibet strepitum expauescendum, neq; nos inexplorata re terrore oportere. Vide, Metus, Timor.

Testamentum.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Testamentum, Græce διαθήκη, & διασπονδή, testator dicitur. Hebr. Berith, fœdus, pactum, testamentum. Cognatione hæc vox habet cum verbo Carath, id est pepigit, cum quo plerumq; etiam conuenit. Vel deriuatur à verbo Barbar, dicitur, diuise per medium. Nam fœdera olim fiebant ceremoniis ferendis, diuise per medium. Nam fœdera olim fiebant ceremoniis ferendis, diuise per medium. Nam fœdera olim fiebant ceremoniis ferendis, diuise per medium. Nam fœdera olim fiebant ceremoniis ferendis, diuise per medium.

Testamentum dicitur, quod voluntatis nostræ velut testimonium sit, unde vltima voluntas & suprema voluntas appellatur. Quare Vlpianus sic illud diffinit, quod sit voluntatis nostræ iustitientia de eo, quod post mortem nostram fieri voluerimus. Testamentum falsum illud dicitur, quod non est secundum testatoris voluntatem scriptum, sed habet aliquid additum, vel diminutum, vel mutatum, vel aliter pro alio suppositum. Irritum autem testamentum est, quod de iure inualidum, ut si is qui testatur, sit capite dimittutus, vel si alia requisita defuerint, &c.

¶ LOCI BIBLICI.

Testamentum, Gal. 4. v. 24. Hebr. 9. v. 1. & 13. vers. 20. Testamentum vetus, Genes. 12. vers. 7. Hebr. 9. vers. 4. & 8. 6. Exodi 24. vers. 8. Testamentum vetus, sanguine deditur, Exodi 24. 8. Hebr. 9. 8. Testamentum vetus corrigetur. Hebr. 7. 15. Testamentum vetus apud Hebræos in tres ordines diuiditur, in Torah, Legem: Nebum: Prophetas: & Chetubim, hoc est, scripta sive Hagiographia. Citatur secunda illa sectio veteris Testamenti cuius pars est Esaias, Ionæ. 6. vers. 45. Testamenti veteris repetitio. Is. 24. v. 30.

terram... sic haud dubie se res habet. Sunt quæ... & que fama terribilia visa... & nunc contem. tibilia videantur... & nunc contem. tibilia videantur... & nunc contem. tibilia videantur...

¶ BIBLICA EXEMPLA.
tempore Ozis regis, Amos 1. 2. 1. Zach. 14.
tempore passionis & expirationis Christi, Mat. 27. 54.
tempore Pauli & Silæ incarcerationis, Act. 17. 26. vide & Apocalyp. 6. 12. & 8. 5. & 8. 5. & 11. 13.

Terror.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Græce φόβος, & φόβη terror dicitur. Hebr. Cherb, Chath, Chitab, Chitab Mechtah, Chathath, à verbo Chath, conseruatus est. terror percussus est, prostratus est humi, deiectus est in terram, victus & superatus est. terror, Pachadh, & Pacheddah, à verbo Pachadh, timuit, & contremuit est. Est autem terror meus contingens, ex quo robur sic ruborem pallor, & tremor, & dentium quatuor. A terrore fit terror. Est enim terrore, timorem accipere, & quasi in terram prostrare, quare à terra dictum est. Hinc terrificus faciens, & terribilis, id est formidabilis, horradus.

Alter communicationis modus est per visionem, qua beati Angeli & Spiritus sanctorum, qui corpore soluti cum Angelis in celo recepti sunt, spirituali modo creatorem suum vident ut est, lumine intellectuali perfecto & permanente ad ipsi communicato, de Christi plenitudine. Tertius communicationis modus, qui nos potissimum in hac vita constitutos respicit, est per revelationem: quae reuelatio aut secundum naturam contingit ex principiis homini congenitis ortum ducens, & Theologia naturalis dicitur: vel secundum gratiam supernaturalem, ex principiis secundum se notis superioris scientiae lumine procedens, supra humanae rationis modum: & *supernaturalis* appellatur. Harum priorum, etiam citra imperfectionem homini velut suo subiecto praesens, illum tamen supra naturam per se extollere non potest, nisi adminiculo superioris gratiae accedentis, quanto minus iam collapsa, & tantum non humanae ruinae ruderibus sepulta, hominem ad aliquem eminentioris perfectionis gradum perducet praesertim quum ne per se, quantum in se est, ad illum perducere possit, quapropter posterioris superuentia, ut collapsam resuscitet, & resuscitans supra ipsam exchat, omnino est opus.

Subnaturalis autem haec spectat, in absolute in se & causis suis & Theologia abstracta dicitur: tum relate ad subiectum cui inest, & Theologia concreta appellatur. In se & causis suis simpliciter sancta, iusta & perfecta est, siue causam efficientem, primariam quidem Deum ipsum reuelantem, instrumentalem vero sermonem Dei reuelantis, partim spirituales partim corporales species, siue materiam Deum ipsum, & res omnes ad Deum ordinatas: siue formam, diuinam veritatem & totam omnibus partibus aequaliter insulam consideres: siue denique ad finem primarium Dei recte agnitionem gloriam & secundarium salutem nostram praesentem & futuram, animaduertas. Theologia vero cum subiecto suo concreta est quidem eadem rerum diuinarum sapientia (vna enim tantum est in se, aeterna, & immutabilis) sed praeratione tamen hominum quibus inest varie modificatur, his amplius, his paucius de ea capientibus: prout corrupta natura magis, minus gratia Dei superueniente ab infirmitate sua vendicatur, adeo ut, cum a summo ad imum infiniti sunt gradus, certus eius modus nullus assignari possit.

Est autem vera haec Theologia) utrovis modo acceperis) vera diuinarum rerum sapientia communicata diuinitus ad Dei gloriam. Cumque omnis sapientiae ea sit ratio, ut facultatem & sui operationem sapienti praestet, recte huic sapientiae sua facultas & operatio ex sacris Scripturis tribuitur. Est enim facultas eius cognitio Dei & nostri, quae ita inter se coherent, ut neutram siue altera possimus assequi: operatio vero pia & fidelis actio, qua haec cognitio sancte occupatur apud Deum & Ecclesiam ipsius, in omnibus pietatis, iustitiae, sanctimoniae & veritatis, officii secundum Deum.

Theologiae vocabulum apud Graecos interdum minus late patet, quam apud Latinos, qui homines in literarum sacrarum, studio versantes Theologiae operam dare dicunt, & Theologos appellant qui earum scientiam tenent ac profitentur. Apud Graecos autem fere omnes *θεολογία* dicuntur, qui diuinitatis doctrinam, vel sermone, vel scripto persequuntur: & Theologi, qui in huiusmodi argumento studium atque operam ponunt. Sic D. Ioannes Euangelista solus ex omnibus Euangelii Scripturis Theologi cognomen insignitus est, quod ceteris in exponenda Christi humanitate, iisque rebus quae ad eadem pertinebant, maxima ex parte inhaerentibus, alitius ipse exerceat ac Diuinitatem eius literis complexus sit. Eodem nomine Gregorius Nazianzenus postea vocatus est, quod nemo ex partibus hanc magistrum sublimiori & grauiori stilo pertractarit. *h. Birkius, Schol. in orat. s. Nazianzeno.*

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Theologicæ, qui naturas, ac rerum essentias peruestigat, differere dicitur. *Amb. in Per.*

Theologia ex Italica Academia missa exercebatur, & colebatur. *Philos. in 1. Phys.*

Theologica maxime manifesta parum intelliguntur: mathematica maxime intelliguntur: naturalia certum & firmum raro habent intellectum: quia diuina sua luce nostrum superant intellectum: mathematica intellectui proportionata in se, & intellectu, & lumini intellectus permixta sunt: naturalia propter priuationem, & materiam, & motum ab intellectualityte cadunt. *Alb. Magn. de intellectu. c. 3. c. 2.*

Theologica signa considerant, quorum congelati sunt spiritus, & non bene elati propter frigus inspillans. *Idem in 1. metaph. tract. 2. c. 5.*

Theologia alia nobis vnite, alia discrete nobis tradit, & quae vnite diuidere non est fas, neque directa confundere, sed ipsam sequendo quantum vires suppetunt, ad diuinos splendores conferre nos expediat. *Dion. Areopag. de diuin. nom.*

Theologia alia inter omnia mysteria apparet euidensissimum, quod scilicet formatus est in natura nostra diuinitus, ineffabile pro-

fus est omni sermone omni ignotum intelligentia, quorum angelorum primo iam vero, quod effertur, sumptis, acceptis in mysteris, ignoramus, quod quibus is sanguinibus lege quadam non naturali formam modo, sic pedibus corporale pondus, & materiam, quibus liquidam & inflabilem substantiam perenniam perfecerit, quae supernaturalem seclum naturam, clarant. *Idem ibid.*

Theologi finis est supernarum causarum cognoscere, & Theologiae finis est, ut scilicet accedat, prout in, mentis, libertate se praeparat, quam attrahat, & stis operis audeat. *Marfil. Fic. in Plat. Parmen.*

Theologi antiqui fuerunt sex, primus Zoroaster, secundus Mercurius Trismegistus princeps sacerdotum, postea Orpheus, deinde Aglaophemus, quos, sexus Plato. *Idem in Plat. Theol. lib. 1. c. 1.*

Theologorum veterum mos erat, sacra ipsorum, ne a profanis & impuris polluerentur figuram, *Marfil. Fic. in Plat. conuincitor. or. 4. c. 2.*

Theologorum nonnulla mysteria circa Deum, vulgum modo, sed etiam pie, eleganter, & vnum est nihil ex his, quae intelliguntur absolute, & debere. Quaequid intelligentia debentur est, in extare competit. Ad haec mysteria lectiora, huc sunt inepti, ut vulgus ad leuora, viq; adeo quamuis acupine, memoria, iudicio, valeant, nonandum tamen perfecte, comprehendant, quae theologica nati non sunt, vel si nati, non tamen congruati, vel si cruditi & educati, nondum aetatis maturum, a perturbat: onibus segregati: perturbatio autem, ad materiam trahit, iudici co alienam reddit, mentem, hil a motu, a diuersitate, a materia potest remoueri. *Ficin in Plat. Epist. 2.*

Theologia Parisiensis nihil aliud mihi videtur, quam quaedam ex diuinis sententiis, & naturalibus rationibus, *Ioan. Franc. Pic. Mir. de stud. Phil. l. 1. c. 3.*

Theologia nihil habet altius mysticum, quam praeunitatem, & notionem: quod propter magnitudinem, & notonem omnibus seculis fuit obscurum. *August. Strabo. l. 1. c. 3.*

Theologia antiqua, & quae cum Theologia finis ab hominibus Barbaris ad Graecos peruenit, quae sci primi terrarum coloni ab vna stirpe ortam, quae quae terrarum diuinarum, magnarumque scientia, eam nem terram detulerunt, tum quia sciendi cupiditas, ad exteras nationes, ubi nomen sapientiae celebrant, bant: tum quia lumen naturae cum prioribus rationibus deduxit quosdam naturalem quendam, verum, & tiam. *Idem ibid. lib. 3. c. 7.*

Theologiae Graecae & Hebraicae mirabilis est concordia de animorum conditione, siue eorum sit deus, & origo, siue natura, & proprietates, siue futurum coronare discessum status. *Idem ibid. l. 9. c. 12.*

Theologia profana caelestis se deouit, ut nullam tam studiorum praefixisse videatur, quam eam, quae caelestis ostendit. *Idem ibid. l. 10. c. 13.*

Theologia nostra nihil aliud est, quam praecognitio, & obscurae iam, quam animis hominum, & voce sua creatione, post infecto tempore per naturam scientiae reuelato. *Idem ibid. c. 13.*

Theologi nonnulli recentiores duabus rationibus adducti, propriam quandam atque ingentem differentiam ac desiderium posterunt. *Lib. lib. de Anar. l. 1. c. 1.*

Ea est diuinarum rerum ratio, ut tacitis animis, & dae sint, quam verbis approbandae & demonstrandae. *hyst. lib. 6.*

Theologis inter se rixantibus, in periculo est populi. *lib. 8.*

Ea est humani ingenii audacia, ut immensum Theogus exigua suae imaginationis scapha transmutare possit. *god. 14.*

SIMILITUDINES.

Basilii. Cuilibet disciplinae est necesse indemonstrabile principia: hoc enim manifeste existit, quod dem. apparet. Nam si Geometriae prima principia indemonstrabilia fuerint inde symperalima deducere. Item, in primis immorantes elementis, reliqua quae ex illis impediunt. Sic & medicinae medicis principia indemonstrabilia sunt. Denique in quolibet studio, quod ordinetur, cedit, impossibile primorum subiectorum demonstrare. Sed necesse omnium artium, quae procedunt, principia siue vestigatione aut ratione posita, reliqua

runt ad illum, inuenient benedictionem. 32. Timu Dominum non occurrunt mala, sed in tentatione Deus illum conseruabit, & liberabit à malis. *Ecl. 33.*

Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pauebit: quoniam ipse est spes eius. Timens Dominum beata est anima eius. Oculi Domini super timentes eum, 34. Facultates & virtutes exaltant cor, & super hæc, timor Domini. Non est in timore Domini minoratio. Timor Domini sicut paradisi benedictionis. 40.

Salus erit timentibus nomen Domini. *Mich. 5.*

Qui timet Dominum, timens nomen meum, sol iustitiae, & sanitas in penis eius, & egrediemini, & salietis, sicut vituli de armento. *Malab. 4.*

Misericordia eius à progenie in progenies, timentibus eum. *Luc. 1.*

Timor humanus, Sicio. Qui timent primum, irruet super eos nix. *Job. 6.*

Qui timent hominem, cito corrumpentur. *Psalm. 144.*

Sicut ornatus arenosus in pariete, & sicut palea in excelsis, & cæmpta sine impensa, ita contra faciem venti, non permanebunt: sic cor timidum, in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet. *Ecl. 12.*

Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. *Matth. 1.*

Dico vobis apicis meis, ne terra mini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. *Luc. 12.*

Quis est, qui vobis noceat, si non conturbauerit vobis? Timorem eorum ne timueritis, & non conturbemini. *1. Pet. 3.*

Confemptus eius virtuosus. Firmamentum est Dominus timentibus eum. *Psalm. 25.*

Dominus illuminatio istius, & salus mea, quem timebo? *27.*

In Deo speraui, hanc timebo quid faciat mihi homo. *56.*

Ne paueas repente, & irruentes tibi potentias impiorum: Dominus enim erit in latere tuo. *Prov. 3.*

Seruus meus es tui: Ne timeas, quia ego tecum sum. *Esa. 41.*

Ne timeas, ego audiui te. *ibid.*

Noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo. Cum transieris per aquas, tecum ero? & flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te. *43.*

Auerte me, qui scitis iustum, populus meus, lex mea in cordibus eorum: Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuas. Sicut enim vestimentum, sic comedit eos vermis, & sicut lanam deorabit eos tineæ. *51.*

Quis tu, vt timeas ab homine mortali, & à filio hominis, qui quasi scenam, ita areferet? & oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit caelos, & fundauit terram. *ibid.*

Ne timeas à facie eorum, quia tecum ego sum, vt eruiam te, dicit Dominus. *Ierem. 1.*

Si Deus pro nobis, quis contra nos? *Rom. 8.*

Quando timore poenæ, non amore iustitiæ sit bonum, nondum bene fit bonum, nec fit in corde, quod fieri videtur in opere, quando mallet homo non facere, si posset impune. *Aug. cont. Pelag. l. 2.*

Quid timet hominem homo in sinu Dei positus? Tu de illius sinu noli cadere: quicquid ibi passus fueris, ad salutem valebit, non ad perniciem. *De verb. Dom.*

Timor præsens securitatem generat sempiternam. Time Deum, qui super omnes est, & hominem non formidabis. *super Psalm.*

Timor Dei corrigit, timor hominum differt actione, sed voluntatem non aufert, sed audiores reddit ad crimen, quod aliquando suspendit à crimine. *Hier. super Matth.*

Qui Deum timet, nihil negligit: timere Deum est, nulla quæ faciendâ sunt bona prætere. *Greg. in mo.*

In via Dei à timore incipitur, vt ad fortitudinem veniatur: nam sicut in via seculi audacia fortitudinem gignit. *ibid.*

Quum quis in timore adhuc bona agit, à malo penitus non recessit: quia eo ipso peccat, quod peccare vellet, si inulte potuisset. *ibidem.*

Nullum genus mortis bono & recte viuenti metuendum est. *ibidem.*

Si adhuc à praua actione formidata poena prohibet, profecto formidantis animum nulla spiritus libertas tenet: nam & si poenam non merueret, culpam proculdubio perpetraret. *in pass.*

Ignorat itaque gratiam libertatis quem ligat seruitus timoris. Cum ex peccato præsens poena meruitur, & annexa Dei facies non amat, timor ex timore, non ex humilitate. *sup. Job. 3.*

Novetur te, vt Deum timeas, noueris ipsum, vt æque ipsum diligas, in altero initiaris ad sapientiam, in altero consummaris. quia initium salutis timor Domini, & plenitudo legis est charitas, quem admodum ex notitia tui venit in te timor Dei, atque ex Dei notitia, Deitidem amor: sic è contrario de ignorantia tui superbia, & de Dei ignorantia venit desperatio. *Bern. sup. Cant. serm. 17.*

Deum time, & mandata eius obserua, & sic fiet tibi prosperitas, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

Facile deuiat à iustitia, qui in causis non Deum timefcit: hic timor peccandi facultatem auferre non potest, solus est Dei timor, qui auferre potest, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

Principium nostræ salutis sapientiaque, timor Domini est. De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

De timore Domini, & timor Domini est principium sapientiae, & scientia sancta, & timor Domini est principium scientiarum, & timor Domini est principium sapientiarum.

Qui insidias timet, in nullas incidet: nec cito perit ruina, qui ruina timet. Semper enim metuendo sapiens vitat malum. Nam inimicum, quamuis humilem, docta est munere, iuxta illud:

Parua necat morsu spatiosum vipera caurum.

A cane non magno sapere enetur aper.

Causa pusilla no cet, sapiens potentia vitat.

Adem de sent. orator.

Multos in summa pericula misse venturi timor ipse mali, fortissimus ille est, qui promptus metuenda patitur. *ibid.*

Quae dementia est fugere, cum retroire non possis? Quotidie damnatur, qui semper timet. Res vera est, quod qui a multis timetur, multos timet. Peius est regibus, quam seuientibus reuera: quia illi singulos, illi vniuersos timent. *in Proa.*

Sicutum est timere, quod vitari non potest. Timidissima est res, nil timere praeter Deum. Timidum non facit angustum, nisi reprehensibilis vitae conscientia mala. *ibid.*

Fieri potest, vt eandem quis & iunium parum metuat: etiam vt quae non sunt perimenda, a quibus mala timeat. Hinc peccata nascuntur: aliud quod timetur, quod timendum non est: aliud quod non metuitur aliquid, cui cum metui debet: & si qua sunt generis eiusdem. *Lib. 3. Eth. c. 7.*

Impossibile est timere simul aequae irasci. *Lib. 2. Rhet. ad Theodect. cap. 3.*

Timemus ea omnia, quae molestiam terroremque adferunt: quae eadem, vt semel dicam, mala sunt. Itaque metum definiunt, mali expectationem. *Lib. 3. Eth. c. 6.*

Ea metimus omnia, quae mala sunt, vt dedecus, vt paupertatem, & amicorum penuriam, mortem, sed tamen non in his omnibus fortis cernitur. *Lib. 3. Eth. c. 6.*

Timores ad mensuram adducti, moderatique, virtuti sunt augmento. *Lib. 1. magn. mor. c. 5.*

Timor seu metus est dolor quidam, & trepidatio animi ex cogitatione profecta futuri mali: quod aut perniciem, aut molestiam videtur adaugere. *Lib. 2. Rhet. c. 5.*

Is, qui in metu sunt, partes extremae refrigerari solent: calor autem, qui pederentim fugit, & contrahitur, facit motum, ita in angustum locum compulsum, vt in rebus animantes metu, affectioque, quae morbum parit, enecentur. *Lib. de Respiratione, c. 8.*

Nec vero eadem sunt formidolosa omnibus, etiam aliquid, quod periculis timere homo possit, quod omnes profecto, qui sani sunt mente, perimissent. *Lib. 3. Eth. c. 7.*

Fortitudinis contrarium timor est. *Lib. 1. Rhetor. ad Theodect. cap. 9.*

Qui natus est eiusmodi, vt metuat omnia, etiam si mus strepitum edat, delurarum, simili quadam ignauia timidus est habendus & qui musculam vi morbi timeat. *Lib. 7. Eth. c. 5.*

Timor frigiditas quaedam est. *Lib. 2. Rhet. ad Theodect. c. 13.*

Si timor est cum expectatione corruptae passionis, manifestum est neminem timere, quum arbitretur nihil se passum: nec ea quae non putat pati, nec eos, a quibus non putat: nec tunc, quando non putat. Quare necessarium est eos timere, qui se aliquid passuros arbitrantur, & ab eis, & ad haec & tunc. *ibid.*

Nunc cuncta timemus mala, sed quaecunque vel magnos dolores, vel corruptiones adducunt. *ibid.*

Timidi ac ignaui ad desperationem formidine properant. *Tacit. hist. lib. 2.*

Anxii suspensissimi, frequenter vanae ac inanes remotissimarum rerum imagines & perceptis sensibus offeruntur. *P. Iouis, hist. l. 3.*

Nimia in republica timiditas viri ad omnem strepitum expauescentis, nihil audientis, pessimisq; sese submittentis, grauissimas meretur reprehensiones. *Plut. in compar. Nicias & Crasibi.*

Principum timiditas, maxima est causa caedum: fiducia sui placidos eos & mansuetos, & a suspitionibus vacuos reddit. Ita ferarum quoque eae quae a circuratione sunt alienissimae, timidae sunt & omni strepitu terrentur: generosae autem non aspernantur huiusmodi blandam tractationem, qui propter fiduciam sui facilius alius se committunt. *idem, in Artaxerxe.*

Habitabunda & formidolosa peritia egregium aliquid audere haudquaquam conseruit. *Procop. de bello Goth. 2. lib.*

Pro patriae salute timidum esse, indecorum non est, propter hominum de se opinionem, calumnias, aut reprehensiones perterrefieri, id iam non viro qui aliis imperet conuenire videtur, sed qui eorum seruus esse velit, quibus male sentientibus eum imperare deceat. *Plut. in Fabio Max.*

Canis timidus vehementius latrat quam mordet. *Curt. l. 7.*

Non sine causa dicitur, matrem timidi flere non solere. *Amil. Probus in Thyasibulo.*

Non minus ad temeraria consilia timidus ex desperatione, quam temerarius sua temeritate conuertitur. *Fr. Guicciard. hist. l. 1.*

Sine animi praesentia ars contra periculum nihil prodest. Timor enim memoriam excutit, & ars amittitur animo languefacto. *Thucyd. lib. 1.*

Externus timor, maximum cordis vinculum. *Lucretius, De cad. l. lib. 2.*

Ad id quod timeatur fortuna facit, minime tuti sunt homi-

nes: quia quod neglexeris, incautum habetis: quod

Decad. 3. lib. 5.

Nobis prius decedat timor quam alius vitio infamatus. *cad. 3. lib. 8.*

Semper in praesidio maximum est periculum, quod mentis audacia pro muro habetur. *Sallust. de coniuratione.*

Quodcumque auditur subdido, id corrumpitur timore. *Cas. lib. de bello ciuili.*

Plerumque in summo periculo Timor miserum corripit. *idem lib. 7.*

Haec natura est magnis timoribus, vt quod excedant. *Tacit. Annal. l. 15.*

In periculis Reip. qui singularem pertinetur, timor quam in virtute opprimentur. *Iul. Capit. in Max. 2.*

Timor mentem agens attonitam non sinit vitare. *Procop. de bell. Pers. l. 2.*

Misericordiam haudquaquam recipit timor. *Goth. lib. 3.*

Montium vertices hostium speciem praebent, timore oppresso. *G. Pachym. hist. l. 3.*

La turba promiscua non desunt, qui etiam nulla timeant. *G. Pachym. hist. lib. 4.*

Saepe vanos timores, non minus quam nimios, nocere, est cogitandum. *Fr. Guicciard. hist. lib. 7.*

Dei metus longe timorem abigit a viris potentissimum potentibus incussum. *Consl. Magn. An. p. 1.*

Timere homines, Dei vero metum abicere, timor sit metuendum ignorat. Sed diuinas leges timere, timoritas, quicumq; terribi obicitur. *G. Pachym. hist. lib. 7.*

Saepe accidit, vt consilia timore suscepta, periculis timet videantur. *Guicciard. hist. l. 1.*

Accidit plerumque, vt homines ea cogitant, quae summoque animi vigore ante discrimen timore, timore sententi periculo, quum facto maxime opus est, timiditate dent. *P. Iou. hist. lib. 3.*

9 SIMILITUDINES

Syracusa. Connexio ligata ligata in adflicta, timore non dissoluitur: Sic confirmatum in cogitatione timore tempore timore non timebit. *Eccle. 22.*

Suspenraclum in alto posita contra ventum non prostrat. Sicut cor timidum in cogitatione fatui contus non sustinebit. *Eccle. 22.*

Chrysolomi. Sicut qui Dei iudicii obliuiscitur, abiectione in precipitium deseruit iniquitate autem in omni tempore, & causam afferat, auferuntur vobis timor. Idem quem contumacis hic percellit timor, modeste ingreditur. Recordare nouissima tua, inquit, & timor peccabis. *Hom. 38. in Iouem.*

Quemadmodum quae manu tenemus, digna firmitate interdum excidunt omnia, diuolutis necuis nostris timore remisso. Ita profecto contingit publice dicitur multos laboribus confectam struissimamq; habentem in doctorum virorum corona obliuiscere, petuntur. *Hom. 4. Cum presbyter esset designatus.*

Themistocles. Vt pisces qui gladioli vocantur, habentur in ma, sed his non videntur: His similes sunt, qui in timore & bene armata aciem, sed timidi hostem non agunt. *Plut. in Gracori. Imper. apoph.*

Senec. Semper futurum aliquid, quod te offendet, timorator nunquam ita totos sinus explicuit fecerit, ut te ad contrahendum arma menta disponere. *Lib. 2. de tranquillitate animi.*

Augustini. Non potest melius explicari, quid timor sit, timores, calum, & eum, quem foras mittit claritas, timor maritatus: quarum vnam ita constituas volentem timorem, delectari nequitia, sed tamen ne, damnetur a viro, rola est viri praesentia. Tales sunt, qui timere non verentur, non damnentur: Facialeram amare virum debere illi timere, x us, & nulla se adullerit immunditia maculari, quod timore viri. Vtraque timet. Vox vna, diuer sumissimas, la timore illa timet, ne discedat. O anima: quae sic timet Deum, quomodo mulier virum quam delectat nequitia: quae timet, displicet mulier illa, displice & tibi. Si forte habes timorem, quid vis, vt sic timeat te vxor tua ne damnetur ab eo, illam nequitia: sed pondere timoris tui repimatur, timor ne iniquitatis? Castam eam vis, vt te diligit, non verentur, hiberetale Deo, qualem vis habere vxorem. Timor timor viri offendat: latet eum, peccat: sed tu non potes timere. Vultus eius super facientes mala. Tu ergo non timere, quem fallere non potes? Castus timor ait: Quandoq; timor cauet, obstruat se peccato, ne delectatur, non vt punitur. *Ioan. tract. 94.*

Ciceronis. Vt qui mortem in malis ponit, non potest timere: Sic nemo vlla in te potest id, quod malum dicitur, timere, idque timere. *Lib. 3. de finib.*

Quaedam timoribus & variatibus, quemadmodum periculis

PO

POLYANTHUS

faciens nubem suam qua est euolus aliam nubem, inuenit siccam contractam, & impingit in illam, & ex collisione facit sonum quodcumque cum coruscatione. Tertio, egreditur vapor paruis & rarus, inflammatus ex nube tenui, & non multum aquosa, & nunc videtur ignis, vt flamma alba per multum fumum, & in propria nube non facit sonum, sed sibi uoluit ei nubes aquosa, flamma extinguitur, in vlla nube tumorem faciendo, vt ferrum candens in aqua. Alb. Mag. de Pass. aeris.

Tonitru tripliciter egreditur a propria nube, ante inflammationem, in ipsa inflammatione, & post. Ante quidem, cum incipit comprimere profundum acumen sui, eo quod siccus est, penetrat nubem, & egreditur aerem, & commouet ipsum fortiter, vel debiliter, secundum virtutem suam, idco ante tonitrua sunt venti calidi, & fortes. In ipsa inflammatione quandoque ventus est rarus & debilis, & tunc quia non inuenitur resistens, egreditur sine sono vel vento, qui a nobis auditur, vt in aestate, Post inflammationem tunc quando latam nubem facit sonum, sed ante, quam penetrant, extinguitur, & sonus auditur sine coruscatione. Alb. Mag. de Pass. aeris.

Tonitru tempus aliud est in calidis regionibus, quia in 5 & 7. raro fortius est, & eleuat vaporem: in calidis scilicet 1. 2. 3. & 4. generatur tonitrua in aequinoctialibus solis existente punctis. Ibid.

Tonitrua quum audiuntur in signis hyemalibus, tunc est initium veris, & forte per totum annum erit multus ventus, quam in alio anno, quia contingunt multum esse in aere materiam. Idem. Ibid.

Tonitrus veris tempore generatur, dissoluta hyemali humiditate, ob calorem aeris effecti a sole, unde pluuia reuertuntur collitur euaporatio, quae, quia non est perpendicularis radiis iaculatur, minus intrepitus redduntur, calor quam ut ipsum possit consumere, & in de tonitrua & fulmina proueniunt. Ioan. Franc. Picus Mir. de praer. lit. 5. c. 4.

Tormentum.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Tormentum, Graec. βασανισμος, dicitur. Et significat omnem machinam ad torquendum saxa: quod veteres etiam tortum appellauerunt. Significat etiam dolorem corporis, ad erucendam veritatem. Veteres etiam posuerunt tormentum pro quocumque cruciatu. Venit autem a torqueo, cuius frequentatiuum est torto, & eius passiuum tortor, hoc est vehementer torqueo, hinc venit tortor, qui torquet, hoc est, cruciat, vel lapidem tormento iacet.

Tormentum, cruciatus, qui aut erucendae veritatis aut criminis erucendi causa fieri solet a torqueo, a. crucio, a. βασανισμος. Inde βασανισμος, Hebr. Dabab & Dabon, corruptio, a verbo Dabab tabuit, languidus fuit, vt iis etiam accidere solet qui vel atrocis morbi, vel carnificum manus euaserunt.

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

De tormentis. Dial. lxx.

Francisci Petrarca.

DOL.

In iuste torqueor. R. Quid nunc dices, si iuste? Nullum nempe tormentum conscientia maius est, illa incolumi, haec externa despiciendo, intra te est consolator tuus. D. Torqueor proptus indigne. R. Tortoris miserere tui, ille te grauius torquetur, quamuis enim minus obstrapat, minus mali est pari iniuriam, quam inferre. D. Torqueor. R. Nouum mali veteris lamentum, nunquid enim non ante torquebaris: inter tormenta natus, inter tormenta vixisti, inter tormenta moriturus, quid nunc noui accidit? mutantur tormenta, species, tormenta non desinunt, ex cute totum tempus etatis, quem sine tormentis diem egeris recordare. Aliqua fallis forsitan gaudiis adumbrata reperies verus autem plena tormentis, quibus, si acriter elimes, nullam vice partem vacare fateberis, vnde non immerito quibusdam omnis vita supplicium visa est, sed vos nihil minus, quam haec philosophice voces tangunt, haerent quidem aurium vestibulo, mentis claustra non subeunt, hic ad omnem corporis offensionem in gemitis, animi iuge mortiferumque supplicium non sentitis, illic impatientes, hic hebetes. D. In equuleum leuor. R. Quid refert, in equuleum an in lectulum torquendus ascenderis, re carnificis nodus premet? At hunc febris, hunc podagra, hunc vxor, hunc filius, hunc amica, hunc diuitiae, hunc paupertas, hunc infinita cupiditas, ipseque anhelat, hoc tortore quolibet peior metus, Perquirere mortaliu mitatus, vix vltum inuenies non in equuleo pendentem. Sed quum mille sint equulei, nisi lignum non timetis. D. Torqueor. R. Aut innocencia in tormentis, aut iustitia te ipsam consolante. Nam si iniuste torqueris gaudendum est, experimentum tibi as-

que aliis & fulgor quidam tunc virtutis accelerant, latius fragrantior ac notior fama erit, vt bene oliscantur, & pulcherrima erunt, ne lateant, aristolomus. Sed acquirere remedio, & concretæ fordes flammam auolantur, & magni mali medicina melioris operis reculet. D. In equuleum tollor. R. Si in erant virtutem alienam despicias. At si mentis vnde à tortoribus est. D. Torqueor. R. Aut tenetur virtus aut generatur, saepe vtiliter tunc semper expedient. bona exortitur, ma nocentis impunitas. D. Torqueor. R. Dulce est, ad mortem.

APOPHTHEGMATA. Perfer negaui tormentis opus esse ad expiationem: vno enim id rectius fieri dicebat. Scilicet autem minus, tantum esse vni in modis sumpti porcentum, quæ crudelissimis tormentis ex homine sobrio dicitur. Vide proverbium apud Eras. in romo veris.

Anonymous. Poppea, quæ prius dulciter Nerone, Octauia mariti potens facta, subornauit quemdam nistris, qui ei ferulæ amore obiceret. Annulli hunc ones petraclis, quædam cruciatu vixit, falsis dam perititerunt, domine sac sanctitatem prodromi insilanti Tigilino respondit: caliora esse Octauia os eius. Eras. 6. Apph.

Torpor.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Torpor, Graec. νειπη, us us & νειπη, torpor dicitur, a. νειπη, a verbo νειπη, piger fuit. Hinc νειπη, Lat. a. tellus, animal pigum & inertis. Licitur in executione boni, & est filia accidia.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

De torpore animi. Dial. cxx.

Francisci Petrarca.

DOL.

Torpeo in agendis. R. Quis inuenitur, si postquam uatumque corpulcentum animi torpor obrepat. D. Torpor. R. Torpor hic ex imperfecta voluntate emittitur, velle cooperis ardor cut, atque impetus, qui cum torpore minus est optimus ad virtutem. D. Torpor. R. Torpor affurgo. R. Est torpor quidam animi obliuiscencia, quædam generosa pais animæ: sed & hic ardor accenditur, excutitur fuga temporis intellectus, quæ tanta est, quamuis celer animus possit, & ipse virtutis ardor est, vt si corporeis oculis cerni possit, quod nulli in amore paritura esset. Hinc te amor ignis, pluuia, traq; res in somnis, neq; qui amat enim, neq; qui amat, let, & tamen hoc ipsum nec torpor, sopor, vnde diuinas laudes surgentes nocte precamini non est inertia, vbi vos hinc mors terreat, hinc bonitas inter magna pericula, magnaque praemia conuoluit, spexeris, redibit vigor ad animum, iugiter somnum torpore, quantum nunc etiam superest imperfecti, quæ in totio, quo quia non longas aetates inattiles est, ut senes atronitos ac stupentes diceret. Quibusdam comedimus, bibimus, dormimus, sed non videmus, cuius mali praecipua causa est torpor iste, quem in intempore stimulis indultitæ, fraxo proinde in gloriarum finem cum multitudine raparum. Torpescimus manus potissimum & pedes, ratio est, fit enim propter languinis praerogationem. Manus autem, & pedes omnium maxime parati sunt, & nerui vberes, sed praecipue pedes, atque aliter fieri natura habiles redduntur. Aris. 1. 1. philosophi.

Vide Accidia, Pigritia.

Totum.

DEFINITIONES ET ETYMOLOGIA.

Totum Graec. ολον, us, dicitur. Et hoc dicitur, vt tota domus, tota vrbis, totum corpus, totum gregis. Confunditur tamen nomen totum cum

Tremor.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Tremor excitatus ob inopiam caloris non cuiusq; sed proprii

Arif. probl. sect. 3. num. 25. Tremor fit, cum mouens quoq; rem nequit superare, quod

mouens ibid. Tremor fit, quum pondus membrorum corporis trahit deorsum: animum autem vis trahit sursum, & id vicissim agitur.

Arif. probl. num. 18. Tremuli homines, cur cum bibunt circumferri solent? quia vini calor immodicus nervos subit, & spiritum contentum in his percutit, qui ex sede cerebri ductur. Idem probl. 7. n. 109.

Tremor in nobis, quum in aërem fit, quia aer frigidus ingreditur per vitinae vias in interiora. D. Thom. 2. 2. mer. lib. 13.

Trepidantes facie non iudat, sed erubescunt, quoniam amplius incalecunt: itaq; faciem calor siccit errans per summa. Arif. probl. sect. 2. n. 27.

Trepidatio est motus super re inchoanda. Idem ibid. n. 31.

Trepidantes facie pallent, pedibus sollicitantur, & palpitant, se quodammodo exercent, manus perficere assolent, & se modo extendunt, modo insectant, & sepe exiliunt, & nunquam quiescunt. ibid.

Trepidatio est pudor, & quos pudet, ii erubescunt, quia calidiora periora partem peccat. Probl. sect. 11. n. 53.

Tremor & rigor in corpore oritur, cum humores, qui in corpore sunt grandiores, minores expellunt, & in eorum sedes subire nequeunt humiditatem nostram implentes ex inaequali & mobili, immobilium propter planiciem, & aequalitatem, & protrusionem efficientes congelant, hoc, dum praeter naturam congelatur, repugnat, secundum naturam ipsos in contrariam sibi partem depellens, quia pugna & concussionem fit tremor & rigor. Plat. in Timaeo.

Tremor & rigor contingit, ubi spiritus, dum in angustiam à frigore cogitur, iterum se dilatare nititur. Mar. Ficini in Platon. Timaeum, cap. 54.

Tremorem & rigorem idem esse Plato affirmat, & malum, non enim vnius membri est tremor & rigor, nec tremoribus, & his, qui rigent, est sensus frigoris, est & rigentium motus penitus inuoluntarius, tremoribus autem sine voluntate nunquam. Lac. Carp. in Alcim. c. 15.

EXEMPLA BIBLICA.

Tremoris exempla: Ciues Bethel, Gen. 35. fratres Ioseph, 45. 5. Moab, Exod. 15. 9. 15. 16. ciues Ierichuntini, Ios. 2. 9. 10. 11. reges Amorrhoeorum, 5. 1. Gabaonita, 9. 24. Silara, Iud. 4. 15. Philistini, Sam. 7. 16. Agag 15. 9. 32. 33. Syri, 2. Reg. 7. 6. Gentes, 1. Par. 14. 17. nationes omnes, 17. 11. Ieroboam, 2. Par. 33. 15. Aethiopes, 14. v. 12. 1. 1. regno Iudae vicina regna, 17. 10. 2. 20. 29. viri Iuda & Benjamin, 1. Esdr. 10. 9. 1. inimici Israelitarum, Nehem. 6. 16. principes Assyriorum, & omnis exercitus, Iudith 14. 17. Perizae Medii, Esh. 8. 17. 9. 2. Iob, Iob. 4. 14. 3. 14. 21. 5. 6. Ecclesiae inimici, Psal. 45. 7. 65. 9. 67. 8. 67. 8. Aegyptii, Psal. 105. 38. Hypocritae, Esh. 33. 14. Israelitae, 1. Cor. 10. 9. Aegyptii, 46. 5. Ammonitae, 49. 5. Elamitae, 6. 37. Daniel & alii quidam, Dan. 10. 7. 8. 11. populus Iudaeus, 1. Macch. 7. 18. custodes sepulchri Christi, Matth. 28. 4. mulier quaedam, Mar. 5. 33. Maria Magdalena & c. Mar. 16. 8. discipuli, Luc. 24. 22. Moyses, Act. 7. 9. 31. 32. Paulus, 9. 6. 1. Cor. 2. 3. custodes carceris, Act. 16. 29. Felix, 24. 26. Corinthii, 2. Cor. 7. 13. Tremor impiis & peccatoribus immititur, Exod. 23. 27. Deut. 2. 25. 11. 25. Psal. 35. 55. 119.

Vide, Metus, Timor, Formido, Terror.

Tribulatio.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Tribulatio, Graec. θλίψις, & συμφορὰ, dicitur Est idem quod calamitas aduersitatis. Hebr. Lachas, à verbo Lachas, pressis oppressis. Cognationem habet cum Meri, molestiauit. Dicitur etiam Tzarab, à verbo Tzarab, angustauit, afflixit, constrixit, tribulauit, colligauit coarctando, & angulum stringendo. Mesjar, etiam tribulatio dicitur, ab eodem verbo deriuata. Vide Psal. 116. 3. 118. 5.

Tribulatio à tribulo venit. Est enim tribulus, herba pungiuia, secundum B. Thom. super Psal. col. 2.

Tribula etiam sunt genus vehiculi, quo teruntur frumenta.

Virg. Tribulata, trabeaque, & iniquo pondere rursus

DIYK

¶ Divisio.

Vt Christus glorificetur. Exemplum cæci à nativitate. 10. an. c. 9. Vt meritum cumularur. Exemplum Job. c. 2. In omnibus his non peccavit Job. Vt fastus non demeretur. Exemplum Pauli 2. ad Cor. 12. Ne magnitudo revelationum. Sc. Vt panis culpa expietur. Exemplum Maria leprosa. Num. 12. cap. Vt dupliciter crucietur. Exemplum Herodis Ascalonia. Ad. c. 13.

¶ LOCI BIBLICI.

Tribulationis eiusque vilitatis. Exempla. Ioseph alij crevit in exilio in terra paupertatis. quam in terra natiuitatis suæ crevit. Gen. 41. 40. P. 105. v. 17. 18. 19. 1. Magch. 2. 53. Ad. 7. v. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. P. 105. v. 17. 18. 19. 1. Magch. 2. 53. Ad. 7. v. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum (Christum) videntes angustias anime illius, dum nos precaretur, non audimus, adeo venit hæc afflictio super nos. Gen. 42. Quanto magis opprimebant eos, tanto magis multiplicabatur & crescebant. Exod. 1. Omne, quod potest transire per flammam, igne purgabitur. Num. 32. Conuenerunt ad David (Christum) omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi a re alieno (a Diabolo) & amaro animo: & factus est eorum princeps. 1. Reg. 12. Tempore angustiarum suarum auxit Acham contemptum in Dominum. 2. Par. 28. Cum requiescent, reuertuntur sunt, ut facerent malum in conspectu Domini. Nehem. 9. In tempore tribulationis sue clausuerunt ad Dominum. ibi. dem. Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum, qui cum intus fueris, misericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittes his, qui inuocant te. Tob. 3. Hoc habet pro certo omnis, qui colit te, quod vita eius, si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur. ibid. Post tempestatem tranquillam facis, & post lachrymationem & fletum exultationem infundis. ibid. Tu Domine flagellas & saluas, deducis ad inferos & reducis. 13. Ipse castigauit nos propter iniquitates nostras: & ipse saluabit nos, propter misericordiam suam. ibid. In tuo flagello vindica iniquitates nostras. Iudith. 7. Non vilicamur nos pro his, quæ patimur: sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa simplicita memora esse flagella Domini, quibus quasi ferri corripimur, ad emendationem, & non ad perditionem euenisse credamus. 8. Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus? Job. 1. Nemoloquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem. ibid. Homo nascitur ad laborem, & anis ad volat. 7. Beatus homo, qui corripitur à Deo: increpationem ergo Domini ne improbes, quia ipse vulnerat & medetur: percussit, & manus eius sanabunt. ibid. In sex tribulationibus liberauit te, & in septima non tanget te malum. ibid. Sagitte Domini in me sunt, quarum indignatio ebit spiritum meum. 6. Auferat à me virgam suam, & pauor eius non me terreat. 9.

Domus illorum securæ sunt & pacatæ, & non est in eis timor. 21. Ipse probabit me quasi aurum, quod per ignem testabitur. Consumpra est caro eius à supplicis, reuertatur ad sententiam suam. 33. In tribulatione dilatasti mihi. P. sal. 4. Postquam multiplicatæ sunt infirmitates eorum, tunc sanantur. 15. Probasti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & in me iniquitas. 16. Disciplina tua correxit me in finem. 17. Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdabit me. 32. Iuxta est Dominus his, qui tribulatio sunt corde: & saluabitur saluabitur. 34. Multæ tribulationes iustorum. ibid. Intuca me in die tribulationis, & eruum te. 35. me. 50. Possisti tribulationes in dorso nostro. 66. Transiuitur per ignem & aquam & exiit in tribulatione. 91. Cum ipso sum in tribulatione. 91. Secundum multitudinem dolorum meorum in cor meum tribulationes tuæ lætificauerunt animam meam. 94. Bonum mihi, quia humiliasti me. 119. Disciplinam Domini ne abicias fili mi, nec de corripis: quem enim diligit Dominus, corripit, ut qui filio complacet sibi. Prou. 3. Sicut igne probatur argentum & aurum in camino probat Dominus. 17. De carcere catenifque interdum ingreditur quod regnum illius natus in regno inopia consumitur. Ecl. 4. Curatio cellare faciet peccata maxima. 10. In paucis vexat in multis bene disponitur quod in pauca vitæ, & inuenit eos dignos se. Tanquam aurum in fornace probat illos, & quasi holocausti hostiam acceptissimos. 17. crit respectus coram. 34. 3. Hoc quidem tanquam pater monens probasti: quoniam quam rex durus interrogans condemnasti. 11. Cum audirent per sua tormenta bene secum esse, cum tunc fuerit Dominus, ad mirantes in finem exitus. ibid. Cum das nobis disciplinam, inimicos nostros multiplicabis, ut bonitate tuam cogitemus. 12. Ad correptionem in breui turbati sunt, signum habebat ad commemorationem mandati legis tuæ. 16. Omne, quod tibi applicatum fuerit, accipe, & in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne aurum & argentum, homines vero receptibiles carnis tribulationis. Ecl. 2. Quoniam pius & misericors est Dominus, & remissionem tribulationis peccata. ibid. Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentat probatio. 17. Infirmitas grauis sobriam facit animam. 9. Speciosa Dei misericordia in tempore tribulationis, quæ pluuie in tempore siccitatis. 35. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, conflatur confiator: in malitiam eorum non sunt condempnati, gentium reprobam vocat eos: quia Dominus procerat. 1. rem. 6. Ecce ego conflabo, & probabo eos. 9. Ecce in ciuitate, in qua inuocatum est nomen meum, affligere, & vos quasi innocentes & immunes eritis. Castigabo te in iudicio, & non videaris tibi inuocatum. Castigabo te Domine, & eruditus sum, quasi inuocatum. 31. Castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcerem tibi. Ecce, quibus non erat iudicium, ut biberent calicem, biberent: & tu quasi innocens relinqueris: non eris innocens. 49. Anima in angustiis, & spiritus anxius clamat ad te, & miserere. Bar. 3. Omnes isti as, & stannum, & ferrum, & plumbum in fornacis, scoria argenti facti sunt. Ezech. 22. Multo labore sudatum est, & non exiit de anima, neque per ignem. 24. Eligetur & dealbabitur, & quasi nix probabitur. Dan. 12. Sepiam viam tuam spinis (ad malum) & sepiam conueniet, & semitas suas non inueniet. Uel. 2. In tribulatione sua mane conuertent ad me. Venite, & mur ad Dominum, quia ipse cepit & sanabit nos. 6. Funiculus hominum trahet eos, & funibus dilatastis eis, ut quiquam qui leuat iugum sub maxilla eorum, & probat eos cibum. 11. Cum angustiaretur in me anima mea, Dominus recordatus est in me.

PC

POLYANTER

Tribulatio.

Id quod in presenti est momentaneum, & leue tribulatio, in
stra: supra modum in sublimitate, aeternum gloriae pondus operat
in nobis. *ibid.*
Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribu-
lacione vestra. 7.
In multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum
fuit. 8.
Sustinetis, si quis vos in seruitute redigit, si quis deus ait, si quis
accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos credit. 11.
In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra
modum, in mortibus frequenter. *ibid.*
In labore, in ærumna, in vigiliis multis, in frigore & nuditate
ibidem.
Virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infir-
mitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. 11.
Placco mihi in infirmitatibus meis, & in contumeliis, in neces-
sitatibus, in perfectionibus, in angustiis pro Christo. *ibid.*
Quomodo tum is, qui secundum carnem natus fuerat, perire
quebatur cum, qui secundum spiritum, ita & nunc (malus bonus.)
Galat. 4.
Donatum est vobis pro Christo non solum, ut in eum credatis, sed
ut & pro illo patiamini. *Phil. 1.*
Gaudeo in passionibus meis pro vobis, & adimpleo quae desunt
passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.
Col. 1.
Gloriamini pro vobis in ecclesiis Dei, pro patientia vestra in om-
nibus persecutionibus & tribulationibus, quas sustinetis, ut dico
habeamini in regno Dei, pro quo & patimini. 2. *Thess. 1.*
Si commortui sumus, & conuicti sumus, si sustinemus, & conregnabi-
mus. 2. *Tim. 2.*
Omnes, qui pie volunt viuere in Christo Iesu, persecutiones pa-
tientur. 3.
Videmus Iesum per passionem mortis gloriae & honoris corona-
tum (& martyres.) *Hebr. 2.*
Et quidem quum esset Filius Dei, discit ex eis, quae passus est, obe-
dientiam. 5.
Alii ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: la-
pidati sunt, lecti sunt, tentati sunt. 11.
Egrentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. *ibi-
dem.*
Omnis disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii, sed
mercoris. Postea autem fructum pacatissimum exercitatur per eam
reddit iustitiam. 12.
Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes:
ergo adulteri, & non filii estis. Per multas tribulationes oportet nos
intrare in regnum Dei. *Act. 14.*
Vincula & tribulationes meae manent Ierosolymis. Sed nihil horum
vereor: nec facio animam meam pretiosorem, quam me, dum pa-
modo consummam cursum meum, & ministerium verbi, quod ac-
cepi a Domino Iesu. 20.
Ego non solum alligari, sed & mori in Ierusalem paratus sum no-
mine Domini nostri Iesu Christi. 21.
Omne gaudium existimatis fratres mei, cum in varias tentatio-
nes incidereis, scientes, quod probatio fidei vestrae patientiam opera-
tur. Patientia autem opus perfectum habet. *Iacob. 1.*
Beatus vir, qui sustinet temptationem: quoniam cum probatus fue-
rit, accipiet coronam, quam reponit Deus diligentibus se. *ibid.*
In quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari, in variis
tentationibus, ut probatio fidei vestrae multo pretiosior sit, quod
per ignem probatur, inueniatur in laudem & honorem in reuelatio-
nem Iesu Christi. 1. *Pet. 1.*
Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut se-
quimini vestigia eius. 2.
Si cuius patimini propter iustitiam, beati. 1.
Melius est benefacientes, si velit voluntas Dei pati, quam malefa-
cientes. *ibid.*
Christo in carne passus, & vos eadem cogitatione armamini. 4.
Communicantes Christi passionibus, gaudete, ut in reuelacione
gloriae eius gaudeatis exultantes.
Tempus est, ut incipiat iudicium a domo Dei. Si autem primum
a nobis, quis finis eorum, qui non credunt Dei Euangelio? 1. *Pet. 1.*
In Christo Iesu modicum passus ipse perficit, confirmabis, soli-
dabitque. 5.
Nouit Deus pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem iudi-
cii resecuare cruciandos. 2. *Pet. 2.*
Ego Ioannes frater vester, & particeps in tribulatione & regno,
& patientia in Christo Iesu. *Apoc. 1.*
Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna. 7.
Non dilexerunt animas suas usque ad mortem. 12.

9 PATRVM SENTENTIAE.

Intelligat homo medicum esse Deum, & tribulationem medica-
mentum esse ad salutem, non penam ad damnationem, sub medi-
camento positus veris, secaris, clamas, non audit medicus ad volun-
tatem, sed audit ad sanitatem. *Aug. sup. Psal. 21.*
•••••

... & non est vobis
... ignem
... euectur ad
... tates eorum
... me exanimat
... que circum
... int corde
... am te, & car
... iustitiam
... orum in oron
... am. 9.
... nec deficiat
... corripit, & qu
... in camino
... quod resp
... amonitus pla
... quae persequ
... percutit in d
... percussit in
... animam suam
... inueniet eam.
... me peccato: f
... fergam igitur
... coram te: iam
... non sum di
... filius tuus: fa
... me licet vnum
... mercenaris tui.
... in tribulationem,
... & occident vos,
... & eritis odio o
... propter nomen
... meum. *Matt. 24.*
... oportet pati
... Christum, & ita
... intrare in glori
... am suam?
... peccauit, neque
... parentes eius, sed
... vt manifestentur o
... *Matth. 10. 39.*
... non solum pro
... fructum, purgabit
... vt fructum copio
... *ibid.*
... vt omnis, qui
... interficit vos, ar
... bitretur obsequium
... se
... *Matth. 10. 35.*
... vestra reuertur
... in gaudium. *ibid.*
... cum patit, tristitiam
... habet, quia venit
... hora eius: cum au
... tem fuerit, iam non
... meminit pressuræ
... propter gaudium:
... quia non est homo
... in mundum. *ibid.*
... in tribulationibus,
... scientes, quia tribu
... latio patientiam
... operatur. *ibid.*
... quidem Dei sumus,
... coheredes autem
... Christi: si tamen
... patientiam, vt &
... conglorificemur. *ibid.*
... quod non sunt
... condigne passio
... nes huius temporis
... ad gloriam, quae
... reuelabitur in
... nobis. *ibid.*
... creatura liberabitur
... à seruitute corrup
... tionis, in libertatem
... gloriae Dei. *ibid.*
... enim, quod omnis
... creatura ingemiscit,
... & paratur usque
... ad hunc. *ibid.*
... nos separabit à
... charitate Christi:
... tribulatio? an angustia?
... an nuditas? an
... persecutio? an
... periculum? an
... gladius? *Ro
... m. 8.*
... quia neque mors,
... neque vita, neque
... angeli, neque
... potestas, neque
... vlla creatura alia
... poterit nos separare
... à dilectione
... Dei. *ibid.*
... in tribulatione
... patientes. *Rom. 12.*
... in hanc horam
... & esurimus, &
... sitimus, & nudi
... sumus, & laboramus
... operantes manibus
... nostris. 1. *Co
... rinth. 4.*
... & benedicimus:
... persecutionem
... patimur, & susti
... nemus. *ibid.*
... benedictus Deus,
... qui consolatur nos
... in omni tribulatione
... nostra. *Cor. 1.*
... abundantia
... passionum Christi
... in nobis, ita &
... per Christum ab
... undantia consolatio
... nostra. *ibid.*
... in omni tribulatione
... patimur, sed non
... angustiamur: oppre
... ssionem sustinemus,
... sed non desistimus:
... persecutionem
... patimur, sed non
... derelinquimus: deici
... mur, sed non perimur:
... semper mortificationem
... Iesu Christi in corpore
... nostro circumferentes,
... vt & vita Iesu manifestetur
... in corpore nostro. 4.

...purgatur aurum. Illa in cinerem
vertitur, & illud sordibus exurit: fornax mundus, aurum iusti,
ignis tribulatio, artifex Deus. Quod vult ergo artifex, facio: vbi
ponit me artifex, tolero. Iubget ergo tolerare, nouit ille purgare.
Ardeat licet palea ad incendendum me, & ad consumendum me, il-
la quasi in cinerem vertitur, vt ego sordibus caream. *super Psal.*
60.

Nullus, seruus Christi sine tribulatione est. Si putas te non ha-
bere persecutiones, nondum cœpisti esse Christianus. *in quodam*
serm.

Si promissa patris bene agnouisti, non timeas flagellari, sed exha-
re. *in Psal.*

Flagellum interius & exterius glorificat. Peccatorem compellit
dolentem, erudit ignorantem, custodit currentem, protegit infir-
mantem, excitat torpentem, humiliat superbientem, purgat poenit-
entem, pronat innocentem, iniciat ad mortem, semper viucentem.

Quod te Dominus permittit pati, flagellum, corrigentis est, non
pena damnantis. Ad hœc dicitatem sempiternam, & erudimus, & fla-
gellari edignamur. *in Ioan.*

Non facile inueniuntur in aduersitate præsidia, quæ non fuerunt
in pace quaesita. *in epist.*

Quanto in hoc seculo persecutionibus, paupertate, inimicorum
potentia, vel morborum crudelitate fuerimus afflicti: tanto post re-
surrectionem in futuro maiora præmia consequemur. *in epist. ad*
Cyprian.

Plerumque postquam in hoc mundo non possumus obtinere,
quod volumus, postquam in terris desideris de impossibilitate
lassi sumus, tunc mentem ad Deum reducimus, tum placere incipit,
quæ displicat, & quæ nobis amara fuerant, præcepta repente dul-
cescit in memoria, peccatrix anima, quæ adultera conata esse non
possit, decernit esse fideliter coniunctum. Qui ergo huius mundi
aduersitatis fracti ad Dei amorem redeunt, atque à presentis vi-
ta desideris corriguntur: qui isti, fratres Charissimi, nisi vt inirent
compelluntur? *Gregor. in hoc. II. super Euangel. Matth.*

Tanto spes in Deo solidior surgit, quanto pro illo quitque gra-
uora perteritur: quia nequaquam retributionis gaudium de æter-
nitate colligitur, quod non hic prius pia tribulatione seminatur. *in*
Mor.

Quæsi potens electorum suorum aduersarios temporaliter per-
mittit excrecere, vt per malorum seuitiam purgetur vita bono-
rum: inquam quippe Dominus aduersariis bonis permittit, nisi
inquantum prodesse viderit. Nam dum iniusti seuiunt, iusti pur-
gantur, & vilitati innocentium militat vita peccatorum, dum hanc
& premendo humiliat, & humiliando semper ad melius format,
quia mala reproborum bonos, qui cruciantur, purgant. Vilitati iu-
storum militat etiam potestas peccatorum. *ibid.*

Nulla aduersitas deicit, quem prosperitas nulla corrumpit. Qui
eremum veritatis inhæret, vanitati nullo modo succumbit: quia, dum
forti pede cogitationis intus in tentationem fixerit, omne, quod
foris notabiliter agitur, artem mentis minime perungit. *ibi-*
dem.

Carmen in nocte, est læticia in tribulatione. *ibid.*

Arcem cordis tribulatio aperit, quam sæpe prosperitas huius mun-
di claudit. *ibid.*

Quique aduersitate & tribulatione frangitur, à quo factus est,
minus contempletur: nam qui, quod non erat, fecit, factum
sine generatione non deserit: & qui benignè hominem condi-
dit, nequaquam iniuste cruciari permittit, nec sine neglecte peri-
re, quod est, qui hoc etiam quod non fuit, creauit, vt esset. *ibi-*
dem.

Tanto quisque aduersitate minus vincitur, quanto contra illam
præscribendo paratus inuenitur. *ibid.*

Si iniquus quisque in hac vita permittitur prosperari, necesse est, vt
electus Dei debeat sub flagelli frango retineri. *ibid.*

Electis suis ad se pergentibus Dominus huius mundi iter aspe-
rum facit, ne dum quisque vitæ presentis requie quasi via amoeni-
tate passitur, magis eum diu pergere, quam citius peruenire delegit:
ne dum oblectatur in via, obliuiscatur, quod desiderabat in patria.
ibid.

Nemo quantum profecerit, nisi inter aduersa, cognoscit: quia v-
nusquisque superni doni gratiam in tranquillitate quietis percipit,
sed quantum perceperit, in aduersitate perturbationis ostendit. *ibi-*
dem.

Sanctorum mentes æternitatis præmia præsolantes, vires ex ad-
uersitatibus sumunt: quia crescente pugna gloriosiores sibi non am-
bigunt manere victoriam. Electorum desideria dum premuntur, ad-
uersitate proficiunt: sicut ignis statu premitur, vt crescat, & ynde
quasi extingui cernitur, inde roboratur. *ibid.*

Aduersitas, quæ bonis votis aut viris obicitur, probatio virtutis
est, non iudicium reprobationis. Quis enim nesciat, quam prosperum
fuit, quod B. Paulus Apostolus prædicaturus ad Italiam veniebat, &
tamen veniens naufragium pertulit: sed tamen cordis in fluctibus
integer stetit? *ibid.*

Cum recognosco Iob in sterquilino, Ioannem esurientem in

cremo, Petrum extensum in patibulo, Iacobum in
rodus gladio: cogito, qualiter Deus in fumo cruciatu
bat: qui ita dure affligit, quos amat. *ibid.*

Afflicti terrena perdimus, sed afflictionem humilitatis
cœlestia multiplicamus. *in Mor.*

Tanto maior fiducia mentem roborat, quanto
veritate angustat afflictio. *ibid.*

Vitius per quietem se excruciat, scilicet in Iob
natio commota per flagella fragruit: sicut arbor
sua, non nisi quum incenduntur, expandunt
mne, quod virtutum redolet, in tribulationibus
dem.

Mala Lazari purgavit ignis inopia, & bona
felicitas transiit vite: illum paupertas affligit, &
undantia remunerat vitæ: & repulit. *hom. 40.*

Tribus modis nos conditor interrogat: confite-
gelli diffinitione nos percutit, & quanta nobis infir-
tia ostendit: aut quodam, quæ nolimus, nobis præ-
nobis obedientiam vel imobedientiam perscrutat:
occulta percutit, & aliqua abscondit, & mensuram
militatis ostendit. *in Moral. 138.*

Quomodo stelle in nocte lucunt in die latere, sic
sæpe in prosperis non apparet, in aduersis eminet: illud
est, hoc necessitas. *Bern. super Cant.*

Fratres, in hoc mundo quasi in campo certaminis
& qui hic doloris, aut plagas, aut tribulationes non
turo in gloriosum apparebit. *in quod. serm.*

Si quis viam laboriosam æstimat, sine desidine est
niminacis nauis pelagi fluctus, si tempestates
colis, si vulnera, cœlestis militibus, si grauissimi
lib. leues videntur, & tolerabiles sunt, propter
percutunt commodorum: multo magis, quam
rur in præmium, nihil ex presentibus asperitatis
xime labores mitigat, in benignum finem vitæ
spicias, quod via est aspera, sed quo ducit, nec aliam,
vbi desinit. *Chrysost. super Matth.*

Ne indignemini, in mali in hoc mundo florescere,
quia non est Christianæ regionis in mundo exatium
mali nihil habent in celo, vos nihil in mundo, sed
quod tenditis, quequid in via contigerit, gaudere
ep. in lat.

Forfitan temporaliter te punit, vt æternæ mortificationis
redimat temporalis: in adificatione enim temporalium
prius males tuas abantur, ne in illorum positione
dicitur: nec in horrore Domini reponitur granum
tuturatum pedibus sic excussit: sic & vni lapides
sunt in illa celesti Hierusalem, quæ edificatur: vt
fortiorum concussio, poliuntur, priusquam in ad
habitaui collocentur. *Per. Chrysost. in ep.*

Hæc omnia fortasse operatur Dominus, vt det nobis
rellectum: trituratur granum, vt rep. natur in horreo
lapis, vt tunc sonitu mallet in edificio templi collocetur.
turbo, vt Elias rapiatur in celum. Maximum est
ris homin sili in hac arca mundi variis passionum
tur exterior. *ibid.*

Omnis cordis aut corporis afflictio citra marium & scilicet
lulus est, sine patientia condimento. *ibid.*

O quanta mortales angit auitates, affligit cura dolentis
lactar, dolor affligit, conturbat tristitia, contristat
& diuus, seruus & dominus, denique bonus & malus, com-
dandis cruciatibus affliguntur, & mundanis afflictionibus
tur, & experte crede magistro. *Innoc. de ratione omni-*
mane.

Parua toleramus, si recordemur, quid bibent ad patibulo
nos inuitat ad celum. *Cass. sup. Psal.*

POETARVM DICTA.

Quid. II. Met.

Aspera crescit hœrens, omniq. a parte ferocis
Bella gerunt sentis, fretaq. indignantis vulgus
His votis nomen adorat.

Idem 3. Psal.

Vincitur ars, sentio, nec eam moderato balent
Virtus, ac votis si quos, possit opem.

Quid. ad Luianum.

Scilicet exiguo per cussa ex fulmine iuu,
Fortior ut possit claudibus esse iuu.

SIMILITVDINES.

Salomonis. Speciosa misericordia Dei in tempore
quasi nubes pluuiæ in tempore siccitatis. *Ecd. c. 25.*

D. Chrysostomi. Vt in certamine athletarum, ludores, calu-
gore, puluere, multo labore, periculis luctari oportet: sic &
in hac militia plurima pars, & omnia strenue ferre deest.

PC

POLYANTHOS

remissione pateret. Nam si ligatus cadit (hoc est enim tribulatio) multo magis lascive uiuens. *hom. 6. de penitentia.*

Tribulatio est spiritualis mercatura. Sicut pecunias colligere volentes, & hanc secularem exercentes mercaturam, non aliter propriam rem augere possent, nisi multa terræ marisque pericula sustinerent: necessarium est enim latronum insidias, piratarum incursum sustinere, & profus omnia, cum magna superne promptitudine, propter lucri expectationem, nullum capientes tristium senium: Eodem modo & nos diuitias hinc nobis confluentes, & spiritualem cogitantes mercaturam, gaudere decet & exultare, nec quæ videntur, quæ non videntur considerare. *homil. 64. de penit.*

Quod autem ignis, hoc animis tribulatio, fortes abstergens, facies mundos, claros reddens ac splendidos. hom. 66. de penit.

Basilis. Athletam, qui de rebus pulcherrimis contendit, in studio pietatis prodegerit, plagas aduersariorum spe coronæ sempiternæ generose ferre oportet. Nam in ludis & certaminibus, qui ad le palestræ labores accingit, minime cunctabundus, aut proprium dolorem respiciens, vltro in aduersarios percurrit, simul gloriæ ac victoriæ cupiditas incensus, omnis incommodi obliuiscitur: Sic idem studiosus, & si aliquid acerbitatis aut incommodum obuenerit, animi lætitiæ minime poterit amittere, quoniam (vt ait Apollolus) tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes non confundit. *Eccl. 1. Ali-*

tubi. *D. Augustini.* In re tribulatio fornax artificis est: si tamen aurum fis, & non palea, vt fordibus careas, non in cinerem conuertaris. *in Psalm. 30.*

Nunquid lucet aurum in fornace artificis? In monili lucebit, in ornamento lucebit: patietur tamen fornacem, vt purgatum a fordibus veniat ad lucem. Fornax illa, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc stat aurifex. In fornace ardet palea, & purgatur aurum: illa in cineres vertitur, à fordibus illud exurit.

mundus, palea iniqui, aurum iusti, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult aurifex, facio: vbi me ponit, tunc iubeo: iubeo ego tolerare, nouit ille purgare. Ardea licet palea, ad incendendum me, & quasi consumendum me: illa in cinerem vertetur, ego fordibus carebo. in Psalm. 61.

*In torcularibus animaduertimus quædam tria, pressuram, & de pressura quædam duo, vnum recondendum, alterum proieciendum. Fit ergo in torculari conculeatio, tribulatio, pondus: & in his oleum eliquatur occulte in gemellarium: amura publicæ & per plateas currit. Putatio, quia pressuræ abundant, tu oleum esto. Nigra tenebris ignorantia amura insulset, & illa tanquam per plateas proiecta, publicè iniuret: tu liquare in gemellarium. Oliua in arbore, quibusdam quidem temporibus agitatur, non tamen pressuris torcularibus ardetur: ideo vtrunque simul pendet ex arbore, & quod proficiendum est, & quod recondendum est. At vbi ad torcular & pressuram ventum fuerit, vtramque discernitur, dirimitur: & aliud appetitur, aliud respuit. *in Psalm. 80.**

*Ductiles tubæ, æræ sunt, tundendo producuntur. Si tundendo, ergo vapulando eritis tubæ, ductiles, ad laudem Dei productæ. Si cum tribularum, proficiatis, tribulatio, tunso, profectus, productio est. Quomodo sonat, quam situent sonum & dicit tuba ductilis, qui in tribulatione percussus gratias agit? Ecce, inquit fabryctor, qui in tribulatione percussus gratias agit? non perficiam, nisi tundam, tradam mallo tundendum: male sonabit, antequam produceretur: forte productus & factus tuba ductilis, laudes Domini sonabit, non blasphemiam. *in Psalm. 97.**

*Si aurum es, quid times paleam? quid times ignem? Simul quidem eris in fornace: sed ignis paleas in cineres verteret, tibi fordes tollit. Si frumentum es, qui times tribulam? Non apparebis, qualis antea eras in spica, nisi tribula conterendo à te separauerit paleas. Si oleum es; quid times pressuram præli? Non declarabitur species tua, nisi etiam pondus lapidis à te separauerit amuram. Verum tamen interroget se vnaquæque anima, & videat, si iuste patitur: profertur statera iustitiæ, appendatur amor mundi cum amore Dei. *De tempore Barbarico, s. 3.**

D. Hieronymi. Quomodo si a grotus & æstuans febribus, a quam frigidam postulet, & dicat ad medicum: Vim pallor, crucior, vror, exanimor: vsquequo medicæ clamabo & non exaudies? Et respondeat ei sapientissimus medicus: Scio quo tempore dare debeant, quod postulas, & non misereor modo, quia misericordia ista crudelitas est, & voluntas tua contra te petit: ita & Deus noster sciens clementia tuæ pondera atque mensuras, interdum non exaudiet clamantem, vt cum prober, & magis prouocet eum ad rogandum, & quasi igne excoctum, iustiorum & puriorum faciat. Quod intelligens Apollolus, secundum id, quod misericordiam consecutus est à Domino, ait: Sed non desicimus in tribulationibus. Et benedicit Dominum in omni tempore. Et scit, quod qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit: & gloriatur in labore & dolore, & cum Hieremias dicit: Tribulationem & miseriam inuocabo. Et quomodo aliquis inuocat Deum: Sic sanctus vir bellator inuictus ad exercendum se & probandum, tribulationem & miseriam inuenire desiderat. *in primam in Abacuc Prophetam.*

Gregorii. Nunc flagellatur iustus, etiam ut filius ad aeterna hereditatis patrimonium preparatur: in iustis autem ad debitam mortem cursum, effrenatis voluptatibus vitur, quia & vituli, qui mactandi sunt in liberis partibus relinquuntur: ac contra iustus a delectationis transitorie iucunditate retrahitur, quia & vitulus ad laboris viam deputatus, sub iugo tenetur. Negantur iustis hic bona terrena: quia aegris, quibus spes vivendi est, nequaquam cuncta, quae desiderant, a medico conceduntur. Dantur reprobis bona, quae petunt: quia desperatis aegris, omne, quod desiderant, non negatur. *In Job. lib. 21.*

Via est vita praesens, qua ad patriam tendimus: deo conterimur frequenti perturbatione, ne viam pro patria diligamus. Solent enim nonnulli viatores, cum amoenam fortassis in itinere prata conspiciunt, perpendi moras innectere, & a cepti generis recitidine declinare. Lectis autem suis Deus, ad se revertentibus, iter huius mundi asperum reddit: ne dum qui quae praesentis requie, quasi amoenitate vitae praesentis, obliuiscatur patria. *In Job. lib. 23. capite 22.*

Quantum profit hic pati, causa Dei. Vna calcibus rurditur, & in unum saporem liquatur: Sic oliva contusionibus expressa amuream suam deseri, & in olei liquorem pinguefit. Sic per triturationem cere paleis grana separantur, & ad porcum purgata veniunt, ita & quisque hic flagellatur, securus ad Deum venit: quippe eius rubiginem ignis tribulationis purgavit. *Homil. 15 de 40. super hoc. Exiit vir qui seminavit, &c.*

Gabrielis Paral. Fidelis medicus, ut in herario vniuersa concedit, quae appetit, aegro, de cuius salute spes habetur, multa negat: Sic Dominus reprobis abundantiam bonorum temporalium tribuit, ut quae bona egerunt in mundo isto mercedem recipiant: Aliis vero merces seruatur ad futurum saeculum, ne istis aeternis contententur. *In summa virtutum & virtutum, tract. 9. c. 2.*

Idiose. Sicut auctores huius mundi multa aduersa atque diuersa patiuntur: Ita neque seruis Dei omnia in hoc mundo prospere succedunt, ut in die malorum memores sint bonorum, ne pusillanimes fiant ac impatientes in aduersitatibus: & contra, in die bonorum memores sint malorum, ne extollantur. *De vera patientia.*

Sicut in medicamentis illa communiter sunt vitiosa, quae amara sunt: Sic mundi attritio, correptio aut tribulatio, quamuis fiscalitati ac carni sit medicina amara, tamen animae ac spiritui est vitiosa: subteritima medicina, quia retrahit hominem a peccato, ac facit se contentum praesentia, & accendit ad futura. *De vera patientia 5. 14.*

Sicut nauis per mare transiens multis ventorum impulsibus, multis aquarum fluctibus, multis denique piratarum insulibus subiacetur, nec nunquam antequam ad portum venerit, tuta ac secura iudicatur: Sic homo, quamdiu nauigat per mare istius anime ac periculoso vitae, semper de vna tribulatione in aliam iactatur, ac etiam ea iuste creditur, subito nouas tribulationes sentit. *Ibid.*

Sicut sagitta infixae cordi nostro non mouet ac impellit, ut in re aliqua remedium quaeramus: Sic tribulatio dolorem adfert cordi nostro, ac nos mouet ac impellit, ut in re alia solatium requiramus, scilicet in cogitatione boni aeterni. Scriptum enim est: Sagittae tuae infixae sunt mihi, & confirmasti super me manum tuam. *De vera patientia 5. 16.*

Quemadmodum filii a patre virgine ac plagis castigantur, non eueniunt ex adibus: Sic pater celestis corrigit etiam ac castigat variis tribulationibus filios suos, nec ex coelestibus tabernaculis dicit. Qui autem propter flagella & tribulationes huius mundi separantur ex domesticorum Dei consortio, non sunt sancti filii, sed serui. *Ibid. 5. 20.*

Laurentii Iustiniani Patriarchae. Sicut cera igni apposita emollitur, ac veterem imaginem imponens, nouam recipit: Ita corda ad ignem tribulationis apposita emolliuntur, deponunt pessima vitia, ac se reformant in nouum hominem. *In ligno vite, de patientia 114. c. 3.*

Gregorii. Ut arca Noe, quo magis abundauit aquae diluuii, tanto magis seruebatur: sic mansuetus animus, quo maiores erunt tribulationis aquae, tanto citius excellit. *Parte 2. serm. de omnibus sanctis.*

Thrueri. Quemadmodum operatio secundum Deum virtus dicitur: Sic praeter expectationem afflictio vocatur distractio. *In a. poph. 392.*

Vide ut. Aduersitas, Afflictio, Persecutio, Patientia, Tentatio.

Tributum.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

TRIBUTUM, Graece, *tribos, tribos, tribos, & tribos, tribos, o*, tributorum collector dicitur. Est autem tributum, quod principi

tribuitur pro generali regimine. Vespasianus reputatione & custodiae mercimonii. *et Rom. 13. lect. 1. fm.*

Tributum. Hebr. *Mas*, non tantum de pecunia minibus tribuendis accipitur, a vero & ab omni enim tributum & liquefacit tributarios.

Tributum a tribus dicitur, quod etiam dicitur a tributo. Tribus soluebat. Locus tamen in tres partes primo diuisus fuit, & tres portus partium, a Tiro Tario rege Sabinorum amato portus Ramnum siue Rammenium a Romano Tertio cumone. Sed postea aliae quoque vrbis partes a tribus appellatae sunt.

Tributa dicuntur priuatum pecuniae, quae tributunorum sanctione in publicum deferuntur. *rep. lib. 3. c. 7.*

Necque quies gentium sine armis, necque arma sine pendia sine tributis haberi queunt. *Tacit. lib. 1. c. 2.*

Dissolutionem imperii docet si fructus tributum tur, deminuantur. *idem. lib. 13.*

Disciplina impendendi est amare quod multum respública numum soliditatis accipit, si tributum sua confiterit. *Cassiod. lib. 9. ep. 9.*

q BIBLICI LOC. Tributum soluendum, *Matt. 17. 24. & 23. 17. Rom. 13. 7.* tributum in ore piscis reperitur. *Matt. 17. 24.*

q SIMILITUDO. Thrueri. Venter & hepatis priuatis percellitur dicitur: Et male agitur cum plebecula, quando eorum primatum alere libidinem aut fatum. *In epist. 88.*

Vide, Exactio, Princeps, Magistratus, Sacerdos.

Trinitas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

TRINITAS, Graece *trios, tres, & trinos*, Trinitatis nomen significat vnicum personam in tribus personarum in obliquo, quo ad eum respectum, si personarum nomen est a conuerso. *ex B. Thom. 1. part. 1. cap. 1.*

q LOCI BIBLICI.

Trinitatis opera extrinseca, quae vocantur, communiter personis, v. Vocatio ad munus aliquod & missio in mundum, a quo Christus missus dicitur. *Ysaia. 61. 1. Luc. 4. 18. 20. 21. Eph. 4. 11. Gal. 1. 1. Nunc Spiritu dicto, &c. 20. 28. Trinitatis personarum peculiaris actionum, a quo simul concurrentes, 1. Per. 1. 2. Trinitas huiusmodi. *Gen. 1. 26. & 18. 2. Exod. 3. 9. 6. 15. 16. & 4. 1. Iam. 2. 2. & 48. 16. 1. 16. Matt. 3. 16. & 10. 20. & 16. 13. & 28. 19. Luc. 14. 2. 16. 26. & 15. 26. & 16. 3. 1. Iam. 5. 7. de Trinitate & neotericorum Theologorum scripta est talogus ingens volumen concordes fessit. Ex Gregorii Nazianzenus & Augustinus nobis in ista tribuitores omittimus.**

q PATRVM SENTENTIAE.

Vbi quaeritur vnicus Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti, nec periculosis alicubi erratur, nec laboriosas aliquid fructuosius aliquid inuenitur. Non piget me, dicitur: nec pudebit, sicuti erro, discere. *Quisquis equi legit, vbi pariter certus est, pergat mecum, vbi pariter rat mecum, vbi errorem suum cognouit, rediens ad me, reuocet me. Ita ingrediamur simul charitatem ad eum, de quo scriptum est. Quare in eum. *1. de Trinitate.**

Qui hoc, id est, Trinitatis mysterium, vel ex parte lum & in aenigmate videt: gaudeat cognoscens Deum: agat: qui vero non videt, tendat per pietatem ad vnicam coccitatem ad calumniam: quoniam vnus est Deus. *Trinitas. lib. 6. de Trin.*

In summa Trinitate tantum est vnus, quantum in tribus & singula sunt in singulis, & etiam omnia in singulis & omnibus, & omnia in omnibus, & vnus omnia in omnibus, & omnia in omnibus, fulgentius.

Videmus solem in caelo currentem, fulgentius. Similiter ignis tria habet, hoc est, motum, lucem, & calorem, ergo, si porus, Antae, solem vel ignem, & etc. Trinitatem.

Aperte nunc videbimus, quomodo & vnum & vnus sunt, & indissolubiter tria vnus. *Greg. in Matt.*

ma autem & filius, est & natura, & substantia alterum: quandoquidem ipsa quoque per ipsum facta est, estque eiusdem nobiscum substantia. In iis, quae scripsit aduersus Orig. meminisse Theodoret. Dial. 2. fol. 149.

Lamblichi. Sicut lumen solis idem totum continuum est vbiq; neque potest in partes diuidi, neque alicubi claudi, neque a fonte proprio separari, neque miscetur aeri, licet adit: quippe cum nihil relinquat luminis, calore, athena, & effluente relicta: Ita cuiusque Dei lumen totum indiuidue, toti mundo penitus adest, licet parti cuidam praecipue vim suam maxime sibi accommodata concedat. De myster. fol. 187.

Procli. Sicut rationes quidem virtutum sunt differentes, vnum vero compositum cunctarum: neque fieri potest, vt sis iustitia particeps & temperantiae vacuus: vel duo haec quidem habeas, caetera vero non habeas: Sic & huiusmodi Trinitas sibi ipsi connectitur. Et omne quidem bonum simul & pulchri compositum est, & iusti, similiturque, de caeteris. De anima & demone.

Augustini. Attende candorem lucis, in caelo est, & expandit candorem per terras omnes, per maria omnia, & vtiq; corporis lux est. Si separas candorem solis a sole, separa Verbum a Patre. De sole loquor, lucerna vna flammula tenuis, quae non flari potest extinguitur, spargit lucem suam super cuncta, quae subsistent, vides lucem sparsam a flammula generatam: emissionem vides, separationem non vides. Intelligite fratres sic Trinitatem, Patrem, Filium, Spiritum sanctum, sibi cohaerere, & omnia opera vnius Dei esse haec Patris, haec Filii, haec esse Spiritus sancti. In 11. tract. 20.

Cum de fonte interrogati, non possumus dicere, quod ipse sit fluuius: nec de fluuiio interrogati, possumus dicere, quod sit fons, & rursum portionem, quae de fonte vel fluuiio est, nec fluuium nec fontem possumus appellare, tamen in hac Trinitate, aquam nominamus. Nam si quero, vtrum in fonte aqua sit? respondetur, aqua. Et si quorimus, vtrum aqua in fluuiio? nihil aliud respondetur, & in illa portione non potuit esse alia responsio: nec tamen eas tres aquas, sed vnam dicimus. Sicut in arbore radix non est nisi radix, nec robur nisi robur, nec ramos nisi ramos, possumus dicere. Non enim id, quod dicitur radix, potest dici robur & rami: n. c. lignum, quod pertinet ad radicem, potest alio enim transiit, nunc in radice esse, nunc in robore, nunc in ramis: sed tantummodo in radice, cum illa regula nominis maneat, vt radix lignum sit, & robur lignum, & rami lignum, nec tamen tria ligna dicantur, sed vnum: Aut si haec habeat aliquam dissimilitudinem, non possit non absurde tria ligna dici propter firmitatis diuersitatem. Illud certe omnes concedunt: si ex fonte tria pocula replantur, posse dici tria pocula: tres autem aquas non posse dici, sed omnino vnam aquam, quamquam de singulis poculis interrogatus, in quolibet horum aquam esse respondeas, quamuis nullus hic transitus fiat sicut de fonte: in flumina dicebamur. Haec autem propter visibilitatem vnitatem, corporalia exempla data: vt intelligatur fieri posse, vt aliqua tria non tamen singulata, sed etiam simul, vnum singulare nomen obtineant. Lib. de fide & symbolo, c. 9.

Citharam respice, vt musicum melos sonis dulcibus reddat, tria pariter adesse videantur: ars, manus, chorda: & tamen vnus sonus audivitur. Ars dicitur, manus tangit, chorda resonat. Nec ars, nec manus sonum reddunt: sed cum chorda pariter operantur: Sic nec Pater, nec Spiritus sanctus susceperunt carnem, & tamen cum Filio pariter operantur. Sonum sola chorda excurrit, carnem solus Christus accepit. Operatio in tribus constat: Sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio: Sic pertinet ad solum Christum caput humanae susceptio. De Domini incarnatione contra Iudaeos.

Gregorii. Est in arcuro, quod considerantibus possumus intueri: in septem quidem voluitur, & modo quidem tres ad summa elevant, atque ad ima quatuor superius erigit, & tres inferius premit: Sic sancta Ecclesia modo cum infidelibus Trinitatis notitiam, modo vero fidelibus quatuor virtutes quasi rotatu praedicationis, status sui speciem quodammodo representat. Lib. 23. mor. c. 29.

Lactantii. Cum & pater filium suum faciat, & filius patrem vna vtiq; mens, vnus spiritus, vna substantia est: sed ille quasi exuberans fons est: hic tanquam defluens ex co riuus: ille tanquam sol hic tanquam radius ex sole porrectus: qui quoniam summo Patri & fidelis & charus est, non separatur, sicut nec riuus a fonte, nec radius a sole: quia & aqua fontis in riuo est, & solis lumen in radio aeque: neque vox ab ore seungit, nec virtus aut manus a corpore diuelli potest. Cum igitur a Prophetis idem manus Dei, & virtus & sermo dicatur: vtiq; nulla discretio est, quia & lingua sermonis ministra est, & manus, in qua est virtus, indiuiduae sunt corporis portiones. Propriore exemplo vti licet: Cum quis habet filium, quem vnice diligit, tamen sit in domo & manu patris, licet ei nomen domini potestatemque concedat, ciuili tamen iure, & domus vna, & vnus dominus nominatur: Sic hic mundum vna Dei domus, & Filius, & Pater, quia vnanimes incolunt mundum: Deus vnus, quia & vnus est, tanquam duo, & duo tanquam vnus. Lib. 4. c. 24. de sapientia.

Tristitia.

DEFINITIO: ET ET

TRISTITIA, Graece λίσθη, vt in 2. libro opidi, tristior dicitur. Tristitia, Hebr. חסר, & hofeb a verbo Haisab, dolore & tristitia turbauit, moerore affecit. Cognationem habet ut, vulnerat: nam tristitia vulnerat & trahit autem tristitia, apprehensio discommoditatis vel volitio, nobis nolentibus euacuat.

Tristitia est passio animalis, media inter ducit quia sequitur timorem, & prior est ira, quoniam Thom. 1. 2. q. 26. art. 1. 2.

Tristitia inter omnes animae passiones maxime ducit eandem. 2. q. 37. art. 4.

Tristitia species sunt aegritudo, aegritudo & aegritudo. an. D. d. 1. c. 2.

Tristitia mortuum significat: dicitur enim Tristis quasi tritis, hic tristitia, hoc est, mortuus capitur etiam pro docto, vt tristitia philosophorum. Virg. Tristesq; lupini.

BIBELICI LO

Tristari immoderate propter temporum 12. v. 25. & 15. v. 13. & 17. & 22. Eccl. 10. v. 12. & 2. Cor. 7. v. 10.

Tristis Christus ob Iudaeorum coecitatem. M. nis dicitur, Luc. 18. & 23. tristis orat. Iacob. 5. v. 17. que ad mortem: Matth. 29. v. 38. tristis dicitur noxia. 1. Thess. 4. 13.

Tristitia duplex. 2. Cor. 7. 10.

SENTENTIAE BIBELICAE

Quasi tristes semper gaudentes. 1. Cor. 13. Quoniam & si contristati vos in quibusdam gaudio, non quia contristati estis, sed quoniam contristati estis.

Contristati estis secundum Deum. Quod est tristitia, penitentiam ad salutem subleuat. Inuadit autem a bono impio.

Nam contristati nulli, qui quod et moerore In moerore cordis languet spiritus. Noli esse pusillanimis in animo meo. Felix qui non habet animi tristitiam.

Tristitiam non des animae tuae, & non te consilio tuo. 30.

Tristatur aliquis vestrum: oret, aquae Iacob. 5.

Malum inducit.

Moeror in corde viri humillabitur. 2. bitur. Pro. 12.

Spiritus tristis exicat ossa. 17.

Sicut tinea vestimento, & vermis ligno. di. 25.

Dare siceram moerentibus, & vnum mo. 31.

Summa plaga est moeror animi. Eccl. 1. Tristitiam longe expelle a te. Multos enim est vilitas in illa. 30.

A tristitia festinat mors, cooperit tunc est ceruicem. In abductione permanet. Ne dederis tristitia: cor tuum, sed respice.

PATRYM SENTENTIAE

Memoria quasi ventis est animi, lenitibus dulcis & amarus. Augusti in lib. consol. de tristitia.

Nulla res ita inebriat, vt animi perpetuaretur hominem ad mortem, haec abominatio per Ioan.

Vis nunquam esse tristis bene vultu, dicitur bet. Hugo lib. 3. de animo.

POETARUM SENTENTIAE

Menandri, alias Philonem. Πάθος φθονος τοις πένθειν αὐτῶν ἄσπετος ἔστιν ἡ λύπη καὶ ἡ μωρία καὶ ἡ ἀγνοία. Πολλοὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκείνους ἐκείνους.

Αὐτὸς ἄνευ κέρτι δὴ δὴν ἔστιν ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀδύνατον ἐπιθυμιῶν.

Multorum malorum causa composita Tristitia, propter hanc etiam multos & agrum dicitur inuadit Interficiunt etiam aliqui seipsum.

PC

POLYANTHES

Sine tristitia viues, si neminem laeferis, omnesque iuues, iustitia vnumquemque proficiens: ab ea huiusmodi iucunditatis fructus colligitur. Sed inplorandus est Deus, ne ea nos laedant, quae praeter opinionem nostram accidunt, ut sunt morbis, morbi, aegritudines, & caetera huiusmodi. Aristotel. in quest.

Socrates virtutem sic coluit, ut nunquam vultum eius laetitia blanda vanitas exhillaret, nec tristitia vlla contraheret. Senec. de sen. orat.

Tristitia siue moeror est animi de malo praesenti contractio: vel de eo, quod iam habetur, praesenti perturbatio: est haec omnino laetitia contraria, eadem a Cicero aegritudo nominatur: comites mororis seu tristitiae sunt: fletus, plangtus. Affectio haec frigida est & sicca, ideoque inualefcit in frigidis temporibus, & locis, omniumque in iis, quae ingenium obtinent melancholicum, ut in autumnis & hyeme, & tempore nubilo, & de nocte, tum ad septentrionem, in quibus regionibus plures absumit moeror, quam in Hispania, vel Italia: tollitur moeror vel tristitia, vel malo sublato, vel reddito amisso bono, aut rebus laetis maioribus, absentibus, quas non plures aestimemus, quam illas, quarum absentia dolerebamus. Diluuntur iis etiam, quae tepescunt atram bilem, ut cibis calidis & humentibus, vino potissimum, de quo est in sacris literis, da vinum moerenti. Item: oblectamentis quoque vis vel auditus, ut caelo aperto, campis & pratis parentibus, musica, item, auertione cogitationis, ut in negotiis & narratiunculis lepidis, tecto iudicio, nempe reputatione, non est tantum malum, nec tanti esse, ut sic nos affligamus. Virg. lib. 3. d. anima.

De tristitia & miseria. DI. CXIII.

Francisci Petrarcha.

DOL.

Tristis sum. R. Refert, quae ex causa tristis sis aut letus. Ita enim ut alia multa indifferentia dixerim, quae leui momento possunt esse bona, vel mala. Tristitia nempe de peccato vili, modo ne de operationi surripenti clanculum manum der. At gaudium de virtute, deque memoria bonorum operum honestum, modo ne ingreffi se superbia fores pandat. Harum igitur passionum praemittentur cauae, vituperatio illic locum laudis inuaserit nunc, tu quid sis tristis cogita. D. Huius vitae miseria moeror sum.

R. Felicitas te laetificet alterius vite. Neque enim tam haec misera, estis profecto miserrima sit, quam illa est felix. D. Moeror sum. R. Mali huius tor radices, quae sunt, quae vno nomine. Aduersa dicitur de quibus & multa iam diximus. Erit te propium in querelas video, multa nunc etiam sunt dicenda. Est autem, quando nulla prorsus apparet causa, non morbi, non damni, non iniuriae, non ignominiae, non errorum mores, neque vllus omnino rerum talium & inopinus tumor, sed dolendi voluptas quaedam, quae moeror animam facit. Pectus eo functior, quo ignotior causa, atque ita difficilior cura est. Itaque hanc ceu animae scopulum, omni bellorum, ut dici solet, ac remorum auxilio fugiendam censet Cicero. Cui in hoc quidem, ut in multis assentior.

D. Praesens me miseria cogitatio moeror facit. R. Miseriam conditionis humanae magnam multiplicemque non nego, quam quidam integris voluminibus deseriuerunt. Sed in diuersum aspicias, multa iidem, quae felicem vitam ac iucundam faciant, videbis. Esti de hoc nemo haecenus (nisi fallor) scripserit, aggressusque aliquid defiterint, quod difficilem & constantiam scribentibus, steriliorem longaeque imparem materiam se fortitos intelligerent, eo quod humana miseria nimis multa prorsus euidenter emineat. Felicitas parua & latens stylo altius fodienda sit, ut ostendi possit incredulis. An autem, ut ex multis summam delibem, parua vobis gaudii causa est? Imago illa similitudo Dei Creatoris, humana intus in anima, ingenium, memoria, prouidentia, eloquium, tot inuenta, tot artes huius animo fabulantes, huius corpori, quibus necessitates vestrae omnes diuino beneficio comprehendae sunt, tanta quoque oportunitates, necessitates, & tam variae rerum species non necessitati tantum vestrae, sed oblectationi seruendum miris & ineffabilis modis, tanta vis radicum, tot herbarum succi, tot florum tam iucunda varietas, tot odorum, & colorum, & saporum, ex contrariis orta concordia, tot animalia caelo, terris ac pelago, non nisi vestris vltis, dedita, hominisque solius ad obsequium creata. Nisi enim peccati iugum sponte subuideris, omnium, quae sub caelo sunt, dominium habereis. Adde collium prospectus, apricationes vallium ymbrosos salus, argenteaeque Alpes, & repentina littora. Adde tot salubres scatebras aquarum, tot sulphureos fumantesque, tot nitidos & gelidos fontes, tot insulae & circumfusa terris maria, tot amnes assidue mobiles, & immobilis stabilitate certissimos regnorum fines. Adde lacus maris amulos, & stagna iacentia, & riuos inrer montium conuexa praecipites, & floreas ripas, riparumque thoros & prata recentia riuus, ut Virgilius ait. Quid sonoris littoribus, spumantes scopulos, atraeque rosida, & flauescens agros, & vineta gemmantia, & commoditates vrbium, & ruris oia, & solitudinum libertatem. Quid spectaculorum omnium lucidissimum, & angustissimum

SSSSS 4

finum

Menander.
Tristitia siue moeror est animi de malo praesenti contractio: vel de eo, quod iam habetur, praesenti perturbatio: est haec omnino laetitia contraria, eadem a Cicero aegritudo nominatur: comites mororis seu tristitiae sunt: fletus, plangtus. Affectio haec frigida est & sicca, ideoque inualefcit in frigidis temporibus, & locis, omniumque in iis, quae ingenium obtinent melancholicum, ut in autumnis & hyeme, & tempore nubilo, & de nocte, tum ad septentrionem, in quibus regionibus plures absumit moeror, quam in Hispania, vel Italia: tollitur moeror vel tristitia, vel malo sublato, vel reddito amisso bono, aut rebus laetis maioribus, absentibus, quas non plures aestimemus, quam illas, quarum absentia dolerebamus. Diluuntur iis etiam, quae tepescunt atram bilem, ut cibis calidis & humentibus, vino potissimum, de quo est in sacris literis, da vinum moerenti. Item: oblectamentis quoque vis vel auditus, ut caelo aperto, campis & pratis parentibus, musica, item, auertione cogitationis, ut in negotiis & narratiunculis lepidis, tecto iudicio, nempe reputatione, non est tantum malum, nec tanti esse, ut sic nos affligamus. Virg. lib. 3. d. anima.

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

non admiseris, sed nec omnib. ostenderis, Se-
morbis.
si tibi incommo. videris. Ibidem.
enua suspicio. Ibidem.

simum stellantis cœli ambitum incomprehensibili celeritate volu-
bilem. Inque illo fixæ & rantes, quas dicitis seu vagantes stel-
las, solem imprimis, ac lunam clarissima mundi lumina (vt Maro
ait) seu hic lucidum cœli decus (vt Flaccus ait) hunc terræ fruges,
hinc vigor animarum, hinc varietas tempestatum, hinc nos an-
num, hinc menses, & dies & noctes & momenta metimur, sine
quibus vita fastidium non careret. His accedit corpus licet caducum
& fragile, imperiosum tamen aspectu, serenumque cœlestium, a-
ptumque cœlestibus contemplandis. Accedit immortalitas ani-
mæ, & ad cœlum iter, ac pretio exiguo merces inextimabilis, &
que in finem sciens distuli, quia tam magna erant, vt per me illa
non capere, nisi fidei magisterio didicissem, & resurgendi spes, &
hoc ipsum corpus post interitum, agile quidem lucidumque & in-
uolabile multa cum gloria reassumendi, & quod omnem non hu-
manam modo, sed angelicam dignitatem supereminet: ipsa hu-
manitas sic coniuncta diuinitati, vt qui Deus erat, homo fieret. I-
demque vnus numero perfecte duas in se vnitas naturas inciperet
Deus & homo, vt hominem Deum faceret factus homo: ineffabi-
lis Dei pietas atque humilitas, summa hominis felicitas ac gloria,
alium vndique occultumque mysterium, mirum & salutare com-
mercium quod, nescio, an cœlestis, sed profecto mortalis lingua non
æquat. Parum ne tibi autem vel hoc vno nobilitata conditio hu-
mana, parumque expurgate miseria videatur? seu quid oro altius,
non dicam sperare sed optare, sed cogitare homo potuit quam vt
esset Deus? ecce iam Deus est. Quid iam restat, oro, quo vota
vestra suspirent? nescio reperire quid, sed nec fingere mauius a-
liquid relictum? Certe quum ad salutem salutem se diuinitas incli-
nat, non aliud cum possit, nisi humanum corpus, humanamque
animam assumptæ, ne angelicæ speciei ascribi voluit, sed huma-
næ, vt sic quantum te Dominus tuus amet, agnoscas & gaudeas. I-
ta enim vt præclare ait Augustinus, demonstrauit carnalibus & non
sensibus intueri mentem. Virtutem, corporeisque sensibus dedit,
tam excelsum locum inter creaturas habeat humana natura.
Quid, quod idem ipse vos, qui hæc sua dignatione tam misera
Angelis quoque præterat, ipsos vobis Angelos custodes adhibuit,
vt modis omnibus vestram inter creaturas excellentiam demonstra-
ret? At nempe Hieronymus, tantam dignitatem esse anima, um,
vt vniqueque ab ortu suo habeat Angelum sibi ad custodiam depu-
tatum. Paterna vere & plurquam paterna de vobis Deo cura est.
Ecce dictum Saryrici parumper inlectam: Vere chatior est illi
homo: quam sibi. Quis hæc inter tristitia locus aut querela?
non natura igitur vestra, sed culpa mœstos vos, & querulos facit.
D. Mœstum me originis vilitas, & vitæ breuitas, & finis incertus
facit. R. Multa studio conquiris, vt mœstus sis, contrario in-
standum erat, vt honesto gaudio lætus esses. Noui autem mœros,
cupide malis vestris incumbitis, proinde quod ad vtilitatem origi-
nis attingit, aut corporis fedritatem, quicquid quorumlibet inge-
niis acueratur est, non solum admota resurrectione illa, quam ve-
ram mortalium fides sperat, & glorificandorum corporum nobili-
tate delinitur, sed præsentem etiam decore minuitur, interque om-
nia diuina manus opera singulari quadam hominis maiestate.
Nam quid ortus obsecratis humane detrahit dignitati? nonne
fœda e radice proceræ frondensque arboris, herbosum solum gra-
ui vmbis veliunt? Nonne fœditissimo fimo segetes lætæ humi?
nec fastidiatur origo vilissima rei optima, vos segetes Dei estis in a-
rea iudicii ventilande, summique patrisfamilias in horreo repo-
nende, terrestri fuerit origo, quantumquā nobilis ac cœlestis ex
parte sit, sed fuerit qualiscunque origo, quantumlibet difficile in-
crementum, sedes vltima cœlum sit. Qui illa nuditas imbecilli-
tasque corporea, multarumque rerum, grauis indigentia, que hu-
manæ conditionis infamia ascribuntur: Variarum nonne arti-
um, ac multiplici remediorum supplementur? Variarum nonne arti-
um hominis, quam miseriam trahi possit, quod amantibus ceteris
ratione carentibus præualidam cuium, vnguesque & villos mæ-
ter natura prouiderit, homini vnum reperiendum omnium contu-
lerit intellectum, vt illa scilicet alieno, hic suo quodam proprio &
interno præsidio tutus esset, cetera quantum nascentibus obtigis-
set, & non amplius vnus hic tantum haberet, quantum videndo,
mentandoque sagaci assensu possit ingenio. Sic ferus dominus,
ac bubulis si quid forte tibi nobilis largiatur, suam cui, ne porci-
unculam assignat, vxori nihil aut filio, vt illi hoc tantum, hi pro-
eorum plus minusue percipiant, sic illis frænum præponitur, his
libertas. Animantibus igitur, que vel seruo, vel scabie depilata,
aut caligantia oculis, aut pede clauda conspicimus remedi nihil
est, nisi ab homine conferatur. Homo autem per se nudus inge-
nie debilitates equo aut naui fertur, aut vehiculo, aut auxilianti-
bus bacillis innititur. Denique modis sese omnibus adiuvat ar-
tollitque, quin amissis artibus pedes ligneos, manus ferreas, naso
certos fabricari didicit, & fortuitis casibus obstat. Valentudinem
fatiscentem medicaminibus erigit, gustumque torpentem saporibus
excitat, visum languidum ocularibus refouet, qua te in ma-
toribus vestris acutius cogitasti, qui vasculis vitreis aqua plenis (vt
Seneca meminit) ytebantur, prope delectabilis nature ludus blan-

da parens ac benigna, quod hunc filio
cum tristem fecerit, conforatur. Quis
camelus, leo, tigris, pardus, & similia
cum senectute, contemnentur, solum
nio, succumbunt morti, solum
hominis solus est propria, & venerabilis
riolum ac felicem facit, transferens, non
mam an malia quedam robustiora sunt
ciora, quedam sensibus vegetiora, nullum
Nullum cuius par cura creatori fuit.
figuram, effigiemque sydeream. *Pro-
lus cetera terram: Os hominis subleua-
lustris & erectis ad sidera tollere vultus*
dictum prius à Tullio. Dedit oculos, dedit
secretæ animi reuerent, dedit rationem
lachrymas; dedit risum, affectum signis
uis ad argumentum miseria quædam
sus argumtus sit. Ortus enim statim
non ridet, id vel maxime prudens animal
scium, non quidem finis, quem vinctum
co, sed difficile; quod ingressus est
rum. Denique quod quoduncque robore
locitas, quæcunque opportunitas, quæcunque
quos ad fixum cogit. Vrios vngues
& infinite id genus, quæ cūi non traxit,
uaui, retribuit maria, canibus sylvæ,
stravit, & quibus cum nullum erat
nas voces intelligere; & humanis
mni nature parte partum aliquid.
bi bos arat. Non est tibi equi celerris,
lat. Non est tibi herodi volans, sed
est tibi elephantis, aut camelus molis
sarcinam. Non est tibi ceruicornum, non
la, sed illi hæc tuo nomine possident. An
inopes talium dicunt, haud inlegans repositi-
ducis, habere ista hominem nolle, sed hæc
& hæc quidem modo breuiter, parum
licè dixerim. Ad agritudinem vero
sophi appellant) & depellendam, & traiectionem
proderit nosse, quid de primo Cicero in
differuit, quid de secundo Seneca libro
quillitate composuit. Festinam quendam
tam non vacat vniuersa complecti. Pro
vulnus, ostentique medici animorum, quos
unt, vi queas. Iam tria illa, que viximo
quidem digna credidi, quando & aegritas
qua magna pars huius seculi colloqui noluit
& asperitatem ipsam breuitas lenire debet, ac
tum vite finem statuit natura, vt præsentem
crederetur.

§ APOPTHEGMATA

Socrates rogatus, quomodo quis vitam
respondit, fieri non posse, vt qui in ciuitate
hominibus conuersatur, non aliquando tristitiam
Serm. de dolore & tristitia.
Platarchus. Vt thoraci tumant, ita tristitia
nem inducendam esse dicebat. Item: Viam
dam, vitam vero tranquillam, ead. *Serm.*
Choricus. Immoderatum gaudium læpsum
bat, & immoderata voluptas (inquit) acceritatem
cit. *ibid.*
Epiethus. Si vis, inquit, tristitia vacare, que
ma, veluti iam accidit. Item, Sapientia que
absentia, ed gaudet presentibus. Item, Peccator
quis hosti tristitiam excitare possit? respondit
paret, vnquam optime viuat. *In eunior & dicit.*
Vosidippus nullus hominum (inquit) line
git, neq; fortunatus ad finem vsq; manfit. *Amo. 7.*
Seria.

§ SIMILITVDINES.

Salemonis regis. Vt vestem tinca, & lignum
tristitia lædit. *Prov. 25.*
Chryssostomi. Quomodo vermibus lignum
minut: Sic tristitia de peccato nata (est enim peccatorum
Deo mulieri: In dolore paries filios) peccatorum
tiam inducit. *Homil. 7. rom. 7.*
Sicut nubes quedam condensata, & subter
rens, omnem retroflum splendorem auertit.

PC
POLYANTH

Tyrannis, Tyrannus.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Tyrannis, Graeca dictio est, τυραννις, 66, η. Et est dominatus vnus ad proprium commodum secundum Aristot. l. 4. Politico

Tyrannus est, qui, quod sibi conferens est, intendit, Rex vero, quod est vtile subditorum. ex Arist. 1. Ethic.

Tyrannus apud antiquos etiam pro bono principe accipiebatur. Virgil. Partem mihi pacis erit dextram terigisse tyranni. Vnde deinde obtinuit, vt pro eo demum poneretur, qui dominatu crudeli abuteretur. Tyrannus fit tyrannicida, qui tyrannum inter acit.

Tyrannis & tyrannus, Hebr. est vox media, quae pro ratione dominationis & dominantis in bonam vel in malam partem sumi potest. Moschel, Mimschal, Memschalah, Memsheleth, idem est ac Latini Dominium, Dominatio, imperium, potestas; à verbo Maschal, Imperari, dominus est, dominium habuit, & vt plurimum intelligitur de imperio monarchico, aut de Dominatione praepotens hominis. Tribuitur quoque sermone, significatque sententias authenticas & graues dicere, vt sunt ad gra, apothegmata, prou. bñ, parabola, quae cum molesta & quadam & imperiose profertur, atque vulgari modo loquendi praepollent. Hinc Graeci euphonia causa mutantes mem. Hebr. in bctā, literam eadem instrumenti, dicunt מְשַׁחֵם, id est, regno, dominor, βασιλεύς, rex, &c.

BIBLICI LOCI.

Tyranni imago, Prou. 28. n. tyranni Dei voluntate praesunt, Jerem. 27. 8. tyranni arguuntur, Psalm. 14. 4. tyranni merui volunt, Esa. 19. 13. aliquando subditos timent, Marth. 14. 5. tyrannorum furorem fugere licet, Exod. 1. 25. tyrannorum merces, Esa. 33. 1.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit, quod reuert, possit de tenebris ad lucem, circumspiciens vndique gladium. Cùm se mouerit ad querendum panem, nouit, quod paratus sit in manu eius tenebarum dies. Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum. Job. 15.

Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis, & firmabitur iustitia thronus eius. Prou. 25.

Leo rugiens, & vrsus eluriens, princeps impius super populum pauperem. Ibid. 28.

In multiplicatione iustorum laetabitur vulgus, cum impij sumptu principatum, gemet populus. Ibid. 29.

Oportet enim illis sine exultatione quidem superuenire interitum exercentibus tyrannidem. Sap. 16.

SENTENTIAE POETICAE.

Claud. Bello Gild.

Infusa terribilis cinis, mortentibus heres,
Vrginibus raptor, thalamis obscenus adulter,
Nulla quies oritur prada cessante libido,
Diuitibusq; dies, & non metuenta maritis,
Quisquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso si criminata desunt,
Accitus conuicta perit, mors nulla refugit
Artificem, varios succos spumalq; requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota noueris
Gramina, si quisquam vultu praesentia dasmet,
Liberisque gemat, dapibus crudelis in ipsi
Emicat ad nutum strigto mucrone minister,
Fixus quiq; toro iacta formidare libat
Carnifices epulas, merentiq; pocula pallens
Haurit & intencos capiti circumspicit enses:
Spendet Tartareo furi alii mensa paratu,
Cade madens, atrox gladio suspecta veneno,
Vt vno calescit a Venus, tum fauor ardet
Luxurios, mixtis redolent conguentia coronis,
Criminos inter famulos pubemq; canoram
Ornat ut iubet ire nurus, nuperq; peremptis
Arridere Viri, Phalarim, tormentaq; flamma
Profuit, & Siculis mugitus ferre iuuenis,
Quam tales audire choros.

Sen. Oed. Act. 3.

Qui sceptrā duro seuus imperio regit,
Timet timentes, metus tu auctorem redit;

Sen. Herc. fur. act. 1.
Qui morte lentio: luere supplicium
Nescit tyrannus esse, ducor a vrbis.
Miserum vita perire, felixm iube
auct. 10.
Ad generam Cereris sine cade & volu
Descendant reges: & sicca morte tyran
Sen. Herc. fur. act. 7.
Vidi cruentos carcere includi Duce,
Et impotenti terga plebeis manna
Scindi Tyranni.

Val. Flaccus.
Nec vulgi cura Tyran
Dum suasit modo i
Claud. 4. Honor.
Qui terret, plus iste timet, fore ista tyran
Conuenit, iuuideant claris, forte tyran
Munit gladiis vixant, sepiq; Senec
Ancipites habeant arces, trepidus, an
Sophocles in Aiacitru
Tyrannus bene colere non facit.
Iulien. Sat. 4.

Sed quid violentus auro tyrannus
Cum quo de pluuio aut altibus, auro
Vere locuturi fatum pendebat auro
Quicquid conspicium palcerunt,
Res: fisci est, vbi cumq; nata.

Boet. de philol. consol. 1. 1.
Quid tantum miseri sero tyrannus
Mirantur sine viris furentis:
Nec speres aliquid ne extimescat.
Es armaveris impotenti tyran.
Ac quisquis trepidus paret vel optat,
Quod non sit stabilis, fugi, iuris
Abiecit thyrnem loqui, moras
Necit, qua Saleas irabi catenam.

Ex Graeco quodam
Tyrannos dicit πάλαι & οὐδὲν
Τὸ μὴ πρὸς πῶν ὄν, τὰ δὲ κινεῖται
Vultu tyrannus est quidem latissimus
Inuis dolores sed fouet grauisim.

PHILOSOPHICAE ET SENTENTIAE.

In vita tyrannorum nulla fides. Cic. lib. de off.
Nulla nobis est societas cum tyrannis,
Nec contra naturam est spoliarie
honestum est necare: Atq; hoc genus perficissimum
minum communitate exterminandum.
dam amputantur; si ipsa sanguine & tanguntur
runt, & nocent reliquis partibus corporis: sic
feritas; & immanitas belua à communitate
corporis segreganda est. idem 1. 3. Offic.

Tyrannus sibi ipsi conferens interitum, iterum
uitas monarchiae tyrannis. In tyrannide nihil
est. Idem.

Ciues custodiunt armis reges, tyrannos
Nullae leges tyrannis securitatem praestant.
Graec. lib. 7.

Qui vi obtinere possunt quod volunt, non
dum esse. Tac. l. 1.

Is qui tyrannicam adepti sunt potentiam
vtilis est, nihil amicum quod metuendum
poris opportunitate amicos aut hostes esse
bro 6.

In tyrannidis nulla est fides. Dionys. Halic.
Tyrannorum cupiditates sunt infinitae:
quae metu non cohibentur. Idem. l. 2.

Quis tyrannus eos sibi ducit inimicissimos
cinantur. Polyb. hist. lib. 8.

Atrocitas ipsorum vitae plicum commode
fertur, quod cum eiusdem generis sint, nihil
rum perditio maiorum culpant tyrannos, si
huic modo alteri pateat: ipsos enim immitte
ditionis eosdem habet magistros, qui plurimum
eum, qui quam minime us sequatur. Plat. de Rep.
Quemuis potius quam tyrannum Plat. de Rep.
ae sermonem ad iustitiam conuerto, beatiss.
inultorum & tyrannorum esse vitam
Dione.

Qui immodice sua in omnibus rebus
que beneuolentiam veram, neque fecundam
quantumvis palam ficto studio homines

PC

POLYANTH

men ipsa aliqua regula, aliquo freno, aliquo termino gubernatur.

Acceptius praestantiusque tyrannus depulsoribus, nihil est: quorum gratia eo demum auctor erit, si modesti ipsi atque abstinentes sint. Quippe humanae mentes, frustratae boni spei, aperiunt offenduntur, cum mutato rectore flagitioso arummarum vis manet, Aurel. Vlt. lib. de Caes. lib.

Accidere plerumque solet, ut imperia non diu maneat a iudicibus qui ea rapuerunt: sed auolent cito, quaeque aufugant, tanquam si paulatim dominos ipsos incipiant agnoscere. Constant. Mansf. Annal. pag. 79.

Tyrannus quasi seminarium in se continet crudelitatis, & hominum iniurias scelerisque complectitur. Polyb. l. 2.

Tyrannus etiam tempore pacis capere & summis afficere cruciatibus, optimum simul atque honorificum est. Id eod. lib.

Nullam spem salutis nisi in subditorum diffidio inter se ac mutuo diffidentia habet tyrannus. Plutarch. in Diene.

Nihil timidius est tyranno. Idem, in Arato.

Nullus est qui non videat manifeste ex plebis adulatione omnem tyrannum fieri: & compendiosissimam esse viam ius qui civitatis libertatem opprimere volunt, eam quae per fauorem pessimorum circumducit ad potentiam. Dionys. Halic. lib. 6.

Ut facientes sceleribus promptus, ita assilens quae facit insolens est. Tacit. Annal. l. 15.

Tyrannum longa praedecessorum serie timentum non manus subditorum, sed sua immunitas, sua luxuria ceruicibus publicis depellunt. Idem hist. lib. 1.

Sub tyranno inertia pro sapientia est. Idem, in vita Agric.

Optat mundi generale seruitium: causas praesens non requirit, sed quicquid commiserit, hoc punit esse legitimum. Arbitrium sui brachio metitur, superbia licentiam facit, ius fasque contemnens, item se exhibet naturae cunctorum. Quoniam necerit hic odium, qui in commune omnium se approbat inimicum. Iorn. in lib. reb. Getic.

Ego felicem non existimo eum qui populi sui facultates diripit, eam ad rem semper sycophantas subornat: & ipse eos accusat, si alii non inuenierit: & aurum ex vniuerso terrarum orbe coactum sibi soli recondit: & vrbes spoliatas eo redigit, ut constituta tributa haud facile pendere possint. Suidas, in Leone Macell.

Modico is imperio non contentus erit, qui amplissimum auctoria ac sceleris parari posse confidit. P. Iovius, hist. lib. 13.

Tyranni opus est suis malefaciendo, cum terrore imperium exercere in inuitos, & mutuo odio cum subditis indefinenter versari: contra, Regis proprium est, omnibus benefacendo, cum illiberalitate atque clementia sponte subiectos gubernare, in mutua mutue semper beneuolentia ac charitate vivere cum ciuibus. Polyb. lib. 5.

De occupata tyrannide. DIAL. XV. Francisci Petrarcha. GAV.

Inuasi tyrannidem in ciues meos. R. Rependisti dignam vicem stultis amantibus, illi te aequo altius exultent, illo tu iniquo illo seruiti deprestiti. G. Tyrannidem arripui. A. Absulisti libertatem alius, securitatem tibi, requiem vtriusque. G. Tyrannidem conticuit sum. R. Statum cito laboris, euentus ambigui, sed ut plurimum infelicis. Non te ad historias veteres atque externas mittam. Quis Pharaei Alexandri exitus nesciat? Quis Dionysii Syracusi? Quis Agri gentini Phalaridis? Quis Hannonis Poeni? Quis Elearei Phalaris? Quis Hipparchi denique Atheniensis, quem occidit immortalis gloria interfectores fuit, Non ad recentiores atque domesticos. Cassium Melumque, & Manlium Romanos ciues, Catilinam quoque, & Gracchos; & Apuleium, non tyrannos quidem, sed tyrannidem affectantes, inque impiis conatibus deprehensos, ceptoque prohibitos atque oppressos. Non postremo ad illos, qui maiores non meliores, iusti vero imperii, truce[m] texere tyrannidem atque inuultam. Carum scilicet ac Nerone[m], Domitianum, & Commodum, ac Bassianum, reliquosque eius ordinis solo nomine principes, quorum mens tyrannica, ac tyrannicus finis fuit, sed ad alios, quos a uorum patrumque memoria, seu etiam quos aetas ac regio praesens videt. Hos ego, ne distantibus te fatigem, circumspicere & contemplari iubeo, videbis, vilitatum & communem tyrannorum exitum, aut gladium, aut venenum, vereque illud a Satyrico dictum dices: Ad generum Ceteris sine cade & vulnere pauci Descendant reges & sicca morte tyranni. G. Tyrannidem in ciues exerceo. R. Praedam atque carnificam auro implendus & sanguine, auri sitiens monedula, tenaxque, nec missura cutem nisi plena cruoris hirudo, sed qua fronte, quoque animo, seu sanguine illum fundis pro quo seruando, si homo esses, sanguis tuus vitro tibi fundendus erat, seu ciuibus tuis aurum rapis, quod diris praedonibus largiaris, spolians, qui tuis pacem opibus fuissent, ditantque, a quibus omni ingenio extorquendum legis, sic maiorum vel exempla vel monita viluerunt. Sed hoc pessimum habet tyrannorum vita: ut quibus sciendum est, metuant semper, fidantque, quibus fidei nihil est, totumque hoc malum hinc impertus iurogate iniuria faciunt, hinc indignis erogata beneficia, & ambicione

ad greges vestros custodiendos non canes dedistis, sed homines...

fiunt ciues, qui tyranni seuitiam semper formidant. lib. 2. c. 1. de Regis instr.

Plurim, cerui cum arrextis aures, acerrimi auditus sunt: cum remiserunt, surdi. Ita principes si quid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid seculi, quantumuis clames non intelligunt. Lib. 8. cap. 33.

Fermea triticum arrodunt ea parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quod ministris perpetuo stantur, premittit: ne si emergerint, tædio scrupulis relinquunt aulam. Lib. 11. cap. 30.

Crocodylus inuidium alioqui & perniciosum animal, tamen Tenyritas adeo metuit, vt ad vocem etiam expauescat: Ita tyranni cum omnes contemnant, tamen cruditorum literas submittunt. Lib. 8. cap. 25.

Aspis, pestilentissimum malum, non vagatur, nisi cum compare: ea interfectorem pertinacissime persequitur, Ita tyrannum aut alium tyrannidis successorem adiungunt, ne dehi vitor, qui acciderit. Lib. 8. c. 23.

Cæcoblepas & basiliscus solo aspectu necant, maxime si oculos intueare: Ita tyranni nonnulli solo oculorum coniectu nonnullos ad laqueum addigunt: at formosa mulier, & impudica, perit in intuitu. Lib. 8. c. 21.

Aquilurum pennæ quoque aliarum autum pennis admixta, eas deuorant: Ita tyrannus penitus inuicta vis est spolians plebis, vt mortui quoque aliqui auferant. Lib. 10. c. 3.

Quemadmodum agricola non incidit spinam, priusquam asparagum inde cepit: & Libyes non arde incendunt armentum, quam thus collegerint: Ita Deus non excidit genus regum pestilentis, priusquam hinc fructus aliqui bonis conuergerit. Lib. 28. c. 8. & plus.

Crocodylus patitur trochilum auiculam carpere eam se fauce suis non illius amore, sed sua ipsius causa: repugnat enim rostro suo illi: Ita tyranni, etiam si quid alicui concedunt, semper ad suum referunt commodum. Lib. 8. c. 25.

Erasmi Roterdami. Si tyranni quæ vim imaginem, leonem, vulpium, lupum, aut aquilam cogita, que lanatu viuunt, ac præda: vt quoniam intelligunt se omnium odii obnoxia: omnium insidiis peti, præruptis locis se continent, aut specubus, & solitudinibus abduunt se. Nisi quod horum quoque seuitiam superat tyrannus. Dracones, pardi, leones, cæteraque immanitatis amantia crimine animantia, à suo genere temperant, & tuta est inter feras similitudo morum. At tyrannus homo in homines, quis in ciues potissimum feritatem suam exercet. De instrum. Principis.

BIBLICA EXEMPLA.

Tyrannorum nequitia & crudelitas. Exempla: Gigantes, Gen. 6. 4. Nemrod, 10. v. 8. Nouus Pharaon, Exod. 1. v. 10. 11. 16. 12. & 5. v. 2. & 6. 7. Adonibezec, Iud. 1. 7. Abimelech, 9. 5. & 22. ver. 17. & 27. ver. 1. 2. Iesbi de Nob, 1. Sam. 21. 16. Ierooboam, 1. Reg. 13. 4. Iezabab: 10. 1. Achab, 22. 26. Manasses, 2. Reg. 21. 16. Sennacherib, Tob. 1. 21. Nabuchodonosor, Iud. 2. 5. Dan. 2. ver. 11. 12. & 3. 9. Hofiermus, Iud. 3. 8. & c. Aman, Esth. 3. 6. Hofi s Davidis & Ecclesie, P. salm. 2. 2. & 32. 14. & 69. 13. & 80. 14. & 119. 2. 3. Sedechias & Principes eius, Ierem. 38. 9. & 6. Rex Babylonicus, 39. 6. Antiochus, 1. Macchab. 1. ver. 25. 26. 63. 2. Macch. 6. ver. 39. 30. & 7. 1. Demetrius, 7. 1. & c. Ysaiphon, 13. ver. 15. 16. Andronicus, 2. Macch. 4. 34. Rex Ptolomæus, v. 46. 47. Herodes Alcanonita, Mat. 2. 16. & 14. 7. 9. 10. Marc. 6. v. 26. 27. Pilatus, Mat. 27. 18. Herodes tetrarcha, Luc. 23. 8. Herodes Agrippa, Act. 12. 9. 1. 2. Magistratus Iunius, 16. v. 22. 23. Festus, 24. 27. & 25. v. 9. 12.

PROFANA EXEMPLA.

Perside liberata à secda Magnorum tyrannide, cum inter septem tyrannidas de rerum summa consuleretur: & Otanes quidem democratiam: Megabyzus aristocratiam, Darius vero Aristaspis F. regium statum amplectendum censuisset: Dario reliqui quatuor assenserunt: qui paulo post aliu equisonis Oebæis Periarum rex fuit electus. Herod. lib. 5.

Cum Hyperius Agamemnonis filius, qui postremus Megaris regnauit, propter superbiam & crudelitatem à Sandione occisus fuisset: non esse amplius vni parendum, Megarenses censuerunt, sed antiquos magistratus, qui vicissim summæ rerum præsentent, creandos. Pausanias in Artici.

Mardonius Gobra F. Darii gener, in Siciliam cum exercitu profectus, cæcis tyrannus, popularem ibi statum in ciuitatibus constituit. Herod. 1. 6.

Viguit in Rom. ciuitate Tiberii & Caii Gracchorum summa nobilitas, ac spes amplissima: sed quia statim ciuitatis conati erant conuellere, insepulta cadauera iacerunt, supremisque humanæ conditionis hono filius Gracchi, & nepotibus Africani defuit. Quintianam familiares eorum, ne quis Republicæ inimicis amicus

TTTT

contuocati... in causam... ubi peruenit... a communi... dicitur...

Similitudinæ. Sicut bestia, quamuis sit naturaliter saua, tamen si non fuerit non se facile super hominem iactat: Si autem homo vel aliqua bestia, sanguinis acceperit guttur, iam si vi...

Quemadmodum feræ reti declinantes, in angustiam recipiunt: Ita & tyrannus est videre recedentes ex...

Quemadmodum quis, cum neq; lanam portet, neq; alium generis, quam primum deprhenditur manum...

Quemadmodum si etiam summam diligentiam adhibeas, tamen si...

Ut hyeme sol, & phœax coagulatum, atq; alia pessima...

Quemadmodum ludi literarij manumiac verberibus nimis in pueros seuitunt, hebetiores...

amicus esse vellet, de robore præcipitati sunt. Val. Max. lib. 6. 3. ex Plur.

P. Mutius Tribunus plebis tribunos collegas (suos) qui duce Spurio Cassio id egerant: vt magistratibus non subrogatis communis libertatis in dubium vocaretur, viuos cremavit: vnus tribunus eam poenam nouem collegis inferre ausus est, quam nouem tribuni ab vno collega exigere exhorruissent. Theat. Livius. fol. 3473.

Seiastus homo potens apud Tiberium Cæsarem & Iulium Cæsarem cum Druso aliquando aliam dedisset, eaq; de causa, & Drusum & ipsum Tiberium sibi magis oportunum fore: per quosdam ministros & uxorem Iuliam stupro sibi cognitam, venenum ei propinauit. Eum tandem Tiberius ad magnam auctoritatem euectum, desponsaque Iulia Drusi filia, curauit à Senatu capitis condemnandum: e-iusq; cadaueri per triduum proiecto vulgus insultauit: deinde in Tiberium proiecit. Zonaras.

¶ HIEROGLYPHICÆ

Hieroglyphicæ: Tyrannidis est hieroglyphicum, ob occultationem,

scilicet consiliorum quæ dissimulare potentiores benebent negotio. Pier. Val. lib. 20. pag. 190. D. Quod si hominem Aegypti nuncupari sibi longè Tyrenica in ciues dominatione videntem nocere & locustam appingebant. Locustæ siquidem comitatur exercere in Polyposes, primaque inter eas obuia lib. 27. p. 256. E.

¶ EMBLEMATA

In eum qui truculentia suorum petiti

Emblema CLXVI. Andr. Alciati.

Delphinem inuitum me in litora compulsi

Exemplum insido quanti a pericula mari.

Nam si nec propriis Neptunus per casu aliam

Quis tunc homines nauibus esse periret

Vide, Regnum, Rex, Princeps, Magister

FINIS LIBRI DECIMIOCTAUI.

PC

POLYANTHE

POLY

amicus esse vellet, de robore præcipitati sunt. Val. Max. lib. 6. 3. ex Plur.

P. Mutius Tribunus plebis tribunos collegas (suos) qui duce Spurio Cassio id egerant: vt magistratibus non subrogatis communis libertatis in dubium vocaretur, viuos cremavit: vnus tribunus eam poenam nouem collegis inferre ausus est, quam nouem tribuni ab vno collega exigere exhorruissent. Theat. Livius. fol. 3473.

Seiastus homo potens apud Tiberium Cæsarem & Iulium Drusum aliquando aliam dedisset, eaq; de causa, & Drusum & Iulium Tiberium sibi magis oportunitate fore: per quosdam ministros & uxorem Iuliam stupro sibi cognitam, venenum ei propinauit. Eum tandem Tiberius ad magnam auctoritatem euectum, desponsaque Iulia Drusi filia, curauit à Senatu capitis condemnandum: e-iusq; cadaueri per triduum proiecto vulgus insultauit: deinde in Tiberium proiecit. Zonaras.

¶ HIEROGLYPHICÆ

Hieroglyphicæ: Tyrannidis est hieroglyphicum, ob occultationem,

scilicet consiliorum quæ dissimulare potentiores bene negorio. Pier. Val. lib. 20. pag. 190. D. Quod si hominem Ægypti municipi suorum Tyrenica in ciues dominatione venientem nocentem & locustam appingebant. Locustæ siquidem comestur exerceat in Polyposes, primaque inter eas obuia lib. 27. p. 256. E.

¶ EMBLEMATA

In eum qui truculentia suorum petiti

Emblema CLXVI. Andr. Alciati.

Delphinem inuitum me in litora compulsi

Exemplum insido quanti a periculis mari.

Nam si nec propriis Neptunus per casu aliam

Quis tunc homines nauibus esse periret

Vide, Regnum, Rex, Princeps, Magister

FINIS LIBRI DECIMIOCTAUI.

PC

POLYANTHE

POLY